

Hoe organiseer je 'Social Inclusion'?

Drie lokale netwerken in Europa

Kris Luijsterburg

Colofon

Uitgegeven door: Kris Luijsterburg

Datum: 7 augustus 2009

Opleiding: Erasmus Universiteit Rotterdam
Faculteit der Sociale Wetenschappen
Bestuurskunde

Docenten: Dr. H.L. Klaassen
Dr. H. Daemen

Informatie: Kris Luijsterburg

Studentnummer: 253001

Telefoon: +31 6 22034154

Email: kluijsterburg@yahoo.com

Status: Definitief

Inhoudsopgave

Abstract	6
Het onderzoek.....	6
Relevantie	6
Bevindingen	6
Voorwoord	7
Hoofdstuk 1 Probleemstelling en onderzoeksvraag	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Probleemstelling	10
1.2.1 Onderwerp.....	10
1.2.2 Focus	10
1.2.3 Kennisdoel.....	10
1.2.4 Centrale vraagstelling en deelvragen.....	11
1.3 Methode van onderzoek	12
1.3.1 Gebruikte theorieën	12
1.3.2 Analysemodel.....	12
1.3.3 Dataverzameling en dataverwerking	13
1.3.4 Casestudy onderzoek.....	14
1.3.5 Valkuilen in dit specifieke onderzoek	16
1.4 Relevantie en generaliseerbaarheid	17
1.4.1 Academisch kennisbelang	17
1.4.2 Maatschappelijk kennisbelang	17
1.1.1 Template.....	18
1.5 Opbouw van de scriptie	18
Hoofdstuk 2 Netwerk- en configuratietheorie en inzicht in de organisatie van initiatieven met sociale insluiting als doel	19
2.1 Netwerktheorie	19
2.1.1 Omschrijving van het idee 'Netwerk'	19
2.1.2 Het ontstaan van netwerken	20
2.1.3 Context en relaties	21
2.1.4 Beleidsinstrumenten	22
2.2 Configuratietheorie	22
2.2.1 Interactie tussen actoren	22
2.2.2 Interactiepatronen en –regels: de sociale dimensie.....	23
2.2.3 Gedeelde werkelijkheidsdefinities: de cognitieve dimensie.....	24
2.2.4 Inclusie als middel	24
2.2.5 Sociaal-cognitieve configuraties: een momentopname van Play en Game	24
2.3 Social Inclusion/sociale insluiting als doel.....	25
2.3.1 Social Inclusion als containerbegrip	25
2.3.2 Prioriteiten in Social Inclusion	26
2.3.3 Specifieke vormen van Social Inclusion.....	26
2.4 Aanwijzingen voor het organiseren van initiatieven tot Social Inclusion vanuit de configuratietheorie van Termeer en de netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger	27
2.4.1 Aanwijzingen uit Termeer's Configuratietheorie.....	27

2.4.2 Aanwijzingen uit netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger	28
2.5 Werkhypothese	28
2.6 Samenvatting	29
Hoofdstuk 3 Social Inclusion in de EU en de Cases	30
3.1 Prioriteiten in Social Inclusion binnen Europa	30
3.1.1 Europese Unie	30
3.1.2 Eurocities	30
3.1.3 De steden zelf	31
3.2 De geschiedenis van Social Inclusion in de EU	32
3.3 Het EU beleidskader voor Social Inclusion	33
3.3.1 Progress	34
3.3.2 Netwerken in Social Inclusion	34
3.4 Social Inclusion en de Cases	35
3.4.1 Social Inclusion en het Leeds Financial Inclusion Project	35
3.4.2 Social Inclusion en het Malmö Seved Initiatief	37
3.4.3 Social Inclusion en de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois	40
3.5 Samenvatting	43
Hoofdstuk 4 Analyse	44
4.1 Inleiding	44
4.2 Toetsingsopzet	45
4.3 Indicatoren van Succes	52
4.4 Samenvattend Toetsingsoverzicht	53
4.5 De hypothesen getoetst	56
4.5.1 Hoe succesvol zijn de configuraties?	56
4.5.2 Hypothese toetsing	58
4.5.3 Overzicht resultaten hypothese toetsing	66
4.6 Samenvatting	67
Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen	68
5.1 Onderzoeksvragen	68
5.1.1 Wat is Social Inclusion/sociale insluiting?	68
5.1.2 Welke inzichten in de configuratie en netwerktheorie zijn te relateren aan <i>Social Inclusion</i> en hoe kan dat worden geoperationaliseerd?	69
5.1.3 Hoe is het Leeds Financial Inclusion Project geconfigureerd en wat is het succes daarin?	70
5.1.4 Hoe is het Malmö Seved Initiatief geconfigureerd en wat is het succes daarin?	71
5.1.5 Hoe is de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois geconfigureerd en wat is het succes daarin?	72
5.1.6 Centrale vraagstelling	72
5.2 Op welke wijze kunnen elementen van de netwerk- en configuratietheorie worden herkend in de praktijk?	73
5.3 Implicaties van het onderzoek	75
5.4 Nuancering van het onderzoek	75
5.5 Suggesties voor verbetering en voortzetting	76
5.6 Alternatieve wijze van disseminatie	76

Literatuurlijst	77
Bijlagen:	79
Bijlage 1 Uitkomsten per aspect, per initiatief	80
Leeds Financial Inclusion Project	80
Malmö Seved Initiatief	90
Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois	99
Bijlage 2 Interview en vragenlijst overzicht	109
Bijlage 3 Volledige deelvragenboom	112
Bijlage 4 Europa in Rotterdam, organisatieschema en eigen taak	114
Bijlage 5 Vragenlijst	117

Abstract

Het onderzoek

Dit is een onderzoek naar de werkzame elementen in de organisatie van multi-sectorale configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting.

Er wordt gebruikt gemaakt van drie verschillende cases. Deze cases zijn drie zeer verschillende initiatieven tot Social Inclusion uit drie Europese steden: het Leeds Financial Inclusion Project (Leeds, UK); het Malmö Seved Initiatief (Malmö, SE) en de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois (Rotterdam, NL). Ze hebben allen verschillende (deel)doelstellingen die vallen onder de paraplu van Social Inclusion – het Europese trefwoord voor sociale insluiting.

Naarmate de initiatieven scoren op de succesindicatoren: *succes voor de doelgroep en waardering door de actoren* en *stabiliteit en verwachte duur van het initiatief*, worden de configuraties van de initiatieven geordend naarmate van succes. De werkhypothesen ten aanzien van werkzame elementen worden getoetst aan het succes van de initiatieven en leveren aanbevelingen op voor de configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting.

De relevante data is verzameld met behulp van vragenlijsten, interviews en documentonderzoek.

Relevantie

Er wordt door de economische crisis vaker gebruik gemaakt van sociale dienstverlening. Naarmate het bereiken en betrekken van mensen belangrijker wordt in een complexe samenleving onder economische druk zal ook de behoefte groeien de configuraties daartoe inzichtelijk te maken en prescriptieve elementen te implementeren in de vorming en organisatie van de configuraties en hun initiatieven. De ontwikkelde methode en de prescriptieve uitspraken naar aanleiding van de resultaten zijn daarmee van bijzonder nut voor het werkveld van bestuurskunde. Verder voldoet de uitwerking van het begrip Social Inclusion aan de behoefte van de grote steden in Europa - die Social Inclusion tot prioriteit stellen - om dit begrip meer kader te geven.

Dit onderzoek sluit aan bij configuratie- en netwerktheoretische noties van Termeer, Camps, Ebers en Fenger.

Bevindingen

Het onderzoek benadrukt de waarde van wederzijdse afhankelijkheid; een goede coördinerende actor, commitment en betrokkenheid van actoren in de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting. Het geeft daarnaast - met de ontwikkelde vragenboom en analyse - een template voor het inventariseren van informatie over de multi-sectorale configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting en biedt een basis voor het verklaren van het relatieve succes van configuraties in initiatieven tot sociale insluiting.

Voorwoord

Het schrijven van een scriptie is een moeizaam proces. Je maakt jezelf wijs zeeën van tijd te hebben. Jaren komen, jaren gaan. Het leven is goed: een leuke baan, een fijne relatie. Toch knaag het geweten: *die* studie had al lang afgerond moeten zijn.

Mijzelf committeren aan het scriptieproces was moeilijk. Niels Kuiper, Erik Jan Wesemann, Albert Langerak en Ildi Sepsanie hielpen me bij de bestuursdienst op weg. Verschillende scriptie-opzetten zagen het licht. Hoewel sommige opzetten lijvig werden, legde ik ze eenvoudig naast me neer om met frisse moed aan een nieuw onderwerp te beginnen. Ik geloof dat het zwalken heet.

Maar het moest maar eens afgerond worden. Nicolet Sahetapy (studieadviseur Bestuurskunde en Sociologie) dacht er net zo over. Tijdens een gesprek concludeerde ze: *“Ga maar even een opzet schrijven. ..Tot over twee uur.”* Ze leerde me de scriptie te beschouwen als communicatief proces.

Frank Hoedelmans (oom) had nog niet zo lang geleden een master gedaan. Samen hebben we gebrainstormd over het onderwerp, de vraagstelling, de theorie en de planning. Wel moet ik nog een deel van mijn boekenkast bij hem terugbrengen...

Door Nicolet Sahetapy werd ik in contact gebracht met mijn eerste lezer: Henk Klaassen. Ondanks zijn volle agenda maakte hij voor dag en dauw tijd voor me vrij. Ik was gebonden aan een tijdslimiet, maar frequent afspreken in een relatief korte periode was voor hem geen probleem. Met zijn input kon ik na iedere afspraak verder met het ‘communicatieve proces’ genaamd scriptie. Er was geen twijfel over mogelijk: dit ging lukken!

Jordi van den Oord was niet de enige medestudent en vriend die me heeft aangespoord “die studie nu maar eens af te ronden”, maar wel degene die dat het langst heeft volgehouden. Daarnaast heeft hij met Tom Tudjman feedback gegeven op het taalgebruik van de scriptie.

Graag maak ik van deze mogelijkheid gebruik om een aantal personen te bedanken. Allereerst Henk Klaassen (eerste lezer) en Harry Daemen (tweede lezer) voor hun hulp bij het scriptieproces. Ook wil ik Frank Hoedelmans, Nicolet Sahetapy, Jordi van den Oord en Tom Tudjman bedanken voor hun input. Een dankwoord met betrekking tot de dataverzameling gaat uit naar: Murat Altunbas, Tom Tudjman, Dave Roberts, Pia Hellber-Lannerheim, Emiel Goyvaerts, Remco Tieleman, Keith Shaw en Karl Dayson. Hierbij wil ik in het bijzonder Jos Maaskant bedanken. Gesprekken met als belangrijkste trefwoord *Social Inclusion*; weinigen zullen er zoveel gevoerd hebben als wij. Nog iedere dag leer ik van hem. Taco Sipma en Audrey Kinski dank ik voor hun hulp bij het grafisch ontwerp.

Bijzondere waardering gaat uit naar mijn ouderlijk gezin: Lian Hoedelmans (moeder), Kees Luijsterburg (vader) en Roel Luijsterburg (broer) voor hun onvoorwaardelijke steun en vertrouwen. Het meest dankbaar ben ik Sophie Koppenaar. Zij vond de liefde en het geduld om me door een drukke en confronterende periode te loodsen, waarbij ze zichzelf soms teveel wegcijferde.

“Liefde maakt een smal bed breed” (Bertus Aafjes)

Graag sluit ik af met het bedanken van al mijn naasten, vrienden, betrokken medestudenten en collega's voor hun inspiratie, focus, afleiding, input en steun. Soms was het nodig, vaak welkom, maar altijd vanuit het hart.

Ik wens de lezer van de scriptie veel plezier!

Hoofdstuk 1 Probleemstelling en onderzoeksvraag

1.1 Aanleiding

De gemeente van Rotterdam is met de Europese Commissie overeengekomen om vanuit een Europees netwerk ervaringen uit te wisselen op het gebied van sociale participatie van achterstandsgroepen. Het project met als titel *CONNECTIONS: organisational approaches to the complexities of multiple deprivation*, met een looptijd van twee jaar, is op 24-25 januari 2008 van start gegaan met een startbijeenkomst in Rotterdam. Het project is een voortvloeisel van het voorzitterschap van toenmalig wethouder Kaya van Social Affairs Forum (Sociale Zaken, Onderwijs en Gezondheidszorg) van het Eurocities netwerk, een Europees netwerk van 130 Europese steden die opkomen voor de belangen van grote steden in Europa.

Onder het voorzitterschap van wethouder Kaya en wethouder Grashoff (Participatie & Cultuur) werkten meer dan twee jaar 25 Europese steden samen om de participatie van achterstandsgroepen te bevorderen, de strijd tegen armoede en de verbetering van de dienstverlening aan de burger (Europees trefwoord: Social Inclusion). De samenwerking binnen het Social Affairs Forum is een manier om nieuwe inzichten en oplossingen te vinden voor de problemen die ook in grote Europese steden spelen ten aanzien van Social Inclusion.

Er is geen eenduidige definitie van Social Inclusion te geven. In het kort staat het voor de doelstelling van het binnenboord houden - of krijgen - van mensen die buitenboord (dreigen te) vallen. Belangrijke aspecten daarin zijn armoede bestrijding, participatie en kwalitatief goede dienstverlening¹. Hieronder valt een veelvoud aan soms zeer verschillende initiatieven.

Met behulp van “peer reviews” worden er binnen het CONNECTIONS project 8 verschillende initiatieven in 8 verschillende steden kritisch tegen het licht gehouden met als doel de effectiviteit te vergroten van het lokaal beleid door het delen van kennis. De deelnemende steden aan CONNECTIONS zijn: Rotterdam, Leeds, Oslo, Malmö, Newcastle, Budapest, Wenen en München. Verder zijn in het project acht maatschappelijke organisaties en 8 kennisinstellingen betrokken als partner.

Na de eerste drie initiatieven bekeken te hebben werd het duidelijk dat niet ieder initiatief ook het gewenste resultaat sorteerde. Binnen de peer-review-teams werden er vraagtakens gezet bij de organisatie van de initiatieven. Wat zorgt er nu voor dat het ene initiatief beter werkt dan het andere? Hoe is het succes van het ene initiatief te verklaren ten opzichte van het relatieve falen – of veel beperktere succes – van het andere initiatief? Deze vragen vormen de aanleiding van dit onderzoek.

¹ Zie: 2.3 Social inclusion/sociale insluiting als doel

1.2 Probleemstelling

Deze paragraaf behandelt de probleemstelling van het onderzoek. De volgende onderwerpen komen aan bod: Onderwerp, focus, kennisdoel en centrale vraagstelling en deelvragen.

1.2.1 Onderwerp

Social Inclusion is een Europese term voor sociale insluiting. Het is een thema dat sinds 2000² veel aandacht geniet bij zowel het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Raad van Europa. Het betrekken van lokale overheden en non-gouvernementele-organisaties (in het vervolg aangeduid als: NGO's) bij de beleidsontwikkeling op Europees niveau is inmiddels een belangrijk onderdeel van de strategie³. Het is juist het lokale niveau waar de verschillende initiatieven tot sociale insluiting worden ontwikkeld en uitgevoerd. Het onderwerp van dit onderzoek is:

Initiatieven tot sociale insluiting (social inclusion), die plaats vinden op lokaal niveau, in West-Europa en met inmenging van het sociaal middenveld.

1.2.2 Focus

Gezien de hoeveelheid verschillende initiatieven en de verschillen tussen al deze initiatieven worden de ze ook wel gezien als sociale experimenten⁴. Dat wat actoren in de betreffende stad een gewaardeerde en bewezen interventie achten, wordt door externen gezien als experiment waarvan de uitkomsten dermate opvallend zijn dat eventueel overnemen van de interventie of delen van de interventie naar de eigen steden wordt overwogen. Er is in dit onderzoek dan ook niet gekozen voor een verdere vernauwing van de focus in al dan niet op elkaar lijkende initiatieven. In plaats daarvan vernauwt dit onderzoek naar 3 verschillende West-Europese steden en de netwerken die bestaan in de door vertegenwoordigers van de steden zelf aangedragen initiatieven tot sociale insluiting. De focus ligt op 'Social Inclusion' en configuraties daartoe in Leeds (UK), Malmö (SE) en Rotterdam (NL).

1.2.3 Kennisdoel

Social Inclusion is een containerbegrip waar verschillende soorten initiatieven onder vallen. Omdat de initiatieven effectief moeten zijn in hun afzonderlijke omstandigheden zijn ze ook op maat gesneden voor iedere afzonderlijke situatie. Er is dus altijd verschil tussen acties ten behoeve van sociale insluiting tussen verschillende Europese steden. Het is dan van bijzonder belang, wanneer de sociale initiatieven zelf met de nodige inzet tot stand zijn gekomen, te bepalen hoe zijn ze van waarde zijn voor andere Europese locale overheden en NGO's. Het praktisch doel wat hieruit voortkomt, is de ontwikkeling van een bruikbare structuur voor analyse. Initiatieven tot sociale insluiting en hun al dan niet werkbare elementen worden inzichtelijk gemaakt. De lezer kan aan de hand van de resultaten van

² De Raad van Europa incorporeerde in Lissabon de bevordering van werkgelegenheid en social inclusion als integraal deel van de algehele strategische doelstelling om de meest competitieve en dynamische kennis economie in de wereld te worden. De Raad concludeert dat het aantal mensen in de EU dat onder de armoedegrens en in sociale uitsluiting leeft onacceptabel is en dat er doelstellingen nodig zijn in het bestrijden van armoede.

³ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, COMMUNICATION FROM THE COMMISSION on the Social Agenda, Brussels, 9.2.2005, p. 5

⁴ Bijdragen tijdens een door de Franse Hoge Commissaris Armoede dhr. Hirsch georganiseerde conferentie over sociale experimentering, in Grenoble (FA), 21-22 November 2008.

http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Programm-Forum-Grenoble-21-22.11.08.pdf

de analyses een oordeel vellen over de overdraagbaarheid van de geanalyseerde initiatieven of delen van de initiatieven.

Wetenschappelijk doel is het verkrijgen van inzicht in de diversiteit van initiatieven en de netwerken daarin. Hiermee probeert dit onderzoek bij te dragen aan bestaande theorie over *configuratiebenadering*.

1.2.4 Centrale vraagstelling en deelvragen

Centrale vraagstelling

Bij het organiseren van initiatieven tot sociale insluiting is er speciale aandacht voor de multi-sectorale configuraties hierin. De netwerktheorie geeft een kader waarmee de organisatie van de verschillende initiatieven voor het licht zijn te houden. De setting van die organisatie wordt preciezer benaderd met de configuratietheorie van Termeer. Hoewel zij haar bijdragen vooral vorm geeft in beschrijvingen van veranderprocessen geeft het prescriptieve element van de configuratietheorie belangrijke voorwaarden voor een goede organisatie voor initiatieven. Het geeft hiermee belangrijke handvatten voor de waardering van de keuzes in de organisatie en stand van zaken van de onderzochte initiatieven zelf. Het biedt de basis voor een verklaring voor het succes van het ene initiatief ten opzichte van het relatieve falen – of veel beperktere succes – van het andere initiatief. De centrale vraagstelling van dit onderzoek is:

Wat zijn de werkzame elementen in de organisatie van multi-sectorale configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting en hoe valt dat te verklaren?

Voor dit onderzoek is er een keuze gemaakt voor drie zeer verschillende initiatieven: Het Leeds Financial Inclusion Project; het Malmö Seved Initiatief en in Rotterdam de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois. De keuze voor initiatieven die in doelstellingen veel van elkaar verschillen doet recht aan de veelheid van doelstellingen die vallen onder het containerbegrip Social Inclusion. Toch zijn dit alle drie initiatieven die worden georganiseerd vanuit multi-sectorale netwerken. Het zijn de specifieke eigenschappen van de verschillende netwerken die een verklaring geven voor de hypothesen van het onderzoek zoals ze in hoofdstuk 2 worden geformuleerd. Hoewel de drie initiatieven alle drie de vaste aspecten van Social Inclusion⁵ in zich hebben richt het Leeds Financial Inclusion Project zich meer op armoedebestrijding; het Malmö Seved Initiatief meer op kwalitatief goede dienstverlening en de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois meer op participatie. De cases geven daarmee in redelijke mate een weerspiegeling van alle bestaande initiatieven tot Social Inclusion.

Deelvragen

Met de beantwoording van de volgende deelvragen moet ook de hoofdvraag beantwoord zijn.

- 1 Wat is Social Inclusion/sociale insluiting?
- 2 Welke inzichten in de configuratie en netwerktheorie zijn te relateren aan *Social Inclusion* en hoe kan dat worden geoperationaliseerd?
- 3 Hoe is het Leeds Financial Inclusion Project geconfigureerd en wat is het succes daarin?
- 4 Hoe is het Malmö Seved Initiatief geconfigureerd en wat is het succes daarin?

⁵ 2.3.3 Specifieke vormen van Social Inclusion

- 5 Hoe is de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois geconfigureerd en wat is het succes daarin?
- 6 Op welke wijze kunnen elementen van de netwerk- en configuratietheorie worden herkend in de praktijk?

([Volledige deelvragenboom](#): zie bijlage)

1.3 Methode van onderzoek

Deze paragraaf beschrijft de methode van het onderzoek. Het bevat een korte omschrijving van de gebruikte theorieën, het daaruit voortkomende analysemodel, een omschrijving van de dataverzameling en dataverwerking, de voor- en nadelen van casestudy onderzoek en heeft speciale aandacht voor de mogelijke valkuilen van dit specifieke onderzoek.

1.3.1 Gebruikte theorieën

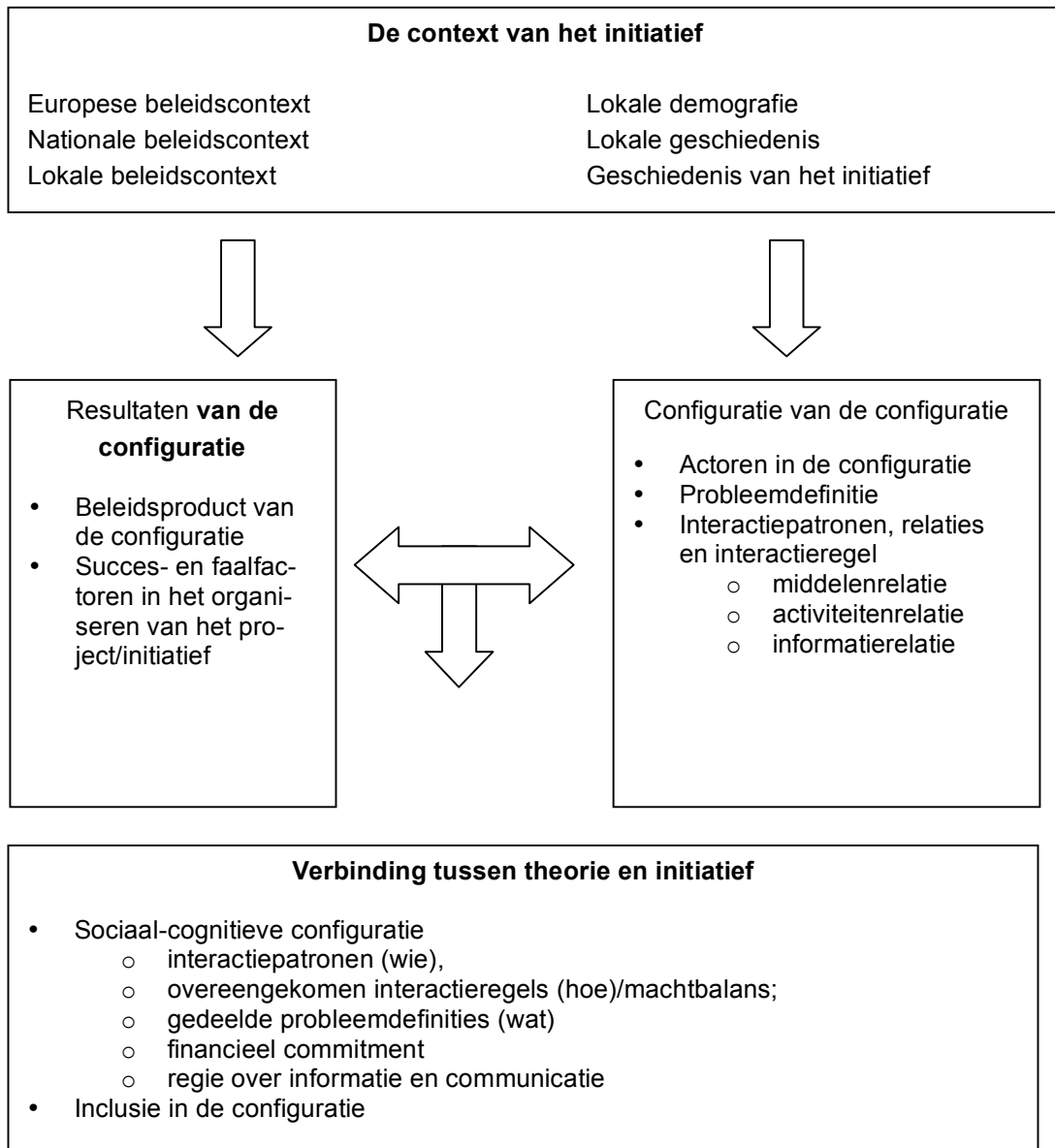
Met het oog op het belang van de netwerken van organisaties in het samenwerken in initiatieven tot sociale insluiting zal de netwerktheorie en de configuratietheorie het onderzoek van perspectief voorzien. Het scala aan bijdragen in deze theorieën zijn bijzonder divers te noemen. Ter verdere verduidelijking is vooral de bijdrage van Termeer (1993)⁶ leidend. Haar onderzoek dient als basis voor het analysemodel. Aangevuld met inzichten van Ebers (1997)⁷ over drie relatietypen: Middelen en activiteiten die binnen de netwerken worden ingezet voor gemeenschappelijk doelstellingen en informatiestromen gericht op het verbeteren van de samenwerking in de netwerken. Ebers merkt hier bij op dat in complexe netwerken ook actoren uitsluitend bezig kunnen zijn met informatiestromen tussen de actoren in het netwerk. Dit kan een katalysatorfunctie hebben wanneer er door hun activiteiten nieuwe samenwerkingspatronen ontstaan of oorspronkelijke samenwerkingsactiviteiten beter worden gestroomlijnd.

1.3.2 Analysemodel

Het analysemodel is de bril waardoor de drie cases zijn bekeken en dient er toe informatie in te winnen over de context van het initiatief, de configuratie van het initiatief en de resultaten van de configuratie. Het is instrumenteel in het benoemen van werkzame elementen in de organisatie van multi-sectorale netwerken voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting.

⁶ Termeer, C.J.A.M., (1993), *Dynamiek en inertie rondom mestbeleid: een studie naar veranderingsprocessen in het varkenshouderijnetwerk*, Vuga Uitgeverij B.V., Den Haag.

⁷ Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

Figuur 1: Analysemodel aan de hand van de configuratietheorie van Termeer en de netwerktheorie van Ebers.

1.3.3 Dataverzameling en dataverwerking

In dit onderzoek wordt wetenschappelijke literatuur uit verschillende kennisgebieden gecombineerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van verschillende concepten uit de *configuratie- en netwerktheorie*. Literatuurstudie hierin biedt inzicht in de verschillende wijzen van samenwerking en sturing en helpt de verschillende netwerken binnen de initiatieven helder te duiden.

Kwalitatief onderzoek is daarnaast een geschikte methode om gericht veelsoortige informatie beschikbaar te krijgen. De genoemde deelvragen zijn daarbij verder uitgewerkt in de gehanteerde vragenlijst. De deelvragen zijn daarna ook leidend in het verder op diepen van informatie met behulp van semigestructureerde individuele- en groepsinterviews.

In essentie bestaat het onderzoek uit een vergelijkende casestudy tussen sterk van elkaar verschillende sociale initiatieven in drie West-Europese steden. Daarbij wordt er nauw gekeken naar typering

en achtergrond, actoren en netwerken, middelen en sturing, resultaten en evaluatie en naar de toekomstplannen die er zijn voor de verschillende initiatieven. De dataverzameling vindt plaats aan de hand van:

- Literatuurstudie
- Vragenlijst
- Semi-gestructureerde interviews
- Semi-gestructureerde groepsinterviews

De literatuurstudie geeft inzicht in theorie en context terwijl het werken met de vragenlijst het verzamelen van gelijksoortige informatie in van elkaar verschillende cases faciliteert. De informatie uit de beantwoorde vragenlijsten worden aangevuld met semigestructureerde interviews en groepsinterviews waarbij een bepaalde mate van flexibiliteit wordt betracht met het oog op de valkuilen. Er is gekozen voor groepsinterviews om zo in een beperkt tijdsbestek zoveel mogelijk informatie over de volledige breedte van het initiatief in te winnen. Daar waar een groepssetting de antwoorden op de vragen over de positie van de actoren ten opzichte van elkaar zou kunnen corrumperen is er gekozen voor individuele interviews.

Het onderzoek doet recht aan de vooronderstellingen dat bestuurskunde multidisciplinair, descriptief en prescriptief is:

- Het onderzoek wordt gevoerd vanuit een multidisciplinair perspectief waarbij de betrokkenheid van verschillende lagen overheid en verschillende stakeholders op het maatschappelijk middenveld in verschillende Europese steden ook zorgdragen voor een verscheidenheid aan perspectieven.
- Het descriptieve element bestaat uit de beschrijving van interventie ter sociale insluiting in Leeds (UK), Malmö (SE) en Rotterdam (NL).
- Het prescriptieve element zal te vinden zijn in het eindproduct van deze scriptie; een template voor acties Social Inclusion waarlangs een analyse gehouden kan worden naar de overdraagbaarheid naar de eigen situatie van de lezer.

1.3.4 Casestudy onderzoek

In Yin's *Case Study Research*⁸ wordt de volgende bijdrage vermeld:

(Schram⁹, 1971)

"The essence of a case study, the central tendency among all types of case study, is it tries to illuminate a decision or set of decisions; why they were taken, how they were implemented, and with what result."

Yin geeft daarop zelf een meer technische definitie. Vrij vertaald:

⁸ Yin, R.K., (2003), *Case Study Research: Design and Methods*, Sage Publications Inc., third revised edition, Londen, p12.

⁹ Schram, W., (1971), *Notes on case studies of instructional media projects*. Working paper for the Academy for Educational Development, Washinton D.C.

Een casestudy is een empirische vraagstelling die:

- Een fenomeen onderzoekt dat gelijktijdig in zijn praktische context plaatsvindt, zeker wanneer de afbakening tussen fenomeen en context niet duidelijk zijn;
- Omgaat met de technisch kenmerkende situatie waarin vele relevante variabelen meer zijn dan datapunten;
- Steunt op meerdere bronnen resulterend in een data triangulatie;
- Eerdere ontwikkelingen van theoretische noties leidend laat zijn bij de dataverzameling en -verwerking.

Een casestudy is niet altijd de best aangewezen vorm voor onderzoek. Een vragenlijst, een geschiedkundig onderzoek, een computeranalyse van archief of een experiment kan een goed alternatief zijn voor de casestudy. Het is in het geval van een casestudy namelijk relatief moeilijk maar zeker ook belangrijk om tot een heldere definitie te komen van wat onderzocht wordt; vast te stellen wat relatieve data is en te beslissen hoe de data te verwerken is.

Het is bij het maken van de keuze in de onderzoeksstrategie van belang:

- 1 Welke vorm de centrale vraagstelling aanneemt;
- 2 Of een beïnvloeding van de behavioristische gebeurtenissen een voorwaarde is;
- 3 En of er gekeken wordt naar onderwerpen waarbij tijd in het onderzoek geen factor is.

Strategy	Form of Research Question	Requires Control of Behavioral Events?	Focuses on Contemporary Events?
Experiment	how, why?	Yes	Yes
Survey	who, what, where, how many, how much?	No	Yes
Archival analysis	who, what, where, how many, how much?	No	Yes/No
History	how, why?	No	No
Case study	how, why?	No	Yes

Figuur 2: Relevante situaties voor verschillende onderzoeksstrategieën, bron: COSMOS Corporation uit Yin 2003, p. 5.

Uit bovenstaand figuur blijkt dat een casestudy te verkiezen is wanneer tijd geen factor speelt in het onderzoek, de centrale vraagstelling vooral een *hoe* en *waarom* vraag is en er voor het onderzoek geen stimuli vanuit de onderzoeker nodig zijn.

Verder hoeven de verschillende onderzoeken elkaar niet uit te sluiten. Ze kunnen ook elkaar aanvullen. Zo kan een vragenlijst onderdeel zijn van een casestudy en andersom.

De casestudy gebruikt veel van de technieken die ook worden gebruikt in een geschiedkundig onderzoek, maar voegt daar nog twee bronnen aan toe: directe observatie van de gebeurtenissen die onderzocht worden en interviews met actoren.

De casestudy moet vaak wel met wat vooroordelen het gevecht aan. Yin¹⁰ wijst dan ook op de noodzaak van:

- Systematische procedures met speciale aandacht voor het gevaar dat het onderzoek wordt beïnvloed door de vooroordelen van actoren;
- Het doel bestaande theorie aan te vullen en een generaliserende analyse toe te passen, waarbij statistische generalisatie duidelijk tot het spectrum behoort.
- Een korte en bondige weergave van het onderzoek bij de veelheid aan mogelijk relevante variabelen.

1.3.5 Valkuilen in dit specifieke onderzoek

Validiteit

Het onderzoek kent een paar specifieke gevaren. De validiteit van gegevens bij dergelijk kwalitatief onderzoek rust voor een groot deel op de selectie van relevante respondenten. Voor iedere interventie moeten er verschillende soorten informatie uit verschillende momenten binnen het tijdsbestek van de interventie verkregen worden. Hiervoor is het noodzakelijk dat de juiste actoren informatie aanleveren. Ook moet er ruimte zijn om daar waar respondenten elkaar tegenspreken beide perspectieven te verwerken.

Beschikbaarheid van data

Een ander gevaar is dat niet iedere vraag van de vragenlijst (en verdere interviews) bij iedere interventie even volledig beantwoord kan worden omdat de gevraagde gegevens niet altijd aanwezig hoeven zijn. Er is naar gestreefd dat iedere vraag zo volledig mogelijk werd beantwoord, na verdere uitdieping in de individuele- en groepsinterviews. Wanneer dit niet mogelijk was, zal dit ook benoemd moeten worden en als gegeven op zich moet dienen. Daar de initiatieven dermate verschillend zijn, beschikbare evaluaties niet langs dezelfde structuur zijn verlopen en überhaupt niet iedere interventie (afdoende) wordt geëvalueerd, zal de beschikbare informatie hieromtrent sterk verschillen tussen de initiatieven: De dataverzameling is afhankelijk van de praktijk en de praktijk is weerbarstig.

Methodologische distantie

Methodologische distantie van de onderzoeker is in beperkte mate een gevaar. De onderzoeker werkt bij de gemeente Rotterdam. De gemeente Rotterdam is actor in de laatste casus. De onderzoeker neemt echter noch deel aan de praktijk van de Rotterdamse Groepsaanpak Probleemjongeren, noch draagt hij bij aan de ontwikkeling ervan.

Taal

Een laatste vrij specifieke valkuil in internationaal onderzoek is het risico dat niet iedere vraag goed begrepen wordt of dat de respondent in mindere mate in staat is de gegevens beschikbaar te maken op de manier, dat, dat zou gebeuren wanneer de vragenlijst in de eigen taal was en de interviews in de eigen taal verliepen. Om die reden laat dit onderzoek wat ruimte om hierop in te springen door

¹⁰ Yin, R.K., (2003), Case Study Research: Design and Methods, Sage Publications Inc., third revised edition, Londen, p12.

desgewenst meer te verduidelijken of ruimte te laten waar dat nuttig is. De voertaal voor het onderzoek is Engels wat de Engelse respondenten helpt maar voor interviewer en respondent uitdagender is bij de initiatieven uit Nederland en Zweden.

1.4 Relevantie en generaliseerbaarheid

1.4.1 Academisch kennisbelang

De beschikbare literatuur over netwerk- en configuratietheorie overschrijdt de grenzen tussen het publieke en private domein en wordt op verschillende wijzen gebruikt. Dit wijde spectrum van veranderende verhoudingen tussen overheid en non-gouvernementele organisaties vergt een duidelijke definitie van het soort configuratietheorie dat betrekking heeft op initiatieven tot sociale insluiting. Dit onderzoek sluit aan bij de statische configuratiebenadering. Het betreft immers een foto opname, beperkt in tijd, van 3 verschillende initiatieven. Ook geeft het onderzoek een invulling van de relatietypen die volgens Ebers¹¹ worden ingezet binnen netwerken.

1.4.2 Maatschappelijk kennisbelang

De financiële crisis waar de maatschappij zich mee ziet geconfronteerd zet veel van de Europese Economieën onder druk¹². Wanneer dit leidt tot een vergrote doelgroep voor sociale initiatieven is een groter aanbod op langere termijn niet vanzelfsprekend. Krimpende overheidsinkomsten zullen in veel gevallen logischerwijs leiden tot krimpende overheidsuitgaven wanneer er niet gekozen wordt voor een grotere schuld en/of overschrijding van de grens van 3% van het bruto binnenlands product¹³ voor een begrotingstekort. Verder meer geeft de kredietcrisis op het moment van dit onderzoek in Nederland blijk van een weerslag op de economie in de vorm van een krimp. Dit resulteert nu al in aanzienlijke ontslagen. Zo wordt er door de economische crisis vaker gebruik gemaakt van sociale dienstverlening.

Het wordt van groter belang om andere sectoren te betrekken in de dienstverlening en met die andere sectoren een zo groot mogelijke efficiëntie te realiseren. Het weloverwogen importeren of overnemen van duidelijk beschreven initiatieven is een manier van samenwerken om ontwikkelingskosten te beperken¹⁴ en op die manier efficiënter met het beschikbare budget om te gaan. Dit onderzoek biedt een bruikbare structuur voor het analyseren van de overdraagbaarheid van initiatieven ter sociale insluiting.

¹¹ Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

¹² Mujagic E. (2008), *Voorbodes voor rampspoed? Europese Unie*, Reed Business, Amsterdam “De groei van de industriële sector stakte in augustus en bereikte het laagste punt sinds begin 2006. Duitsland: Het producentenvertrouwen daalde in augustus Verenigd Koninkrijk: Hypotheeklening moeilijker en duurder, banken trekken offertes in Italië: Regering in Rome verwacht minder economische groei en noemt het ‘onwaarschijnlijk dat de economie dit jaar met 2 procent zal groeien’ zoals werd verwacht.”

¹³ http://www.europarl.europa.eu/factsheets/3_4_9_nl.htm Krachtens het *stabiliteits-* en *groei*pact mogen lidstaten die deel uitmaken van de eurozone nooit een begrotingstekort hebben dat hoger is dan 3% van het *BBP*.

¹⁴ Groot, T.L.C.M, Dekker, H.C. (2004), *Management van Strategische samenwerking*, Kluwer, Alphen aan den Rijn.

1.1.1 Template

Het eindproduct van dit onderzoek moet een template opleveren waarlangs analyses ten aanzien van verschillende sociale beleidsinitiatieven, in verschillende Europese steden, gestructureerd kunnen worden. Deze structurering moet de lezer in staat stellen een gedegen afweging te maken ten aanzien van de overdraagbaarheid van de initiatieven (of delen van de initiatieven) naar de eigen situatie.

1.5 Opbouw van de scriptie

Deze bijdrage is opgebouwd uit vijf hoofdstukken. Hoofdstuk 2 is het theoretisch hoofdstuk. Het geeft een literatuuroverzicht dat context en achtergrond biedt voor het onderzoek. Het betreft relevant voorgaand onderzoek op het gebied van “Netwerk- en Configuratiebenadering en het geeft de lezer een eerste inzicht in het concept van Social Inclusion/sociale insluiting. Zijn er verschillende vormen van *Social Inclusion* te onderscheiden? Wat zijn relevante aspecten van *Social Inclusion*?”. Het verbindt theorie en onderwerp door aanwijzingen te geven voor het organiseren van initiatieven tot Social Inclusion vanuit de Configuratietheorie van Termeer en de netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger. Het sluit af met het formuleren van de werkhypothesen.

Hoofdstuk drie is een uitgebreid definitiehoofdstuk waarbij dieper in wordt gegaan op de prioriteiten, geschiedenis en beleidskader van Social Inclusion in Europa. De hoofdelementen van Social Inclusion – die in hoofdstuk 2 worden benoemd – geven de structuur voor de beschrijving van de cases, aangevuld met achtergrond informatie ten aanzien van de omgeving en informatie over de configuraties van de initiatieven. De behandelde cases/initiatieven zijn: het “Financial Inclusion Project” in Leeds (UK); het “Seved Initiatief” in Malmö (SE) en de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois.

In hoofdstuk 4 geeft de analyse van het empirisch materiaal. Hierin worden de hypothesen getoetst aan de hand van het relatieve succes van de initiatieven. Het biedt de lezer de benodigde informatie om het onderzoek te herleven en desgewenst te dupliceren ten aanzien van andere initiatieven tot sociale insluiting.

Hoofdstuk 5 brengt de conclusie. Het geeft antwoord op de onderzoeksvragen en heeft ruimte voor aanbevelingen over: de inclusie van actoren; de probleemdefinitie van de configuratie; de interactiepatronen; de machtsbalans tussen de actoren in de configuratie; het financieel commitment en de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie. Verder is er speciale aandacht voor de beperkingen en implicaties van het onderzoek en geeft hoofdstuk 5 suggesties voor verdere verbetering en voortzetting van onderzoek. Daarnaast verwijst dit stuk naar alternatieve disseminatie van de resultaten.

De literatuurlijst geeft een volledig overzicht van de verschillende bijdragen waarnaar verwezen is. De appendices bevatten de resultaten van de analyse per aspect, per initiatief; een overzicht van de interviews, vragenlijst responsies en gebruikte beleidsdocumenten met daarbij een kopie van de gebruikte vragenlijst en overige relevante documenten.

Hoofdstuk 2 **Netwerk- en configuratietheorie en inzicht in de organisatie van initiatieven met sociale insluiting als doel**

2.1 Netwerktheorie

Kritiek op de analytisch-rationele benadering van beleidsprocessen heeft een veelheid aan alternatieve theoretische noties ten gevolg gehad die Van de Donk¹⁵ (1993/1997) schaaft onder de noemer Arena benaderingen. Hij benadrukt dat:

“(…) de structuur en het verloop van het beleidsproces primair wordt bepaald door het geheel van interacties van de bij een beleidsproces betrokken actoren en hun belangen. De aard en de intensiteit van die interacties worden in min of meer belangrijke mate bepaald door de structuur-kenmerken van de arena of van het netwerk.”

Deze paragraaf over netwerktheorie en configuratietheorie geeft een omschrijving van het idee ‘netwerk’, redenen geven voor het ontstaan van netwerken, contextcomponenten en relatietypen benoemen en een korte indicatie geven van de invloed van beleidsinstrumenten. Deze bijdragen zijn in belangrijke mate afkomstig van Camps, Ebers en Fenger en via hen van De Bruin, Clark, Van de Donk, Gouldner, Ten Heuvelhof en van Layder.

2.1.1 Omschrijving van het idee ‘Netwerk’

Hoewel de verschillen tussen netwerken groot kunnen zijn, is het mogelijk een gemene deler te vinden voor netwerken. In netwerken zijn volgens Camps (2001):

- De actoren onderling van elkaar afhankelijk en;
- Is er sprake van ongelijkheid tussen de actoren in belang, macht, invloed, urgentie, samenwerkingsvermogen en toegang tot informatie.

Hij haalt in zijn rede bij de openbare aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar in de bestuurskunde en organisatiekunde aan de Katholieke Universiteit Brabant dan ook de volgende definitie van Ten Heuvelhof en De Bruin (1999)¹⁶ aan:

“Een aantal actoren met verschillende belangen, die voor de realisering van hun doelstellingen van elkaar afhankelijk zijn”

¹⁵ Donk, W. van de, *Wetenschap, beleid en politiek: contouren van een nieuw cont(r)act*, in: Heffen, O. van & M.J.W. van Twist (red.), (1993), *Beleid en Wetenschap, Hedendaagse bestuurlijke beschouwingen*, Samsom H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, pp. 33-49.

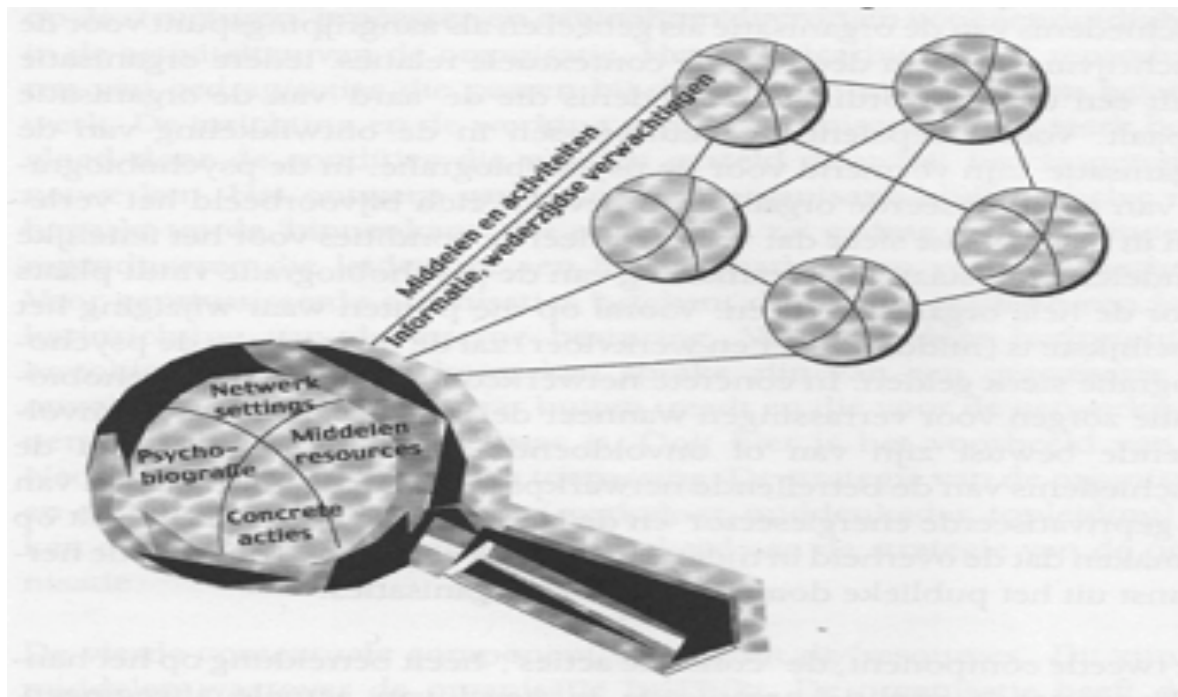
Donk, W. van de, (1997), *De arena in schema. Een verkenning van de betekenis van informatisering voor beleid en politiek inzake de verdeling van middelen onder verzorgingstehuizen*, Lelystad.

¹⁶ Bruin, J.A. en Heuvelhof, E.F. ten, (1999), *Management in netwerken*, Lemma, Utrecht.

2.1.2 Het ontstaan van netwerken

Volgens Gouldner¹⁷ (1959) zijn organisaties gericht op het realiseren van autonomie. Toch is er in de praktijk veel interorganisationele samenwerking waarbij de actoren juist hun vrijheid om onafhankelijk te opereren inleveren, ten faveure van hun functioneren binnen een netwerk. Deze organisaties moeten daarnaast schaarse middelen inzetten om de relaties binnen het netwerk te ontwikkelen en te onderhouden. (Fenger¹⁸, 2001)

De redenen voor het ontstaan van netwerkrelaties zijn divers (Camp)¹⁹. Zo kan er sprake zijn van dwang via hogere overheden, een sterkere actor of wet- of regelgeving. Er kunnen ook netwerkrelaties ontstaan met een vrijer karakter. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van wederzijds belang, wanneer bij samenwerking in een netwerk er efficiëntie overwegingen ten grondslag liggen of wanneer er door samen een netwerk te vormen meer stabiliteit en minder onzekerheid wordt ervaren tussen actoren. Ook kunnen actoren netwerken aangaan om (vanuit een eenzijdige actie) zich te binden met actoren welke een positieve uitstraling hebben en op die manier ook het imago, reputatie of legitimiteit van de eigen organisatie bevorderen. Geheel vrij is het karakter natuurlijk niet daar er altijd een zekere mate van wederzijdse afhankelijkheid is. Ieder netwerk ontwikkelt zich gaande weg. Het is niet zeker dat de uiteindelijke werking van het netwerk in overeenstemming is met de motieven van de actoren toen ze het netwerk aangingen.

Figuur 3: Camps, Th. W.A., 2001, p 31.

¹⁷ Gouldner, A.W., (1959), *Organizational Analysis*, in: Merton, R.K. et al. (eds.), *Sociology today*, pp. 400-428

¹⁸ Fenger, M., (2001), *Sturing van Samenwerking, Institutionele veranderingen in het beleid voor werk en inkomen*, Rosenberg Publ., Twente.

¹⁹ Camps, Th. W.A., (2001), *Bij het scheiden van de markt, Symbiose en antibiose in publiek private relaties*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.

2.1.3 Context en relaties

Clark²⁰ (2000, p. 75) heeft, gebaseerd op bijdragen van Layder²¹ (1997, p. 82), 4 contextuele componenten van netwerken benoemt welke Camps grafisch heeft weergegeven in het figuur 3.

De eerste contextuele component betreft de psycho-biografie van de actoren binnen het netwerk: Wat is de ontstaansgeschiedenis van de organisaties binnen het netwerk? Waren de private of NGO actoren verzelfstandigde, voorheen publieke organisaties? Zijn organisaties binnen het netwerk ontstaan als reactie op een situatie van publieke verontwaardiging of als reactie op lacunes in vertegenwoordiging van meer of minder specifieke belangen. Bepalende factoren in de ontstaansgeschiedenis zijn vormend voor de psycho-biografie en het handelen van organisaties. Wanneer actoren niet of onvoldoende op de hoogte zijn van de psycho-biografie van de overige actoren binnen het netwerk of daar in onvoldoende mate rekening mee houden kan dat tot verrassingen binnen het netwerk leiden.

De tweede component "concrete acties" is eigenlijk het testende element binnen het netwerk. Ieder netwerk kent een eigen set van normen en waarden waarmee het de concrete acties van de actoren waardeert. Vertrouwen en risico zijn hierin belangrijke begrippen. Ieder netwerk kent dan ook weer eigen grenzen in de tolerantie die wordt opgebracht binnen het netwerk voor actoren waarvan de concrete acties niet geheel in overeenstemming zijn met de van normen en waarden van het netwerk.

Dit onderzoek zal echter een bijdrage leveren ten aanzien van de derde en vierde component. De derde contextuele component, de 'netwerk settings' heeft betrekking op de organisatie van het netwerk. Wat zijn de condities voor functioneren in het netwerk? Wat zijn de verhoudingen binnen het netwerk? Hoe is de macht verdeeld? Fenger concludeert - in zijn onderzoek naar institutionele veranderingen in het beleid voor werk en inkomen - dat het vooral van belang is dat de actoren hun afhankelijkheidsrelaties goed inschatten en dat de voorwaarden bestaan voor overeenstemming over de belangrijkste normatieve en beleidsinhoudelijke uitgangspunten van het netwerk. (Fenger²², 2001, p. 297)

De vierde contextuele component bestaat uit 'middelen'. Wat zijn de verschillende middelen waar de afzonderlijke actoren binnen het netwerk over beschikken? Wat zijn de 'material middelen' (kapitaal, rechten)? Wat zijn de 'dominative middelen' (macht, invloed, bevoegdheden) en wat zijn de 'cultural middelen' (kennis en kunde ten aanzien van de vraagstukken waar het netwerk mee wordt geconfronteerd).

Binnen het netwerk zijn drie relatietypen van belang (Ebers²³, 1997):

- **Middelen en activiteiten:** Dit zijn de 'material', 'dominative' of 'cultural' middelen die door de actoren worden ingezet ten bate van de doelstellingen van het netwerk.
- **Informatiestromen:** Dit zijn de uitwisselingen van informatie die er op gericht zijn het netwerk beter te laten functioneren. Ebers²⁴ (1997) merkt hier bij op dat in complexe netwerken ook

²⁰ Clark, P., (2000), *Organisations in action, competition between contexts*, Routledge, Londen.

²¹ Layder, D., (1997), *Modern social theory*, UCL Press, Londen.

²² Fenger, M., (2001), *Sturing van Samenwerking, Institutionele veranderingen in het beleid voor werk en inkomen*, Rosenberg Publ., Twente.

²³ Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

²⁴ Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

actoren uitsluitend bezig kunnen zijn met informatiestromen tussen de actoren in het netwerk; een katalysatorfunctie wanneer er door hun activiteiten nieuwe samenwerkingspatronen ontstaan of oorspronkelijke samenwerkingsactiviteiten beter worden gestroomlijnd.

- **Wederzijdse verwachtingen:** Het functioneren van actoren binnen een netwerk en het investeren in het netwerk is sterk afhankelijk van het vertrouwen in het netwerk en functioneren van de afzonderlijke actoren binnen het netwerk. Hoe meer vertrouwen, hoe beter de basiscondities en hoe effectiever het netwerk. Dit vertrouwen moet gevoed worden door frequent de verwachtingen naar elkaar uit te spreken en behoedzaam te zijn voor veranderingen.

2.1.4 Beleidsinstrumenten

De drie relatietypen zijn een basis voor analyse van (complexe) netwerken die functioneren op het snijvlak van publieke en private bedrijfsvoering. In zijn onderzoek naar institutionele veranderingen in het beleid voor werk en inkomen verbindt Fenger deze relatietypen. Volgens Fenger kunnen beleidsinstrumenten van invloed zijn op de middelen waarover de actoren beschikking hebben, hun inschatting van de afhankelijkheidsrelaties en hun visie op het beleid. Wanneer de samenwerking binnen het netwerk van nature goed verloopt dan kan volgens Fenger de invloed van beleidsinstrumenten beperkt blijven tot het stimuleren en faciliteren door de verlening van middelen. Het aanvullen beperken of onthouden van middelen aan actoren kan volgens Fenger een tactiek zijn om de samenwerking te bevorderen wanneer er competitie is tussen de actoren of wanneer ze afwijkende beleidsvisies hebben.

2.2 Configuratietheorie

Ten behoeve van dit onderzoek naar de organisatie van netwerken kan de bijdrage over 'netwerktheorie' verder worden aangevuld met noties uit de 'configuratietheorie' van Termeer²⁵. Deze benadering heeft haar wortels in de bedrijfskunde maar is in haar ontwikkeling ook sterk beïnvloed door sociaal psychologische principes. Volgens Van Dale²⁶ is een configuratie een groepering, een formatie, een opstelling en valt wanneer er wederzijdse afhankelijkheid en ongelijkheid tussen de actoren is dus onder de noemer netwerk. Meer specifiek heeft de configuratietheorie vooral betrekking op de 'netwerk settings' uit de netwerkbenadering. Belangrijke aspecten in de configuratietheorie zijn het sociale aspect en het cognitieve aspect. Zo zijn sociaal-cognitieve configuraties een momentopname van interactie tussen actoren (wie), interactiepatronen en -regels (hoe) en gedeelde werkelijkheidsdefinities (wat). (Termeer 1993)

2.2.1 Interactie tussen actoren

Interactie tussen actoren wordt door Termeer gezien als de basiseenheid voor analyse van organiseerprocessen. Het is een sociale relatie die de actoren binnen de configuratie/het netwerk de mogelijkheid biedt om hun handelen te koppelen en meerwaarde te creëren. Het houdt in dat het gedrag van de ene actor het gedrag van de andere actor beïnvloed en andersom. Dus ook in reactie op dat gedrag. Zo is de interactie de lege huls waarlangs configuraties kunnen blijven veranderen. Deze lege

²⁵Termeer, C.J.A.M., (1993), *Dynamiek en inertie rondom mestbeleid: een studie naar veranderingsprocessen in het varkenshouderijnetwerk*, Vuga Uitgeverij B.V., Den Haag.

²⁶ <http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=configuratie>

huls wordt binnen de configuratietheorie verder gedefinieerd met een sociale dimensie van de interactiepatronen en interactieregels en een cognitieve dimensie van gedeelde werkelijkheidsdefinities.

2.2.2 Interactiepatronen en –regels: de sociale dimensie

Termeer (1993, p.32) haalt het model aan van Weick²⁷ dat hij ontwikkelde om de fasen te duiden in interactie tussen actoren:

- In de eerste fase van interactie komen volgens Weick actoren bijeen vanwege interdependencies. Ze hebben de andere actoren nodig om hun eigen doelstellingen te bereiken. Het handelen richt zich in deze fase vooral op het delen van middelen met respect voor de specifieke inbreng van middelen door de verschillende actoren (kapitaal, rechten, macht, bevoegdheden, kennis en kunde).
- De tweede fase richt zich op het delen van doelstellingen: Wat zijn de gezamenlijke doelstellingen van het netwerk? Het eerste gemeenschappelijke doel heeft vaak betrekking op de instandhouding van de netwerkrelatie. Dit wordt als instrumenteel geacht voor de actoren, om ook de eigen doelstellingen na te streven.
- In de derde fase ontstaat vanuit de gemeenschappelijke doelstellingen concurrentie tussen de actoren om de middelen die er binnen het netwerk bestaan of vrijkomen. Hetgeen een doel op zichzelf wordt.
- De concurrentie in de derde fase kan tot een nieuwe vierde fase leiden waarin de actoren zich individualistischer gaan gedragen. De verscheidenheid van de individuele doelstellingen van de actoren kunnen dan meer op de voorgrond treden ten koste van de gemeenschappelijke doelstellingen.

Wanneer de interacties stabiliteit vertonen, dan spreekt Weick van een collectieve structuur (1979). Volgens Van Twist²⁸ vormt deze collectieve structuur de sociale dimensie van organiseren. Aan dit sociale begrip zijn dan nog geen cognitieve elementen gekoppeld. (Van Twist, 1991)

Termeer werkt de collectieve structuur van Weick en Van Twist verder uit aan de hand van de begrippen: interactiepatronen en interactieregels (Termeer, 1993).

Er is sprake van interactiepatronen wanneer er herhaling van de interactie optreedt en er enige mate van stabiliteit is in de interacties. Het is bij interactiepatronen van belang hoe vaak de interacties plaatsvinden en tussen welke actoren (wie). Het interactiepatroon is een veel voorkomend begrip in de bestuurskunde, met name in netwerkbenaderingen.

Parallel aan de ontwikkeling van interactiepatronen loopt de ontwikkeling van interactieregels. Interactiepatronen en interactieregels beïnvloeden elkaar onderling. Onder interactieregels verstaat Termeer de voorschriften voor de interactie tussen de actoren (wie mogen meedoen, welke rol hebben de verschillende actoren, hoe om te gaan met conflicten, tijd en plaats van interacties etc.). Consensus over interactieregels is een voorwaarde voor communicatie tussen de actoren. Naarmate de interactieprocessen zich zullen ontwikkelen, zullen de actoren meer regels ontwikkelen voor hun onderlinge interactie. Interactieregels staan voor het 'hoe' in configuraties en zijn door Allison²⁹ uitgewerkt in de

²⁷ Weick, K.E., (1979), *The social psychology of organizing*, Addison-Wesley, Massachusetts.

²⁸ Twist, M.J.W. van, (1991), *Organizeuren: configuratieplaatjes en autopoeëzie*, Risbo, Rotterdam.

²⁹ Allison, G.T., (1971), *Essence of decision: explaining the Cuban missile crisis*, Little, Brown and Company, Boston.

begrippen 'standard operating procedures' en 'rules of the game'. In verdere uitwerkingen hiervan (Giddens³⁰, 1985; Ostrom³¹, 1986; Burns & Flam³², 1987) zijn de interactieregels niet alleen voorwaarde scheppend voor de interacties maar ook voor de ontwikkeling van gedeelde werkelijkheidsdefinities.

2.2.3 Gedeelde werkelijkheidsdefinities: de cognitieve dimensie

De gedachte dat individuele werkelijkheden van elkaar kunnen verschillen is terug te vinden in verschillende bestuurskundige principes: denkkaders, referentiekaders, frames, constructies, probleem-percepties, situatiedefinities etc. (Termeer, 1997).

In configuraties wisselen de actoren hun werkelijkheidsdefinities uit om zo samen tot een gedeelde – afgesproken – definitie van de werkelijkheid te komen. Termeer (1997) houdt in het proces van werkelijkheidsconstructie de drie deelprocessen van Weick (1979) aan.

- Het eerste deelproces 'Enactment' richt zich op de ervaren veranderingen.
- Het tweede deelproces richt zich op de uitwisseling van de subjectieve enactments van de verschillende actoren om tot een gezamenlijke selectie te komen.
- Tenslotte worden tijdens het retentieproces de selecties opgeslagen als referentiekader waarmee nieuwe informatie wordt geïnterpreteerd. Het blijft ontvankelijk voor verandering door de nieuwe informatie vanuit een nieuwe situatie van enactment.

2.2.4 Inclusie als middel

Termeer hanteert in haar configuratietheorie het begrip 'multiple inclusion': In patronen van doorgaande interactie beweegt een actor voortdurend tussen de verschillende (multiple) sociale contexten, netwerken en configuraties waarin de actor is betrokken (geïncludeerd). De verschillende werkelijkheidsdefinities van die verschillende configuraties beïnvloeden elkaar wanneer de actor een werkelijkheidsdefinitie uit de ene configuratie inbrengt bij de andere. Zo worden werkelijkheidsdefinities beïnvloed door de multiple inclusion van actoren in een configuratie.

2.2.5 Sociaal-cognitieve configuraties: een momentopname van Play en Game

Binnen sociaal-cognitieve configuraties zijn er volgens Termeer twee hoofdprocessen: 'play' en 'game'. In processen van 'play' worden de spelregels opgesteld. De actoren maken de interactieregels en scheppen de voorwaarden voor gezamenlijke werkelijkheidsdefinities. In processen van 'game' wordt er binnen de overeengekomen interactieregels onderhandeld over werkelijkheidsdefinities. Een configuratie is een momentopname in het sociale proces van werkelijkheidsconstructie en wordt gekenmerkt door voortdurende en intensieve interactie tussen actoren waarvan de werkelijkheidsdefinities overeenkomen.

³⁰ Giddens, A., (1985), *Structuurtheorie en empirisch onderzoek*, verslag gastcollege in: Munters, e.a., pp. 13-37.

³¹ Ostrom, E., (1986), A method for institutional analysis, in: Kaufmann, F.X. e.a., *Guidance, control and evaluation in the public sector*, Walter de Gruyter, Berlijn/New York, pp. 459-479.

³² Burns, T.R. and H, Flam, (1987), *The shaping of social organization; social rulesystem theory with applications*, Sage Publications Inc., Londen.

2.3 Social Inclusion/sociale insluiting als doel

De 3 verschillende initiatieven die in dit onderzoek als cases behandeld worden hebben als gezamenlijke overstijgende doelstelling: het bevorderen van sociale insluiting. Het doel dient daarmee niet verward te worden met het middel. In de organisatie van deze initiatieven wordt namelijk ook gesproken over de inclusie van actoren in het netwerk van waaruit het initiatief is ontstaan en wordt georganiseerd. Dit hoofdstuk betreft niet de inclusie van actoren in de organisatie maar de doelstelling waar toe de organisatie van de initiatieven – en daarmee ook de initiatieven zelf- dienen.

2.3.1 Social Inclusion als containerbegrip

De West-Europese democratische samenlevingen bieden veel vrijheden aan burgers. Voor die vrijheden is fel gestreden³³ en die vrijheden worden door burgers bijzonder gewaardeerd.

Jonkers (Veenhoven, 1984) verwijst naar Inglehart (1977)³⁴ die concludeerde dat: *“in ieder geval binnen de rijkere landen, verschillen in geluk niet zonder meer verklaard kunnen worden uit verschillen in sociaal-economische omstandigheden. Hij veronderstelt dat, wanneer eenmaal een bepaald bestaansminimum gegarandeerd is, economische factoren op de duur minder belangrijk worden en mensen in toenemende mate ook niet-materiële wensen en verlangens, zoals inspraak en zelfontplooiing, gaan koesteren.”* (1977, o.a. p. 150).

“Dit zou erop kunnen wijzen, dat in rijkere landen veeleer politieke factoren als vrijheid en democratie van belang zijn voor geluk.”

(Jonkers, T. (1984), In alle landen even gelukkig?, in: Veenhoven, R., (1984,) *Betere wereld gelukkiger mensen?*, Swets & Zeitlinger b.v., Lisse, pag. 110)

Toch zijn er ook haken en ogen aan die vrijheden. Diezelfde vrijheden resulteren namelijk ook in uitdagingen (Lowndes, 1995).³⁵

Niet iedere burger is evengoed toegerust om die uitdagingen volledig het hoofd te bieden. Ze zijn niet of onvoldoende in staat om - zonder extra inspanning van derden - zelf te zorgen voor voldoende inkomen, geschikte huisvesting of een veilige sociale omgeving. Anderen kunnen voor zichzelf of hun omgeving een bedreiging vormen en hebben relevante dienstverlening nodig. Weer anderen hebben een vermindering of verlaging van barrières nodig om tot volwaardige participatie in de maatschappij te komen. Het zijn deze burgers / doelgroepen waarvoor initiatieven tot sociale insluiting in het leven worden geroepen.

Social Inclusion is het Europese begrip van sociale insluiting; het tegengaan van sociale uitsluiting, ook wel social exclusion. Het is in essentie een containerbegrip voor alle initiatieven die gericht zijn op het bieden van dienstverlening aan burgers die zonder relevante dienstverlening geen of onvoldoende toegang hebben tot datgene wat we als maatschappij – en de politiek in het bijzonder – zien als een minimum standaard in welzijn en participatie.

De cases in dit onderzoek sluiten aan op dit containerbegrip van Social Inclusion. Anders gezegd vallen ze alle drie onder dezelfde paraplu. Ze hebben echter wel verder gespecificeerde van elkaar

33 Voorbeelden: UK strijd tegen de Fransen en Romeinen; Nederlandse 80-jarige oorlog tegen de Spaanse overheerser en Zweedse vrijheidstrijd tegen de Denen maar ook non-interstatelijke vrijheidsstrijd zoals de inzet voor stemrecht voor vrouwen.

34 Inglehart, R., (1977), *The silent revolution : changing values and political styles among Western publics*, Princeton University Press, Guildford.

35 Lowndes, V., 1995, *Citizenship and Urban Politics*, in: Judge, D., G. Stoker & H. Wolman (eds.), *Theory of urban politics*, Sage, Londen.

verschillende doelstellingen. Deze verschillende doelstellingen zijn te kwalificeren als verschillende vormen van Social Inclusion.

2.3.2 Prioriteiten in Social Inclusion

Naarmate het politieke discours in verschillende fora tot verschillende definities van minimum standaarden oplevert zullen er ook verschillen bestaan in prioriteitsgebieden in Social Inclusion tussen die verschillende fora. Voor dit onderzoek - in samenhang met de cases – zijn vooral van belang de prioriteitsgebieden die worden benoemd door de EU, het Europese grote steden netwerk Eurocities en de prioriteitsgebieden die worden benoemd door de steden Leeds, Malmö en Rotterdam zelf. Een verdere uitwerking van deze prioriteiten zijn te vinden in hoofdstuk 3.

2.3.3 Specifieke vormen van Social Inclusion

Wanneer een containerbegrip verder wordt gespecificeerd komen er verschillende specifieke vormen van Social Inclusion tot stand afhankelijk van het perspectief van de actoren, de context en het proces van probleemdefiniëring en probleemverificatie.

Naarmate actoren, context en probleemdefiniëring en probleemverificatie van elkaar verschillen zal de noodzaak van specifieke vormen van Social Inclusion verschillend worden gewaardeerd. Ook is het definiëren en prioriteren van Social Inclusion in verschillende fora een voortschrijdend debat. Kijkend naar de prioriteitenuitingen van de hierboven beschreven fora laat Social Inclusion zich langs drie hoofdvormen ontleden, waaronder zich dan weer een scala van deelvormen laat ontvouwen. De drie hoofdvormen zijn de drie vaste aspecten van Social Inclusion;

- Armoedebestrijding;
- Inclusie van kwetsbare en/of overlastgevende groepen;
- Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening.

Armoede bestrijding

Armoedebestrijding is een meer gespecificeerde doelstelling en een belangrijk aspect van Social Inclusion. Afhankelijk van bovenstaande factoren vallen hier verschillende initiatieven onder. De prioriteitenlijstjes uit de eerder genoemde fora hebben de volgende aandachtsgebieden gemeen: huisvesting, werkgelegenheid, overdraagbaarheid, financiële competenties en schulden.

Inclusie van kwetsbare groepen en/ of overlastgevende groepen

Een andere verder gespecificeerde doelstelling en een belangrijk aspect van Social Inclusion is de participatie en integratie van kwetsbare groepen en/of overlastgevende groepen. Groepen die in de eerder genoemde fora worden geprioriteerd zijn: minderheden, jongeren, dak- en thuislozen en mensen met een handicap.

Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening

Een doelstelling die meer van toepassing is op de manier waarop de dienstverlening is georganiseerd is de doelstelling om hoogwaardige goed toegankelijke diensten te verlenen. Diensten die op bovenstaande fora de meeste aandacht krijgen zijn gezondheidszorg, sociale dienstverlening, financiële dienstverlening en huisvesting.

2.4 Aanwijzingen voor het organiseren van initiatieven tot Social Inclusion vanuit de configuratietheorie van Termeer en de netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger

De eerder behandelde configuratietheorie van Termeer en de netwerktheoretische noties van Camps en Ebers geven aanwijzingen voor het organiseren van initiatieven tot social inclusie. In deze paragraaf worden die aanwijzingen opgesomd.

2.4.1 Aanwijzingen uit Termeer's Configuratietheorie

Centraal in de configuratietheorie van Termeer staat de constructie van werkelijkheidsdefinities in configuraties en het creëren van de voorwaarden daartoe (interactieregels).

Het geeft daarmee het belang weer van het in kaart brengen van de werkelijkheidsdefinities van Social Inclusion:

- Wat is de probleemdefinitie?
- Wat is de oplossingsdefinitie?
- Wie zijn de actoren in de configuraties?
- Hoe is de macht verdeeld in de configuratie?
- Wat zijn de middelen die binnen de configuratie worden ingezet?

Daarbij is ook van belang de samenhang tussen interactieregels en werkelijkheidsdefinities:

- Hoe is de probleemdefinitie van de configuratie tot stand gekomen?
- Hoe is de oplossingsdefinitie tot stand gekomen?
- Hoe is keuzeprocess ten aanzien van de inzet van beleidsinstrumenten en activiteiten verlopen?
- Hoe zijn de actoren voor de configuratie geselecteerd?
- Hoe is de machtsverdeling tot stand gekomen?
- Hoe zijn de middelen verdeeld en ingezet in de configuratie?

Verder is er ook een prescriptief element aanwezig in Termeer's configuratietheorie. Zij stelt dat de configuratie in wezen wordt beoordeeld naar het voorkomen van fixaties en blokkeringen in de interactieprocessen. Dit resulteert in de volgende norm:

- *Niet blokkeren: Werkelijkheidsdefinities mogen stabiel zijn maar mogen niet worden vastgezet. Er moet ruimte zijn voor evaluatie van de werkelijkheidsdefinitie en het aanpassen van de werkelijkheidsdefinities. Vooruitlopend op het volgende punt wordt ook het niet toelaten van derden gezien als een blokkering van de mogelijkheden tot verandering.*
- *Niet uitsluiten: Actoren moeten vrij zijn om tussen verschillende configuraties te bewegen en tegelijkertijd van verschillende configuraties deelgenoot te zijn. De werkelijkheidsdefinities uit andere configuraties kunnen de werkelijkheidsdefinities van de betreffende configuratie verrijken.*
- *Niet domineren van processen van doorgaande interactie: wederzijdse afhankelijkheid en het wederzijds respect voor elkaars integriteit wat daaruit voortkomt, blijft een belangrijk aspect binnen configuraties en een voorwaarde voor het voortduren van de interactie.*

2.4.2 Aanwijzingen uit netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger

Aanvullend op Termeer's contingentietheorie bieden de netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger de volgende aanwijzingen:

Allereerst de basiskenmerken van netwerken:

- Wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren;
- Ongelijkheid tussen actoren.

Daaropvolgend:

- Een verdere vernauwing van beleidsinstrumenten naar middelen- en activiteiten relaties binnen de context van de 'netwerksettings/interactieregels' (hoe). Hiermee duidend de relatie tussen de contextuele componenten 'netwerksettings' en 'middelen'.

Hieraan gekoppeld de vragen:

- Hoe groot is de invloed van de inzet van middelen, activiteiten en informatiemanagement?
- Is de inzet van beleidsinstrumenten vergroot wanneer de samenwerking niet vanzelfsprekend was?

En een prescriptieve aanwijzing ten aanzien van de verwachtingen binnen de netwerken.

- *De wederzijdse verwachtingen moeten worden gemanaged om het wederzijds vertrouwen op een dermate hoog niveau te houden dat de inzet in het netwerk door de actoren gepleegd blijft worden.*

2.5 Werkhypothesen

Met de configuratietheorie van Termeer en elementen van netwerktheoretische noties van Camps en Ebers als kader zal het onderzoek - kijkend naar de cases - de volgende werkhypothesen toetsen:

Werkhypothesen:

1. Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van NGO's in de inclusie van actoren³⁶.
2. Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties in de inclusie van actoren³⁷.
3. Succesvolle configuraties gaan gepaard met de inclusie van een onderzoeker /onderzoekers/onderzoeksinstituut.
4. Naarmate er wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren is zal de configuratie succesvoller zijn.

³⁶ Als democratische autoriteit (of de afgeleiden daarvan) zijn lokale overheden altijd de dominante, primaire actor in de onderzochte initiatieven. Er is dan ook gekeken naar de getalsmatige dominantie van actoren.

³⁷ Zie 34.

5. Naarmate er een ongelijkheid tussen actoren is ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie zal de configuratie succesvoller zijn.
6. Succesvolle configuraties kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.
7. Naarmate er commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten is zal de configuratie succesvoller zijn.
8. Naarmate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn.
9. Succesvolle configuraties kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.
10. Succesvolle configuraties kenmerken zich door relatief formele interactieregels.

2.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is de configuratietheorie van Termeer uiteengezet en is er een inleiding in netwerktheorie gegeven met speciale aandacht voor netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger. Ook is er een inleiding gegeven in de notie van Social Inclusion, hetgeen een vervolg krijgt in het volgende hoofdstuk. Verder zijn er aanwijzingen voor de organisatie van configuraties tot sociale insluiting gedestilleerd uit de eerder genoemde theoretische bijdragen welke tenslotte hun weerslag vinden in de te toetsen werkhypothese.

Hoofdstuk 3 Social Inclusion in de EU en de Cases

3.1 Prioriteiten in Social Inclusion binnen Europa

3.1.1 Europese Unie

In aanloop naar het 2010; het Europese jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting is er binnen de EU consensus bereikt over de prioriteit van de volgende doelstellingen³⁸: EU Social Inclusion prioriteiten:

- uitbannen van kinderarmoede met het doorbreken van de vicieuze cirkel van de intergenerationele erfenis;
- arbeidsmarkten werkelijk insluitend maken;
- voor iedereen behoorlijke huisvesting zekerstellen;
- discriminatie overwinnen en de integratie van mensen met een handicap, etnische minderheden en immigranten bevorderen;
- financiële uitsluiting en hevige schuldvorming aanpakken.

Acties die uit deze doelstellingen voortvloeien worden ondersteund vanuit het PROGRESS programma³⁹ (zie geschiedenis van Social Inclusion).

3.1.2 Eurocities

Eurocities Social Inclusion prioriteiten:

- bevorderen van de toegang tot kwalitatief goede dienstverlening (gezondheidszorg, sociale dienstverlening, financiële dienstverlening);
- voorkomen en aanpakken van financiële uitsluiting;
- voorkomen en aanpakken van thuis- en dakloosheid;
- insluiten van kwetsbare groepen waaronder immigranten en etnische minderheden;
- bevorderen van insluiting van problematische jongeren;
- bevorderen van prikkels leidend naar werk;
- gezamenlijke beleids- en strategieontwikkeling.

³⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=en>

³⁹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=en>

Eurocities⁴⁰ is het netwerk van grote steden in Europa. De associatie is opgericht in 1986 en telt meer dan 130 leden uit 30 Europese landen. Eurocities is een platform voor haar lidsteden om kennis, ideeën en ervaringen te delen, om gemeenschappelijke problemen te analyseren en innovatieve oplossingen te ontwikkelen. Hier wordt invulling aan gegeven door een breed scala aan fora, werkgroepen, projecten, activiteiten en evenementen. Het geeft hiermee de betrokken lidsteden een krachtigere stem richting de Europese instituties aangaande EU-wetgeving, beleid en programma's.

Binnen de Task Force Social Inclusion van het Social Affairs Forum is er bij het ontwikkelen van aanvragen onder het Europese Progress programma de bovenstaande opsomming van prioriteiten gemaakt.

3.1.3 De steden zelf

Vertegenwoordigers van de steden betrokken bij het project CONNECTIONS waaruit de cases ontleend zijn waren nauw betrokken bij de totstandkoming van de Eurocities prioriteitenlijst hierboven. De grondslag van hun bijdragen hierin lag in de eigen lokale prioriteitenlijsten ten aanzien van sociale insluiting:

Leeds Social Inclusion prioriteiten⁴¹:

- een vroege levensloop, gezond, succesvol en vrij van armoede voor haar inwoners;
- voorbereiden van jongeren om bij te dragen aan hun eigen welzijn en welvaart en dat van de stad;
- bevorderen van participatie van inwoners in beslissingen over hun eigen leefomgeving en het vormgeven van lokale dienstverlening;
- insluitende, gevarieerde en levendige buurten met beschikbare huisvesting en kwalitatief goede faciliteiten, vrij van overlast en criminaliteit;
- schone, groene, aantrekkelijke en duurzame leefomgevingen;
- een stadsregio die welvarend, innovatief en onderscheidend is en individuen en ondernemingen in staat stelt hun economisch potentieel te bereiken.

⁴⁰ <http://www.eurocities.org/main.php>

⁴¹ Leeds Strategic Plan 2008-2011⁴¹ (p8):

http://www.leedsinitiative.org/uploadedFiles/Local_Area_Agreement/Content/Documents/PDF/LSP%202008%20to%202011%20INTERNET.pdf

Malmö Social Inclusion prioriteiten⁴²:

- bevorderen van integratie;
- ontwikkelen van werkgelegenheid maatregelen en competenties;
- bijdragen leveren aan mensen met verminderde arbeidsgeschiktheid;
- inleiden van nieuwe vluchtelingen en immigranten;
- bevorderen van coördinatie en nazorg.

Rotterdam Social Inclusion prioriteiten⁴³:

- meer Rotterdammers die de Nederlandse taal beheersen;
- een hoger gemiddeld opleidingsniveau;
- meer Rotterdammers die maatschappelijk actief zijn;
- meer Rotterdammers met betaald werk;
- een hoger gemiddeld inkomen.

3.2 De geschiedenis van Social Inclusion in de EU

De geschiedenis van Social Inclusion is zolang als de geschiedenis van de mensheid en haar samenleven in gemeenschappen. Social Inclusion beleid bestaat ook al langer op verschillende niveaus. Een overzicht daarin is lastig te genereren, omdat die geschiedenis zich beperkt tot de doelstellingen. Een overzicht van een complete strategische notie van Social Inclusion start eigenlijk op het hoogst relevante niveau: dat van de Europese Unie.

Sociaal beleid en de uitvoering daarvan wordt geacht de verantwoordelijkheid te zijn van lagere overheden (subsidiariteitsbeginsel). De EU beperkt zich dan ook tot het creëren van een kader van Social Inclusion en het tracht de lidstaten en lagere overheidsniveaus te ondersteunen en hun initiatieven en onderlinge kennisdeling daarin. Hiermee respecteert de EU het primaat van de lidstaten ten aanzien van Social Inclusion.

In maart 2000 werd door de Europese Raad in Lissabon de "Open Method of Coordination" (OMC) geïntroduceerd als methode om de Lissabon doelstellingen na te streven. De methode bestaat uit het vaststellen van voorschriften en tijdschema's voor de doelstellingen op korte-, middellange-, en lange termijn; het bewerkstelligen van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren en benchmarks ter vergelijking van 'best practise'; het vertalen van Europese richtlijnen in nationaal en regionaal beleid en het monitoren van de voortgang om te komen tot wederzijds leren tussen de lidstaten.

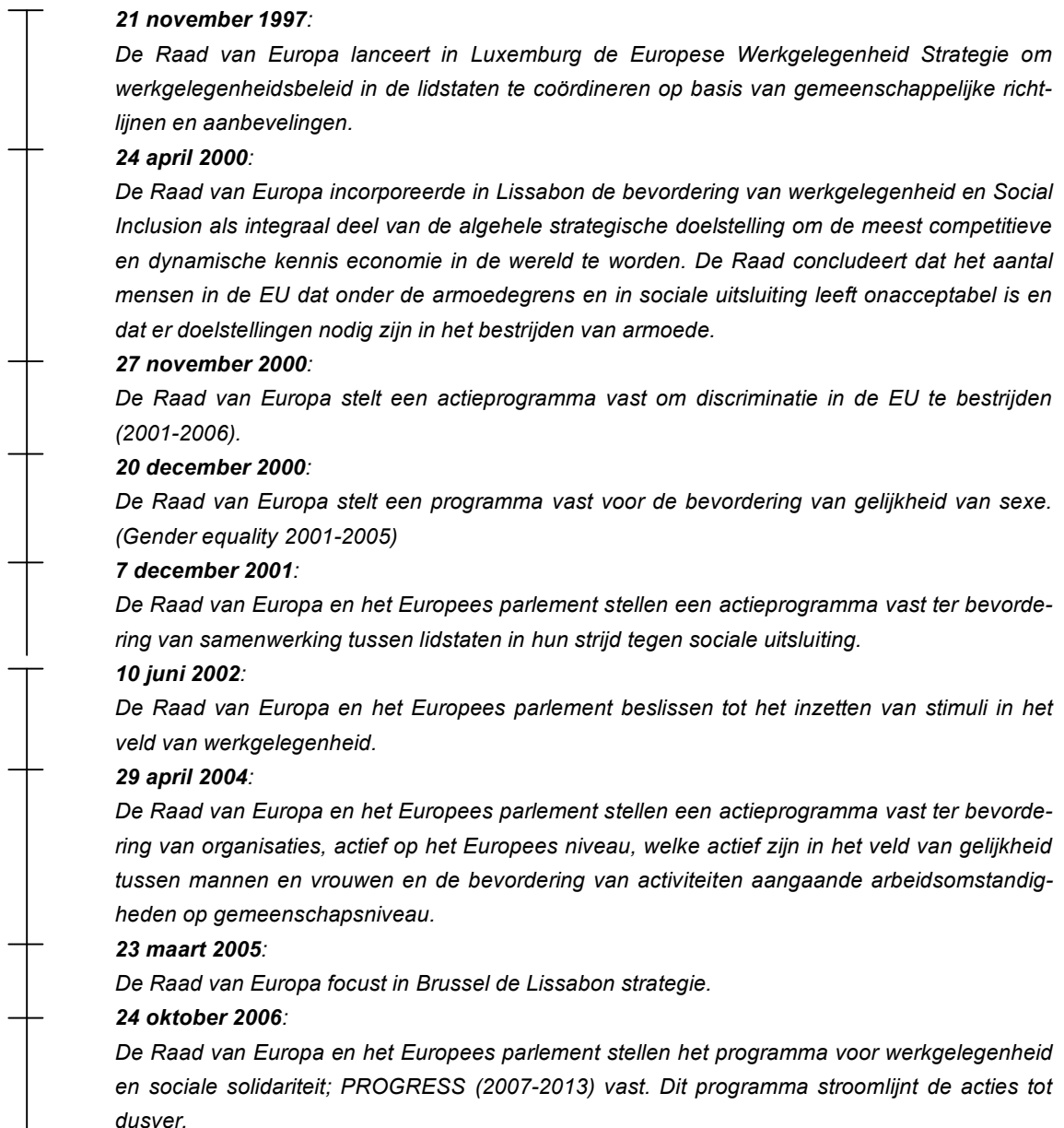
Oorspronkelijk werd de Open Method of Coordination slechts toegepast op werkgelegenheids- en economisch beleid, later gevolgd door beleid ten aanzien van R&D. Sinds 1999 wordt er vanuit de EU geïntroduceerd wat de mogelijkheden zijn voor de Open Method of Coordination voor *sociaal beleid*.

⁴² ACTION PLAN FOR INCREASED INTEGRATION AND EMPLOYMENT FOR THE PEOPLE OF MALMÖ Year 2008:

<http://www.malmo.se/download/18.3ce4ae6a11e2a8ab190800089826/Handlingsplan%2B2008%2BEngelska.pdf#search=%27priorities%27>

⁴³ Doelstellingen pijler Sociaal: <http://www.rotterdam.nl/smartsite2117003.dws>

Inmiddels bestaan er voor sociaal beleid verschillende vormen van OMC. Zo ook voor *sociale insluiting/Social Inclusion*⁴⁴. Hiertoe werd in 2000 het 'Social Inclusion Process' gestart met als doel om armoede in 2010 uit te bannen.

Figuur 4: de geschiedenis van Social Inclusion.

3.3 Het EU beleidskader voor Social Inclusion

Europa is voor de steden niet alleen een producent van te volgen wet- en regelgeving maar ook een instrument om te komen tot kennisdeling en cofinanciering voor programma's ten bate van haar inwoners: Voor kennisdeling ten aanzien van Sociale insluiting bestaat het Europese programma PROGRESS.⁴⁵

⁴⁴ Bron: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/poverty_social_exclusion_en.htm

⁴⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=en>

3.3.1 Progress

De beleidsprioriteiten onder PROGRESS zijn: het bevorderen van sociale insluiting, succesvolle pensioenhervormingsstrategieën, EU brede kennisuitwisseling ten aanzien van gezondheidsbeleid en de ontwikkeling van synergie tussen economisch beleid, werkgelegenheidsbeleid en beleid ten aanzien van sociale insluiting en bescherming. De sectie E onder de PROGRESS activiteiten betreft het ondersteunen van uitwisselingen van beleid en processen, good practices en innovatieve initiatieven evenals de bevordering van wederzijds leren in de context van sociale insluiting en bescherming. Daar waar in de andere fora werkgelegenheid onder Social Inclusion valt hebben Werkgelegenheid en Social Inclusion in het PROGRESS programma ieder hun eigen sectie en aanverwant artikel. Ze delen de volgende doelstellingen:

- Het bevorderen van kennis van sociale uitsluitingen armoede vraagstukken, sociale bescherming en insluitingbeleid vooral door analyse en onderzoek en de ontwikkeling van statistische gegevens en gemeenschappelijke indicatoren;
- Het monitoren en evalueren van de implementatie van de OMC en de impact op nationaal en gemeenschapsniveau evenals het analyseren van interactie tussen de OMC en andere beleidsgebieden;
- Het organiseren van uitwisselingen aangaande beleid, good-practise en innovatieve benaderingen en het bevorderen van wederzijds leren;
- Het vergroten van het bewustzijn, dissemineren van informatie en het bevorderen van debat over de belangrijkste uitdagingen in Social Inclusion bij en tussen de sociale partners, regionale en lokale actoren, NGO's en overige stakeholders.

Hiernaast heeft de social inclusion sectie de extra doelstelling:

- het ontwikkelen van capaciteit in belangrijke netwerken op Europees niveau om zo doelstellingen en strategieën te ontwikkelen en ondersteunen.

3.3.2 Netwerken in Social Inclusion

In de OMC aangaande "Social Inclusion" wordt vanuit de Europese Commissie veel aandacht besteed aan het betrekken van het maatschappelijk middenveld (NGO's en sociale partners) en lokale en regionale autoriteiten.

"Social policies need to be built on a strong involvement of civil society on all levels. Therefore raising specific activities and the promotion of the debate about the key challenges and policy issues raised in the context of the EU coordination among NGOs, regional and local actors, social partners and other stakeholders will also constitute a specific focus of PROGRESS activities under this section."

(European Commission, Directorate General Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, (2007), *Social Protection and Social Inclusion – Progress Work Programme 2008*, Brussels)

Daar waar actoren uit verschillende publieke-, en maatschappelijke sectoren in een netwerk samenwerken aan sociale initiatieven is er extra Europese aandacht. De netwerken in Europese steden zijn voor Europa niet alleen van belang als uitvoerder van beleid maar ook als voorbeeld in beleidsvorming.

“The partnership between the authorities, the social partners and civil society is one of the keys to the success of European policies.”

(Commission of the European Communities, (2005), *Communication from the Commission on the Social Agenda*, Brussels, 9.2.2005, p. 5)

In de zojuist geschetste context worden Europese steden uitgenodigd samen te komen en van elkaar te leren over initiatieven tot sociale insluiting. Hierbij is van bijzonder belang de betrokkenheid van verschillende sectoren en de netwerken die daarin bestaan: Wat zijn de *netwerken*? En wat is *overdraagbaar*?

3.4 Social Inclusion en de Cases

3.4.1 Social Inclusion en het Leeds Financial Inclusion Project

De stad Leeds⁴⁶

Leeds is een stad met meer dan 750.000 inwoners. Het de snelst groeiende stad van het Verenigd Koninkrijk en heeft met naar schatting 457.400 arbeidsplaatsen na Londen de grootste werkgelegenheid.

Tijdens de Industriële Revolutie is er in Leeds een economie ontwikkeld die zich richtte op de productie van machines en machine onderdelen, stoommotoren, textiel, chemie, leer, pottenbakkerij en koolmijn. Tijdens de jaren'50 werd de helft van de werkgelegenheid nog gegenereerd door productie-industrie. In de jaren'70 verloor Leeds een derde van de productieplaatsen. In 2003 werkte nog maar 10% in productie. De stad was gedwongen zich aan te passen en nieuwe markten te ontwikkelen. Vooral in de jaren '90 groeide de economie naar een diensten- en financiëleconomie. De geaggregeerde waarde van de economie wordt geschat op 13.6 miljard Sterling (= 15.55 miljard euro). Ondanks de afwezigheid van ondersteunende data is het bijzonder aannemelijk dat dit groeicijfer niet wordt gehaald en de specifieke economie in Leeds erg gevoelig is voor de negatieve uitwassen van de economische crisis.

Ook is er vooruitgang gepleegd ten aanzien van het terugdringen van achterstanden; er is minder criminaliteit. Er zijn verbeteringen op het gebied van opleidingen, gezondheid en huisvesting. 146.000 inwoners van Leeds leven echter in wijken die gerekend worden tot de 10% slechtste wijken in Groot-Brittannië. In deze gebieden leven één op de drie kinderen in huishoudens waar niemand een betaalde baan heeft. De mensen die in deze huishoudens:

- leven significant korter;
- zijn vaker slachtoffer van criminaliteit;
- hebben een lager opleidingsniveau;
- leven in woningen en omgevingen van slechte kwaliteit;
- zijn financieel buitengesloten en hebben geen toegang tot gebruikelijke financiële diensten.

⁴⁶ Leeds Economic Development Strategy en Interview 1 (zie overzicht bijlage)

Armoedebestrijding⁴⁷

Zo zijn er grote verschillen tussen verschillende delen van de stad. Er is armoede en werkloosheid zichtbaar in veel van de wijken. De lokale overheid zet in op het beperken van de kloof tussen mensen en gemeenschappen die in armoede leven en de rest van de stad. Een belangrijk project daarin is het Leeds Financial Inclusion Project. De dienstverlening onder het Leeds Financial Inclusion Project is gericht op armoedebestrijding en de inclusie van de financieel kwetsbare inwoners.

Leeds Financial Inclusion Project⁴⁸

Sinds 2003 wordt er in Leeds gewerkt aan het ontwikkelen van een strategie tegen financiële uitsluiting. Het richt zich op het inwerking stellen van mechanismen om mensen te assisteren en een alternatief te bieden voor de diensten die doorstep lenders en loan sharks aanbieden. Doorstep lenders en loan sharks zijn voor veel mensen in achterstandsgebieden een laagdrempelige manier om geld te lenen. Ze komen langs de woningen om hun leningen aan te bieden. Deze leningen kennen een bijzonder hoge rente. Omdat het vaak relatief lage bedragen betreft en de inwoners zelf vaak geen toegang tot of kennis van reguliere financiële diensten (bankrekening, banklening etc.) hebben wordt deze hoge rente voor lief genomen. Met deze rente, die geïnd wordt door doorstep lenders en loan sharks die voornamelijk vanuit buiten Leeds opereren, gaat er veel geld van inwoners Leeds uit. Dit is een krachtig argument voor politieke steun voor het project gebleken. De bewijsvoering voor het economisch motief werd geleverd door het onderzoeksinstituut betrokken in de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project. Het onderzoek van Community Finance Solutions (CFS) Salford University in 2004 toonde aan dat:

- 17% van de inwoners van Leeds leningen hebben bij doorstep lenders, lommerds of check cashers;
- 38% van alleenstaande ouders dergelijke leningen hebben;
- 23% leningen aangaan om dagelijkse uitgaven of afbetalingen van andere leningen te bekostigen;
- 25.000 inwoners de behoefte hebben aan schuldadvisering in de meest achtergestelde gebieden van Leeds.

Inclusie van kwetsbare en/of overlastgevende groepen⁴⁹

De financieel buitengesloten inwoners/klanten van doorstep lenders en loan sharks komen vaak in een negatieve spiraal: de leningen stapelen zich op. Het zijn vaak de doorstep lenders en loan sharks die hen als eerste tot hun betalingen weten te overtuigen. De loan sharks, als illegale variant, schuwen daarbij niet hun klanten te bedreigen of aan te vallen. De klanten van doorstep lenders en loan sharks hebben na betaling van de doorstep lenders en loan sharks minder financiële ruimte om aan hun vaste lasten te betalen. Het niet voldoen aan deze verplichtingen zorgt er vaak voor dat de wanbetaler in een nog slechtere situatie komt. De diensten die door het Leeds Financial Inclusion Project aan de doelgroep beschikbaar worden gesteld integreren de doelgroep als nieuwe aannemers en klanten van mainstream financiële dienstverlening.

⁴⁷ Vragenlijst Respons nr. 1

⁴⁸ Vragenlijst Respons nr. 1; Beleidsdoc. nr. 2; Interview nr. 6

⁴⁹ Vragenlijst Respons nr. 1; Beleidsdoc. nr. 2; Interview nr. 6

Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening⁵⁰

Er zijn inmiddels een groot aantal diensten ontwikkeld onder het Leeds Financial Inclusion Project. Een volledig overzicht is te vinden in de bijlage (Leeds, Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen). De belangrijkste diensten zijn:

- ❖ De dienstverlening van Leeds City Credit Unions is uitgebreid. De eerste probleem identificatie kwam tot stand vanuit de Leeds Credit Union die rentes van 200% en meer bij 'doorstep lenders' hadden opgemerkt. Als belangrijke partner in de configuratie heeft het beschikbaarstellen van accommodatie door Leeds City Council de Leeds City Credit Unions in staat gesteld te groeien tot 11 kantoren en heeft het een leningenplan gelanceerd om betaalbaar krediet beschikbaar te stellen voor mensen zonder toegang tot het financiële stelsel.
- ❖ Er is nationaal budget beschikbaar gesteld voor *face to face* schuldadvisering dat geresulteerd heeft in uitbreiding van deze specifieke dienstverlening van 160%.
- ❖ Illegale leningen worden nu aangepakt. Een special team van rechercheurs richt zich op de vervolging van de verstrekkers van illegale leningen.

Configuratie

Als één van de belangrijkste factoren in het succes van het Leeds Financial Inclusion Project benoemen de actoren de oprichting van de brede stuurgroep.⁵¹ Deze stuurgroep komt drie keer per jaar in zijn volledigheid bijeen en bestaat uit NGO's, lokale overheidsorganisaties en het betrokken onderzoeksinstituut, genoemd in de bijlage (*Leeds, inclusie van actoren*).

Sinds de eerste volledige vergadering - in juli 2005 - werkt de stuurgroep aan de coördinatie, promotie en voortgang van de Financial Inclusion Agenda. De stuurgroep is niet slechts een discussieforum: Het is opgericht om de uitvoering van projecten te overzien en het werk wat gedaan wordt onder de aandacht te houden binnen de eigen organisaties en de gemeenschappen van de achterstandswijken.

3.4.2 Social Inclusion en het Malmö Seved Initiatief

De stad Malmö⁵²

Malmö is met 280.000 inwoners de op twee na grootste stad van Zweden. De grootste lokale industrieën waren lang scheepvaart en woningbouw. De grote marktpartijen in de woningbouwindustrie hadden nauwe banden met de sociaal democratische politieke beweging in Malmö (dominante politieke beweging). De arbeiders van de industrieën stemden in grote getale op de politieke partij die in zekere mate zorg leek te dragen voor de vraag naar arbeid in het opbouwen van Malmö's infrastructuur en daarmee hun eigen arbeidsplaatsen zekerstelden.

In begin jaren '70 begon het verval van deze lokale industrieën. Gedurende de jaren '70 en '80 leidde dat tot een daling in het inwonertal met 35.000. De gemeenteraad heeft daarna vooral de laatste tien jaar weer meer verantwoordelijkheid genomen in het genereren van groei door het laten bouwen van grote infrastructurele projecten, publieke voorzieningen en woningen.

⁵⁰ Vragenlijst Respons nr. 2; Interview nr. 10; Interview nr. 11; Interview nr. 12; Interview nr. 16; Beleidsdoc. nr. 4; Beleidsdoc. nr. 5

⁵¹ Vragenlijst Respons nr. 1 en Beleidsdoc. nr. 2

⁵² Vragenlijst Respons nr. 2 en Beleidsdoc. nr. 5

De relatief nieuwe woongebieden die de woningindustrie en haar politieke verstrengeling opleverden kenmerken zich door gebrekkige sociale mogelijkheden. Dit werd zichtbaar toen vroeg in de jaren '90 ook in Zweden en Malmö grote vormen van werkloosheid haar intrede deden;

- in deze jaren daalde het werkgelegenheidscijfer structureel van 79% naar 62%;
- gedurende deze periode was er ook een grote influx van immigranten, voornamelijk uit voormalig Joegoslavië en het Midden Oosten. Het percentage inwoners met een niet-Zweedse achtergrond steeg van 16% naar 24%;
- volgens onderzoek door *Save the Children* leven 34% van alle kinderen in arme gezinnen;
- en de verkiezing van 2002 had de laagste opkomst sinds 80 jaar.

Armoedebestrijding⁵³

Ook Malmö is een stad van tegenstrijdigheden. Het is een welgestelde en succesvolle stad maar heeft ook het grootste aaneengesloten gebied in Zweden dat wordt gekenmerkt door sociale uitsluiting. In dit gebied ligt het city district Centrum Zuid (Sodra Innerstaden).

Malmö is er sinds 2002 in geslaagd meer arbeidsplaatsen te genereren door Multi-nationals als Toyota aan te trekken. Toyota staat met haar volledige auto import voor de Scandinavische markt voor de grootste investering in de haven van Malmö aller tijden. Ook het investeren in de ruimtelijke omgeving heeft weer een revitalisering van het inwonertal opgeleverd; dit is nu op het hoogste niveau.

Ook zijn er sinds 1996 veranderingen doorgevoerd om de democratische participatie te bevorderen. Dat proces begon met het instellen van 10 deelgemeenten met eigen raden en ambtenarenapparaat. Hiermee werd een groot deel van de macht gedecentraliseerd. De City Districts werden verantwoordelijk voor voorschoolse opvang, leerplicht, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, sociale zekerheid, lokale vrijetijdsbesteding, bibliotheken en lokale cultuur. Na een onderzoek naar leefomstandigheden bleek echter dat 66% nauwelijks kennis van de City Districts had en slechts 10% - van diegene die er wel van hadden gehoord – geloofden dat dit meer invloed betekende voor burgers. Zij kwamen dan ook niet naar raadsvergaderingen van de City Districts. De lokale districtsvertegenwoordiging kreeg dan ook niet voldoende legitiem gezag in haar verhouding met de gemeente van Malmö. Het Malmö Seved Initiatief is een initiatief in het district Centrum Zuid (Sodra Innerstaden) om democratische participatie kracht bij te zetten en tegelijkertijd de kwaliteit van de dienstverlening en leefomgeving te verbeteren.

Het Malmö Seved Initiatief⁵⁴

Het initiatief is gericht op een kleiner gebied in het District Centrum Zuid (Sodra Innerstaden), één van de meest achtergestelde gebieden van Malmö; Seved. In Seved zijn sterke netwerken van NGO's actief in belangenvertegenwoordiging en dienstverlening alsmede nieuwe NGO's die zich richten op nieuwe belangen en behoeften.

In Seved zijn er veel families met kinderen en werklozen en er is een groot gevoel van onveiligheid. Om die reden krijgt Seved binnen het district extra aandacht. Het inmiddels vijf jaar oude initiatief onderstreept daarnaast de behoefte voor een verbeterde dialoog tussen de publieke administratie en de inwoners. In Seved;

⁵³ Vragenlijst Respons nr. 2 en Beleidsdoc. nr. 5

⁵⁴ Vragenlijst Respons nr. 2

- Wonen 4.300 mensen waarvan 60% niet in Zweden is geboren of waarvan beiden ouders niet in Zweden zijn geboren;
- Zijn 23% van de inwoners onder de 18;
- Is de omgeving 50-80 jaar geleden ontwikkeld wat het een gedateerde uitstraling geeft;
- Zijn 23% van de inwoners afhankelijk van sociale voorzieningen;
- Is het gemiddelde inkomen uit werk bijzonder laag (circa 10.000 euro per jaar).

Het initiatief startte in 2003 als project en is sinds 2006 een vast onderdeel van de uitvoering van het district. Het is een poging een gebied wat in potentie een goede woonomgeving is (goede locatie dicht bij het centrum, divers woningaanbod) een impuls tot revitalisering te geven.

Het meest belangrijk in dat streven van het Malmö Seved Initiatief is de rol van de link-werkers.⁵⁵ Hun rol is het stimuleren van communicatie tussen individuen, groepen, NGO's en publieke autoriteiten om begrip en participatie te verbeteren. Volgens de betrokken actoren hebben de link-werkers, als communicatie-instrument, een belangrijke bijdrage geleverd aan de dialoog in het gebied. Zij voorzien in dienstverlening op een breed gebied van expertises en advies. Zo hebben ze verschillende rollen: begeleider, bemiddelaar, sociaal werker, vertaler, adviseur, opvoeder, onderhandelaar en geven ze ondersteuning in de ontwikkeling van nieuwe projecten. Het succes is sterk afhankelijk van de personaliteit en commitment van de link-werkers. Hoewel de dialoog tussen bewoners en organisaties in de wijk is bevorderd, blijft een punt van kritiek de link met de politiek: Verkiezingsopkomsten zijn met inmenging van de link-werkers hoger maar de burgers en ook de ambtenaren (link-werkers) hebben weinig toegang tot politieke gezagdragers om hun problemen kenbaar te maken.

Inclusie van kwetsbare en/of overlastgevende groepen⁵⁶

Aangezien het initiatief zich niet op een specifieke doelgroep richt maar op een gebied zijn er diensten ter bevordering van de insluiting van meerdere kwetsbare en/of overlastgevende groepen gerealiseerd. Groepen die onder het project extra aandacht hebben gekregen zijn; kinderen, jongeren en ouderen, nieuwkomers en mensen met een niet Zweedse talenkennis, drugsgebruikers en mensen met kinderen die sociale bijstand krijgen.

Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening⁵⁷

Er zijn inmiddels een groot aantal diensten ontwikkeld onder het Malmö Seved Initiatief. Een volledig overzicht hierin is te vinden in de bijlage (Malmö, Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen). De belangrijkste diensten zijn:

- ❖ Vanaf het 5^e schooljaar worden er voor de kinderen van de scholen in de wijk zomervooractiviteiten georganiseerd.
- ❖ Er zijn voor-schoolse stages ontwikkeld om jongeren bekend te maken met mogelijke werk-omgevingen.

⁵⁵ Interview nr. 10/11/12/13/14/15/16

⁵⁶ Vragenlijst Respons nr. 2

⁵⁷ Vragenlijst Respons nr. 2; Interview nr. 10; Interview nr. 11; Interview nr. 12; Interview nr. 16; Beleidsdoc. nr. 4 en Beleidsdoc. nr. 5

- ❖ Ouder praatgroepen zijn toegankelijk voor alle ouders.
- ❖ Op scholen wordt het Zweedse systeem uitgelegd om nieuwkomers hiermee te introduceren.
- ❖ Informatie wordt in verschillende talen beschikbaar gemaakt.
- ❖ Verkeer wordt veiliger door de introductie van verkeersdrempels, lagere maximale snelheden en nieuwe bestrating.
- ❖ Er is een informele bewoners groep opgezet.
- ❖ Er is een huiseigenaren netwerk opgezet.
- ❖ De ontwikkeling van een huurdercoöperatief is geprioriteerd.
- ❖ Het Hermesproject heeft geresulteerd in richtlijnen voor medewerkers van de dienst Werk en Ondersteuning voor het benaderen van families met kinderen die sociale bijstand krijgen.
- ❖ Er zijn fysieke projecten ontwikkeld zoals een basketbal veld en een gezondheidscentrum.
- ❖ De veiligheid is vergroot door meer politie presentie.
- ❖ De laatste verkiezingen zagen met inmenging van de link-werkers een grotere opkomst in de wijk.
- ❖ Het fysieke aspect is sterk verbeterd: de omgeving is schoner veiliger en van betere kwaliteit.

Configuratie⁵⁸

De configuratie bestaat uit NGO's, lokale overheidsorganisaties en het betrokken onderzoeksinstituut, genoemd in de bijlage (*Malmö, inclusie van actoren*). Volgens de NGO's moet de configuratie meer een partnerschap worden waarbij Malmö Stad de verantwoording moet houden voor het bestrijden van sociale uitsluiting maar waarbij de NGO's worden betrokken in de probleemdefinities en oplossingen. De stad moet meer geld beschikbaar stellen om de NGO's meer te laten uitvoeren en gebruik te maken van hun positie; dichterbij de inwoners.

Ambtenaren van de deelgemeente zouden graag meer aansluiting hebben ten aanzien van de politieke stuurgroep en de ervaringen die in dit initiatief zijn opgedaan in andere deelgemeentes uitrollen.

3.4.3 Social Inclusion en de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois

De stad Rotterdam⁵⁹

Rotterdam is met 584.000 inwoners na Amsterdam de grootste stad van Nederland. Haar dominante economische factor is de haven en ze is daarmee het economische hart van Nederland. De haven is sinds 2004 niet meer de grootste haven ter wereld en sinds eind mei 2009 na twee Chinese havens en Singapore de op drie na grootste haven, met een goederenoverslag van ruim 320 miljoen ton. De haven is steeds meer richting zee getrokken, om ook de petrochemische industrie te bedienen en

⁵⁸ Vragenlijst Respons nr. 2; Interview nr. 10/11/12/13/14/15/16

⁵⁹ http://www.eur.nl/master/over_rotterdam/rotterdam_haven/ en beleidsdoc.12

staat op het punt daar ook de containeroverslag uit te breiden. De havenstad heeft echter een breed en gevarieerd economisch leven. Dienstverlening is een sector die in Rotterdam 63% van de bedrijvigheid opmaakt en waar per vierkante kilometer het meest van Nederland mee wordt verdiend.

Rotterdam is een demografisch groene stad met relatief veel jongeren. Het is daarnaast ook een Multi-ethnische stad. Er leven in Rotterdam circa 174 nationaliteiten met elkaar samen en 46% van de inwoners is niet van Nederlandse herkomst. Van de gehele Rotterdamse bevolking heeft;

- 8.9% een Surinaamse achtergrond;
- 7.8% een Turkse achtergrond;
- 6.4% een Marokkaanse achtergrond;
- En 3.3% een Antilliaanse achtergrond.

Van de huishoudens in Rotterdam heeft 16% een laag inkomen. Onder alleenstaande vrouwen van 45 tot en met 64 jaar komt het hoogste aandeel lage inkomens voor. Meer dan 20% van de niet Westerse allochtone huishoudens heeft een laag inkomen tegen 16% van de autochtone huishoudens. Rotterdam heeft nationaal de meeste uitkeringsgerechtigden. 15% van de huishoudens leeft van een bijstandsuitkering. 40% van de werkgerechtigden is werkeloos. In sommige gebieden is tot 60% van de inwoners laag tot zeer laag opgeleid. Veel inwoners beheersen het Nederlands onvoldoende en kunnen diensgevolge slecht een baan vinden. Rotterdam behoort met een gemiddeld inkomen per huishouden van 21.800 euro tot één van de armste steden van Nederland(COS Rotterdam).

Armoedebestrijding⁶⁰

Het lage inkomen is gedeeltelijk te verklaren door de uitstroom van kapitaalkrachtige gezinnen naar randgemeenten. Rotterdam heeft de afgelopen drie jaar 12800 nieuwe woningen gebouwd om samen met andere maatregelen deze mensen terug aan te trekken.

Naar verwachting wordt de economie van Rotterdam hard getroffen door de economische crisis, met name vanwege de afhankelijkheid van de internationale markt. Er wordt dan ook een influx ten aanzien van het Wet Werk en Bijstand (WWB) bestand verwacht.

De belangrijkste aandachtspunten ten aanzien van armoede bestrijding zijn;

- ketenaanpak in dienstverlening;
- het verlagen van barrières voor het participeren in de maatschappij;
- het bieden van ondersteuning in de educatie en het opvoeden van kinderen;
- en het ontwikkelen van frontlijn dienstverlening voor mensen waarvoor standaard dienstverlening ontoereikend is.

De Groepsaanpak is een uitwerking van frontlijn dienstverlening welke is geïnitieerd vanuit veiligheidsmotieven maar waarvan de sociale component steeds belangrijker wordt.

De Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois⁶¹

Inwoners voelen zich vaak onveilig door hinderlijk gedrag, intimidatie of crimineel gedrag door groepen jongeren. Er verschenen verschillende artikelen in de media over incidenten. Nadat de zichtbare aanwezigheid van drugsgebruik en drugshandel in Rotterdam was terug gedrongen werd het terug-

⁶⁰ <http://www.rotterdamindex.nl/news/show/5947/waar-zit-de-armoede-in-de-grote-stad%253f> en Gijsberts & Dagevos 2008, interview nr. 27 en COS Rotterdam

⁶¹ Vragenlijst Respons nr. 3; Interview nr. 18/19; Beleidsdoc. nr. 8/9/10

dringen van de overlast die deze groepen jongeren veroorzaakten het volgende doel in het verbeteren van de veiligheid. Verschillende deelgemeentes ontwikkelden een beleid waarbij geld van de Gemeente Rotterdam vrijelijk werd ingezet op *Jeugd. Charlois* heeft de in 2005 ook andere deelgemeentes uitgewerkte Groepsaanpak gepionierd.

De basis van de Groepsaanpak is de 'Beke shortlist'. Dit is een door Beke Consultancy ontwikkelde persoonlijke-, groeps- en gebiedsgerichte benadering. Het geeft een set indicatoren voor het in kaart brengen van de groepen jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 23 jaar. De groepen worden zo ingedeeld als;

- Hinderlijk;
- Overlastgevend;
- Of crimineel.

Daarnaast worden de jongeren in de groepen geclassificeerd, waarbij er een persoonsgerichte aanpak wordt ontwikkeld om de jongeren van het criminele pad richting werk of opleiding te krijgen.

Als pionierende deelgemeente heeft Charlois het Transfer Information Point (TIP) ontwikkeld. Haar hoofddoel is het coördineren van alle jeugdgerelateerde instituties en dienstverlening in het veld. Verankerd in de methodologie van TIP is het delen van kennis ten aanzien van de specifieke jongeren tussen de actoren via een databank, waarop een probleemgeoriënteerde aanpak wordt geformuleerd. Er zijn in 2007 geen criminele groepen meer en er zijn nog maar 6 hinderlijke en 1 overlastgevende groep. Ook hebben de jongeren een betere toegang tot dienstverlening op het gebied van educatie, sociale dienstverlening en jeugdzorg die worden aangeboden via het loket van TIP.

Inclusie van kwetsbare en/of overlastgevende groepen⁶²

De Groepsaanpak Charlois is een integrale benadering, gericht op een lange termijn oplossing voor problemen waar jongeren en lokale inwoners mee worden geconfronteerd. Dat houdt in dat de doelstellingen niet alleen zijn om jongerencriminaliteit terug te dringen; onwenselijk gedrag terug te dringen en het gevoel van veiligheid te bevorderen om de leefomgeving aantrekkelijker te maken in sociale en fysieke zin maar ook om jongeren een perspectief te bieden van werk, opleiding en vrijetijdsbesteding.

Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening⁶³

Er zijn inmiddels een groot aantal diensten ontwikkeld onder De Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois. Een volledig overzicht hiervan is te vinden in de bijlage (Rotterdam, Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen). De belangrijkste diensten zijn:

- ❖ Het effectief terugdringen van het aantal hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen;
- ❖ Het begeleiden van de jongeren naar werk, opleiding en vormen van vrijetijdsbesteding;
- ❖ Het bemiddelen van conflicten tussen jongeren en andere inwoners;
- ❖ Het verbeteren van de fysieke leefomgeving.

⁶² Vragenlijst Respons nr. 3; Interview nr. 18/19; Beleidsdoc. nr. 8/9

⁶³ Vragenlijst Respons nr. 3; Interview nr. 19; Interview nr. 17; Beleidsdoc. nr. 9

Configuratie⁶⁴

De configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois bestaat uit NGO's en lokale overheidsorganisaties. Hoewel met de afwezigheid van een onderzoeker in de configuratie de validiteit van de bewijsvoering in twijfel kan worden getrokken (geven de cijfers een goed beeld? Wordt er gemeten wat er gemeten zou moeten worden?) zijn alle actorengroepen positief over de resultaten. Met name de NGO's en de coördinator oormerken de bestaande mogelijkheden in het delen van informatie als belangrijke factor in het succes van het initiatief.

De betrokken actorengroepen zijn eensgezind in de overtuiging dat het initiatief zal voortbestaan zolang er hinderlijke, overlastgevende of criminele groepen zijn en er politieke wil is om het beleid voort te zetten. De actoren geloven in de resultaten en het bestaansrecht van het initiatief.

3.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is het centrale begrip van Social Inclusion gedefinieerd en toegepast op de cases. Er is invulling gegeven aan het begrip Social Inclusion door de prioriteiten binnen Europa te benoemen. Hierbij is speciale aandacht geschonken aan de prioriteiten zoals de EU, het grote-steden-netwerk Eurocities en de steden zelf hebben gedefinieerd.

Het begrip Social Inclusion is daarna verder uitgewerkt door de geschiedenis van Social Inclusion in de EU en het EU beleidskader te beschrijven waarbij er dieper werd ingegaan op het uitvoeringsprogramma PROGRESS en het belang van netwerken in Social Inclusion.

De overeenkomsten in de bovengenoemde prioriteiten leverden de volgende drie hoofdelementen van Social Inclusion op zoals die eerder in hoofdstuk 2 werden beschreven:

- Armoedebestrijding;
- Inclusie van kwetsbare en/of overlastgevende groepen;
- Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening.

Deze elementen dienen als basis voor het beschrijven van de cases, aangevuld met beschrijvingen van de configuraties. De beschrijvingen geven inzicht in de achtergrond van de cases van het onderzoek, de specifieke kenmerken van de steden en de initiatieven.

Uit de beschrijvingen van het begrip Social Inclusion en de Cases is duidelijk op te maken dat er veel verschillende doelstellingen bestaan en naarmate de doelstellingen en omgevingsfactoren verschillen de initiatieven zich ook aanzienlijk van elkaar onderscheiden maar dat alle hier behandelde cases een duidelijke gezamenlijke hoofddoelstelling van Social Inclusion kennen.

⁶⁴ Vragenlijst Respons nr. 3; Interview nr. 18

Hoofdstuk 4 Analyse

4.1 Inleiding

Met de configuratietheorie van Termeer en elementen van netwerktheoretische noties van Camps en Ebers als kader zal het onderzoek - kijkend naar de cases - de volgende werkhypothesen toetsen:

Werkhypothesen:

1. Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van NGO's in de inclusie van actoren⁶⁵.
2. Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties in de inclusie van actoren⁶⁶.
3. Succesvolle configuraties gaan gepaard met de inclusie van een onderzoeker /onderzoekers/onderzoeksinstituut.
4. Naarmate er wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren is zal de configuratie succesvoller zijn.
5. Naarmate er een ongelijkheid tussen actoren is ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie zal de configuratie succesvoller zijn.
6. Succesvolle configuraties kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.
7. Naarmate er commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten is, zal de configuratie succesvoller zijn.
8. Naarmate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn.
9. Succesvolle configuraties kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.
10. Succesvolle configuraties kenmerken zich door relatief formele interactieregels.

⁶⁵ Als democratische autoriteit (of de afgeleiden daarvan) zijn lokale overheden altijd de dominante, primaire actor in de onderzochte initiatieven. Er is dan ook gekeken naar de getalsmatige dominantie van actoren.

⁶⁶ Zie 34.

4.2 Toetsingsopzet

De veronderstellingen van de werkhypothesen zijn in sociaal of bestuurskundig onderzoek wel vaker niet dermate kwantitatief meetbaar dat het direct resulteert in een statistisch verantwoorde verwerping of aanname. De werkhypothesen hebben ook in dit onderzoek niet die kwantitatieve aard. Het onderzoek is verricht onder actoren in configuraties tot sociale insluiting in drie Europese steden. Het zijn de gegevens en reacties van deze sleutelfiguren die de basis vormen voor het meten van de werkhypothesen langs een set indicatoren. Hieronder zijn per werkhypothese de indicator(en) geëxpliciteerd. Een overzicht van de indicatoren staat in paragraaf 4.4). Het overzicht eindigt met de indicatoren voor het succes van een configuratie.

(NB: De '...' in de tabellen geven ruimte om invulling te geven aan de vraag. Zie bijvoorbeeld de eerste vraag in de tabel hieronder. Wanneer er geen organisaties uit de betreffende 'actoren'-groep actief zijn in de configuratie kan een 'nee' volstaan. Wanneer dit wel het geval is geven de '...' na de 'ja' ruimte om de verschillende organisaties te noemen en op te sommen.)

Inclusie van actoren	NGO's	Lokale Overheid	Onderzoekers
Welke actorengroepen zijn er bij betrokken? En hoeveel actoren zitten er in een actorengroep?	Ja,.../Nee	Ja,.../Nee	Ja,.../Nee
Zijn de actoren gekozen?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Heeft een actor de overige actoren gekozen? En zo ja, welke actor? En zo nee, hoe is dan de keuze tot stand gekomen?	Ja,.../Nee,.../ N.v.t	Ja,.../Nee,.../ N.v.t	Ja,.../Nee,.../ N.v.t
Is het netwerk toegankelijk voor additionele actoren? En, zo nee waarom niet?	Ja/Nee,...	Ja/Nee,...	Ja/Nee,...
Zijn de actoren vrij om in andere netwerken te verkeren?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Waarom zijn juist deze actoren gekozen?	(...)	(...)	(...)

Aangezien de drie onderzochte cases alle drie cases zijn op het lokaal niveau met naast NGO-actoren en (een) onderzoeks-actor(en) ook de lokale overheid zelf als actor, is er weinig onderscheidend te vernemen over de primaire dominantie tussen deze actorengroepen. Ten aanzien van alle drie de cases is de lokale overheid of uitvoerende organisatie(s) binnen de lokale overheid, als publiek verantwoordelijke actor(en) de dominante actor(en) in de configuratie. Wel is er onderscheid te maken tussen de getalsmatige dominantie van actoren. Namelijk; de getalsmatige dominantie van NGO's ten opzichte van lokale overheidsorganisaties en onderzoeker(s) of onderzoeksinstituten of; de getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties ten opzichte van onderzoeker(s) of onderzoeksinstituten en NGO's. Omdat de al dan niet betrokken onderzoekers altijd in de minderheid waren ten opzichte van andere actoren is daarin geen onderscheid te maken. Wel is er iets te zeggen over de enkelvoudige betrokkenheid van een onderzoeker, onderzoekers of onderzoeksinstituut.

- Indicator voor getalsmatige NGO dominantie:
 - Grotere getalsmatige betrokkenheid van NGO's ten opzichte van de betrokkenheid van lokale overheidsorganisaties en onderzoekers(s) of onderzoeksinstituten.
- Indicator voor getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties.
 - Grotere getalsmatige betrokkenheid van lokale overheidsorganisaties ten opzichte van de betrokkenheid van NGO's en onderzoeker(s) of onderzoeksinstituten.
- Indicator voor de inclusie van een onderzoeker/onderzoekers/ onderzoeksinstituut.
 - Betrokkenheid van onderzoeker(s) of onderzoeksinstituten.
- Indicatoren voor inclusie:
 - Toegankelijkheid voor additionele actoren
 - Vrijheid van actoren om in andere netwerken te verkeren

Wederzijdse afhankelijkheid

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker
Wordt er van een andere actorengroep middelen ontvangen?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Indien van toepassing: Van welke andere actorengroep worden er middelen ontvangen? En welke middelen worden ontvangen?	Actorengroep:... Middel:...	Actorengroep:... Middel:...	Actorengroep:... Middel:...
	Actorengroep:... Middel:...	Actorengroep:... Middel:...	Actorengroep:... Middel:...

Camps⁶⁷ (2001, p.25) merkt de wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren op als basiskenmerk van netwerken. De wederzijdse afhankelijkheid laat zich weergeven door de stromen van middelen tussen actoren.

- Indicator voor wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren:
 - Het uitwisselen van middelen tussen actoren in de configuratie(s)

⁶⁷ Camps, Th. W.A., (2001), *Bij het scheiden van de markt, Symbiose en antibiose in publiek private relaties*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.

Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker
Welke middelen zijn er door de actoren en actorengroepen gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	Actor:... Middel:...	Actor:... Middel:...	Actor:... Middel:...
	Actor:... Middel:...	Actor:... Middel:...	Actor:... Middel:...
Wordt er binnen de configuratie door de verschillende actorengroepen een actor als coördinerend ervaren?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Wie coördineert de configuratie?	(...)	(...)	(...)
Hoe wordt de coördinatie door de actoren(groepen) gewaardeerd?	Positief/ Negatief	Positief/ Negatief	Positief/ Negatief
Zijn/waren er spanningen tussen actoren in de configuratie?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Indien van toepassing: Heeft de coördinerende actor een interventie gepleegd ten aanzien van de spanningen in de configuratie?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Indien van toepassing: Hoe is er door de coördinerende actor met die spanningen om gegaan?	(...)	(...)	(...)
Indien van toepassing: zijn de spanningen, na interventie van de coördinator, verdwenen of vermindert tot een voor betrokken actoren aanvaardbaar niveau?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Indien van toepassing: Is de coördinerende actor naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omgegaan	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee

Camps⁶⁸ (2001, p.25) beschrijft nog een tweede basis kenmerk voor netwerken. Namelijk ongelijkheid tussen actoren. De ongelijkheid tussen actoren in de configuratie wordt in dit onderzoek beschreven naar de verschillen in inzet van middelen voor de configuratie door actoren en het bestaan van een coördinerende actor.

Camps⁶⁹, Clark⁷⁰ (2000, p. 75) en Layder⁷¹ (1997, p. 82) benoemen als vierde contextuele component: 'middelen'. Wat zijn de verschillende middelen waarover de afzonderlijke actoren binnen het netwerk

⁶⁸ Camps, Th. W.A., (2001), *Bij het scheiden van de markt, Symbiose en antibiose in publiek private relaties*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.

⁶⁹ Camps, Th. W.A., (2001), *Bij het scheiden van de markt, Symbiose en antibiose in publiek private relaties*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.

⁷⁰ Clark, P., (2000), *Organisations in action, competition between contexts*, Routledge, Londen.

over beschikken? Wat zijn de 'material middelen' (kapitaal, rechten)? Wat zijn de 'dominative middelen' (macht, invloed, bevoegdheden) en wat zijn de 'cultural middelen' (kennis en kunde ten aanzien van de vraagstukken waar het netwerk mee wordt geconfronteerd). Ebers⁷² (1997) benoemt de middelen als een relattietype tussen de verschillende actoren. Het geeft daarmee een basis voor de onderlinge verhoudingen.

De machtsbalans op zich geeft niet al te veel aanknopingspunten voor onderzoek. Zoals vermeld onder de inclusietabel is er namelijk bij de drie cases altijd sprake van een scheve machtsverhouding door de primaire dominantie door (een) lokale overheid of uitvoerende organisatie(s) van de betreffende lokale overheid. Toch valt er wel degelijk iets te zeggen over de rol van de coördinerende actor bij het omgaan met de spanningen in de configuratie (al dan niet het gevolg van onderlinge machtsverhoudingen).

- Indicatoren voor een scheve machtsbalans tussen actoren:
 - Het bestaan van een coördinerende actor in de configuratie(s)
 - Ongelijkheid tussen actoren ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie
 - Indicator voor ongelijkheid in inzet van middelen:
 - Verschil in relatieve inzet van middelen van een actor ten opzichte van de relatieve inzet van een andere actor
- Indicatoren voor goed management van spanningen tussen de actoren in de configuratie:
 - Een interventie van de coördinerende actor ten aanzien van spanningen in de configuratie
 - Het verdwijnen van de spanningen of verminderen van de spanningen - in de configuratie - tot een voor de betrokken actoren aanvaardbaar niveau, na de interventie door de coördinerende actor
 - Naar tevredenheid bestrijden van spanningen

⁷¹ Layder, D., (1997), *Modern social theory*, UCL Press, Londen.

⁷² Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

Commitment ten aanzien van de middelen ingezet voor de doelstelling(en) van de configuratie

	NGO's	Lokale Overheid	Onderzoekers
Was de inzet van middelen -volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goede samenwerking? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Ja/Nee,...	Ja/Nee,...	Ja/Nee,...
Was de inzet van middelen -volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goed resultaat? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Ja/Nee,...	Ja/Nee,...	Ja/Nee,...
Indien van toepassing: Welke extra middelen zijn er door de actoren(groepen) gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	Actor:...	Actor:...	Actor:...
	Middel:...	Middel:...	Middel:...
Indien van toepassing: Wat waren voor de actoren(groepen) redenen voor de extra inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie?	Actor:...	Actor:...	Actor:...
	Reden:...	Reden:...	Reden:...
	Actor:...	Actor:...	Actor:...
	Reden:...	Reden:...	Reden:...

Bepalend voor het resultaat van de configuratie voor de doelgroep en de stabiliteit en duurzaamheid van de configuratie is in zekere mate het commitment van de actoren ten aanzien van de middelen die zij inzetten voor de doelstellingen van de configuratie.

- Indicatoren voor Commitment ten aanzien van de middelen ingezet voor de doelstelling(en) van de configuratie en het niet blokkeren van werkelijkheidsdefinities:
 - Inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie, door de betrokken actoren.
 - Aanpassingsbereidheid van de actoren ten aanzien van de inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie.

Regie over informatiestromen

	NGO	Lokale Overheid	Onderzoeker
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie gestroomlijnd?	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie bij één actor gestroomlijnd? En zo ja, bij welke actor?	(...)	(...)	(...)
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie langs meerdere actoren gestroomlijnd? En zo ja, langs welke actoren?	(...)	(...)	(...)

Informatiestromen zijn de uitwisselingen van informatie die er op gericht zijn het netwerk beter te laten functioneren. Ebers⁷³ (1997) merkt hier bij op wanneer de regie hierover bij een enkele actor ligt er door de activiteiten van die actor ten aanzien van de informatieregie er nieuwe samenwerkingspatronen kunnen ontstaan of oorspronkelijke samenwerkingsactiviteiten beter kunnen worden gestroomlijnd.

- Indicatoren voor regie over informatiestromen:
 - Centrerings van de regie over informatiestromen

Betrokkenheid van actoren in de werkelijkheidsdefinities

	Hoe	Betrokken actoren	Voelen de actoren zich gekend en vereenzelvigd met de werkelijkheidsdefinitie?
Hoe is het probleem geïdentificeerd?	...	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Ja/Nee Ja/Nee Ja/Nee
Hoe is het probleem geverifieerd?	...	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Ja/Nee Ja/Nee Ja/Nee
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geïdentificeerd?	...	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Ja/Nee Ja/Nee Ja/Nee
Hoe zijn de mogelijke oplossingen afgewogen?	...	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Ja/Nee Ja/Nee Ja/Nee
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geselecteerd?	...	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Ja/Nee Ja/Nee Ja/Nee

⁷³ Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

Centraal in Termeer's configuratietheorie⁷⁴ (1993) staat de realisatie van gedeelde werkelijkheidsdefinities: In configuraties wisselen de actoren hun werkelijkheidsdefinities uit om zo samen tot een gedeelde – afgesproken – definitie van de werkelijkheid te komen. Probleem identificatie en verificatie als ook de gekozen probleemoplossing(en) zijn vormen van werkelijkheidsdefinities.

- Indicatoren voor betrokkenheid van actoren in de werkelijkheidsdefinities:
 - Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij probleemidentificatie in de configuratie(s)
 - Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij probleemverificatie in de configuratie(s)
 - Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij de identificatie van mogelijke oplossingen in de configuratie(s)
 - Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij de afweging van mogelijke oplossingen in de configuratie(s)
 - Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij de selectie van oplossingen in de configuratie(s)

Interactieregels/rules of the game/managen van verwachtingen

	Formeel - Interactieregels zijn opgeschreven en ondertekend in een agreement, covenant etc. of onderdeel van een agreement, covenant etc. –	Informeel
Is de samenwerking formeel of informeel?	(x)	(x)
Zijn er interactieregels vastgelegd/afgesproken?	Ja/Nee	Ja/Nee
Welke interactieregels zijn vastgelegd/afgesproken?	(...)	(...)
Hoe zijn de interactieregels vastgesteld?	(...)	(...)
Houden actoren zich aan de interactieregels van de configuratie?	Ja/Nee	Ja/Nee
Wat gebeurt er als de actoren zich niet aan de afgesproken interactieregels houden?	(...)	(...)

Onder interactieregels verstaat Termeer⁷⁵ de voorschriften voor de interactie tussen de actoren (wie mogen meedoen, welke rol hebben de verschillende actoren, hoe om te gaan met conflicten, tijd en

⁷⁴Termeer, C.J.A.M., (1993), *Dynamiek en inertie rondom mestbeleid: een studie naar veranderingsprocessen in het varkenshouderijnetwerk*, Vuga Uitgeverij B.V., Den Haag.

⁷⁵ Termeer, C.J.A.M., (1993), *Dynamiek en inertie rondom mestbeleid: een studie naar veranderingsprocessen in het varkenshouderijnetwerk*, Vuga Uitgeverij B.V., Den Haag.

plaats van interacties etc.). Consensus over interactieregels is een voorwaarde voor communicatie tussen de actoren. Ook zijn de interactieregels voorwaarde scheppend voor de ontwikkeling van gedeelde werkelijkheidsdefinities. De interactieregels kunnen zowel geïmpliceerd zijn als formeel vastgelegd.

- Indicatoren voor interactiepatronen:
 - Duidelijke interactieregels
 - Actoren volgen de interactieregels
 - Reactie op overtreden van de interactieregels
- Additionele indicator voor formele interactiepatronen:
 - Interactieregels zijn opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc.
- Additionele indicator voor informele interactiepatronen:
 - Interactieregels zijn niet opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc.

4.3 Indicatoren van Succes

De bovenstaande indicatoren en hun explicitering geven op basis van kenmerken van de configuratietheorie van Termeer en kenmerken van de netwerktheorie van Camps, Ebers en Fenger de voorwaarden waarop de configuraties in de initiatieven succesvol zouden moeten zijn. Dan rest de vraag: Waar meet je succes van een configuratie aan af? Daar de betreffende configuraties specifiek in het leven zijn geroepen om resultaat te realiseren op het vlak van *Social Inclusion* zijn in het kader van dit onderzoek de volgende indicatoren van succes van belang:

- Stabiliteit/Langdurigheid van de initiatieven
- Resultaat voor de doelgroep en de waardering van het resultaat

Stabiliteit/Langdurigheid van de initiatieven

	Betrokken actoren	Inschatting
Wat is het tijdsbestek van de initiatieven?	(...)	
Hoe lang zullen de initiatieven continueren	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	(...) (...) (...)
Wat zijn belangrijke factoren voor continuering?	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	(...) (...) (...)

Resultaat voor de doelgroep

	Bron	Resultaten	Betrokken actoren	waardering
Wat waren de resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	(...)	(...)	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	(...) (...) (...)
Wat waren ongeplande resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	(...)	(...)	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	(...) (...) (...)

Hoewel de werkhypothesen ieder een specifiek aspect van configuraties betreffen bestaan er ook aanzienlijke interdependenties. Zo kan de mate van afhankelijkheid tussen actoren en het commitment ten aanzien van de inzet van middelen sterk beïnvloed worden door de ongelijkheden en de machtbalans binnen de configuraties en vice versa. Het gevaar bestaat dat er dan meerdere malen hetzelfde wordt gemeten. Toch is de bovenstaande indeling verdedigbaar:

- Het betreft aspecten afgeleid van bestaande noties over netwerken en configuraties
- De kans bestaat dat, datgene wat gemeten wordt dermate van elkaar verschilt dat het leidt tot relevante inzichten in de betreffende configuraties.

Na de analyse zal er een vergelijking worden gemaakt tussen de verschillende cases. Wanneer de hypothesen bevestigd zijn dan kan er geoordeeld worden over de eigenschappen van de configuraties in Leeds, Malmö en Rotterdam. De onderlinge verschillen bieden de respectievelijke configuraties de mogelijkheid aan van elkaar te leren.

4.4 Samenvattend Toetsingsoverzicht

In dit hoofdstuk is de contingentietheorie van Termeer uiteengezet en is er een inleiding in netwerktheorie gegeven met speciale aandacht voor netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger. Ook is er een inleiding gegeven in de notie van Social Inclusion, hetgeen een vervolg zal hebben in het volgende hoofdstuk. Verder zijn er aanwijzingen voor de organisatie van configuraties tot sociale insluiting gedestilleerd uit de eerder genoemde theoretische bijdragen welke tenslotte hun weerslag hadden in de te toetsen werkhypothesen. De werkhypothesen worden getoetst langs de onderstaande indicatoren:

Werkhypothesen	Indicatoren
Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van NGO's in de inclusie van secundaire actoren.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Indicator voor getalsmatige dominantie van NGO's: <ul style="list-style-type: none"> • Grotere relatieve betrokkenheid van NGO's ten opzichte van de betrokkenheid van onderzoekers en lokale overheidsorganisaties. ➤ Indicatoren voor inclusie: <ul style="list-style-type: none"> • Toegankelijkheid voor additionele actoren • Vrijheid van actoren om in andere netwerken te verkeren

Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties in de inclusie van actoren

- Indicator voor getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties:
 - Grotere relatieve betrokkenheid van lokale overheidsorganisaties ten opzichte van de betrokkenheid van NGO's en onderzoekers.
- Indicatoren voor inclusie:
 - Toegankelijkheid voor additionele actoren
 - Vrijheid van actoren om in andere netwerken te verkeren

Succesvolle configuraties gaan gepaard met de inclusie van een onderzoeker/onderzoekers/ onderzoeksinstituut.

- Indicator voor de inclusie van een onderzoeker/onderzoekers/ onderzoeksinstituut.
 - Betrokkenheid van onderzoeker(s) of onderzoeksinstituten.
- Indicatoren voor inclusie:
 - Toegankelijkheid voor additionele actoren
 - Vrijheid van actoren om in andere netwerken te verkeren

Naarmate er wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren is zal de configuratie succesvoller zijn.

- Het uitwisselen van middelen tussen actoren in de configuratie(s)

Naarmate er een ongelijkheid tussen actoren is ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie zal de configuratie succesvoller zijn.

- Indicator voor ongelijkheid in inzet van middelen:
 - Verschil in relatieve inzet van middelen van een actor ten opzichte van de relatieve inzet van een andere actor

Succesvolle configuraties kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

- Indicatoren voor een scheve machtsbalans tussen actoren:
 - Het bestaan van een coördinerende actor in de configuratie(s)
 - Ongelijkheid tussen actoren ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie
- Indicatoren voor goed management van spanningen en verwachtingen tussen de actoren in de configuratie:
 - Een interventie van de coördinerende actor ten aanzien van spanningen in de configuratie
 - Het verdwijnen van de spanningen of verminderen van de spanningen - in de configuratie - tot een voor de betrokken actoren aanvaardbaar niveau, na de interventie door de coördinerende actor
 - Naar tevredenheid bestrijden van spanningen

Naarmate er commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten is zal de configuratie succesvoller zijn.

- Inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie, door de betrokken actoren.
- Aanpassingsbereidheid van de actoren ten aanzien van de inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie.

Naarmate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn.

- Centrerung van de regie over informatiestromen

Succesvolle configuraties kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

- Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij probleemidentificatie in de configuratie(s)
- Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij probleemverificatie in de configuratie(s)
- Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij de identificatie van mogelijke oplossingen in de configuratie(s)
- Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij de afweging van mogelijke oplossingen in de configuratie(s)
- Betrokkenheid en vereenzelviging van actoren en actorengroepen bij de selectie van oplossingen in de configuratie(s)

Succesvolle configuraties kenmerken zich door relatief formele interactieregels.

- Indicatoren voor interactiepatronen:
 - Duidelijke interactieregels
 - Actoren volgen de interactieregels
 - Reactie op overtreden van de interactieregels
- Additionele indicator voor formele interactiepatronen:
 - Interactieregels zijn opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc.
- Additionele indicator voor informele interactiepatronen:
 - Interactieregels zijn niet opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc.

Indicatoren van succes

- Stabiliteit/Langdurigheid van de initiatieven
- Resultaat voor de doelgroep
- Waardering van het resultaat

De uitkomsten per aspect, per initiatief zijn te vinden in de bijlagen. Zij geven een volledig overzicht van de scores op de bovengenoemde indicatoren ten aanzien van van het Leeds Financial Inclusion Project; het Malmö Seved Initiatief en de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois.

4.5 De hypothesen getoetst

4.5.1 Hoe succesvol zijn de configuraties?

Leeds

De uitkomsten ten aanzien van de succesindicatoren zijn bij het Leeds Financial Inclusion Project zonder twijfel positief te noemen. Het initiatief heeft geresulteerd in een geaggregeerd extra inkomen voor de doelgroep en heeft hen de toegang tot bankvoorzieningen gebracht, daar waar die er voorheen niet was. Vooral de mate waarin dit is gerealiseerd is tekenend voor de hoge mate van commitment van de actoren die zonder uitzondering deze resultaten als positief waarderen.

De betrokken actoren benoemen daarnaast het belang van het blijven aantonen van het economisch nut van het initiatief. Zij zien dit echter voornamelijk als voorwaarde voor het blijven genereren van politiek draagvlak om het huidige ambitieniveau te garanderen. Ook wanneer de Leeds City Council niet beslist tot het overnemen van de financiële bijdragen aan de NGO's - wanneer deze door de Centrale overheid wegvallen - dan is de inschatting van de betrokken actoren; dat het initiatief op een lager ambitie niveau zal doorgaan. Het Leeds Financial Inclusion Project is daarmee een stabiel project met groot resultaat en naar verwachting een lange levensduur.

Malmö

Het Malmö Seved Initiatief scoort minder goed op de succesindicatoren. Hoewel er een groot aantal participatieve resultaten en extra dienstverlening worden aangedragen wordt dit toch overwegend neutraal gewaardeerd. De stad zou graag van de deelgemeente meer bewijs overlegd krijgen van de meerwaarde van het project voor de resultaten. De NGO's stellen zelfs dat de meeste resultaten ook tot stand zouden zijn gekomen zonder het initiatief. De onderzoeker stelt wel dat vooral de linkwerkers (als onderdeel van het initiatief – red.) de positie van de inwoners hebben versterkt maar dat het resultaat achter blijft bij de doelstellingen omdat de verticale organisatie onvoldoende van de grond komt; er blijft onvoldoende aansluiting tussen burgers en politiek. Een ongepland resultaat dat door de betrokken actoren als positief wordt gewaardeerd is de grotere bekendheid van de inwoners met de dienstverlening en een grotere participatie ten aanzien van die dienstverlening. Dit wordt opgemaakt uit het groeiende aantal klachten.

Ook de stabiliteit en langdurigheid van het initiatief wordt door de actoren in twijfel getrokken. Alle actorengroepen hebben hun eigen specifieke factoren aangemerkt die in hun ogen belangrijk zijn voor

de continuering van het initiatief. Deze factoren zijn stuk voor stuk ook kritiek op de werking van de configuratie van het initiatief. Zo zou de configuratie - volgens de NGO's - meer een partnerschap moeten worden; zou de stad meer geld beschikbaar moeten stellen om de NGO's meer te laten uitvoeren en zouden de link-werkers meer politieke connecties moeten ontwikkelen. De onderzoeker wijst op het belang van verticale samenwerking voor de langdurigheid van het initiatief en de ambtenaren van de gemeente op het belang van cijfers om extra uitgaven te rechtvaardigen. De ambtenaren van de deelgemeente waarden als enige actorengroep het initiatief positief maar zouden graag meer aansluiting hebben bij de stuurgroep om ook de ervaringen ten aanzien van dit initiatief in andere deelgemeentes beschikbaar te maken en ook het initiatief daar uit te voeren.

De overwegend neutrale waardering voor de resultaten, de twijfel ten aanzien van de continuering van het initiatief en de vele verschillende factoren die worden aangedragen als belangrijk voor de continuering, classificeren het Malmö Seved initiatief als een niet geheel stabiel initiatief met mogelijk oneigenlijke resultaten en een mogelijk korte levensduur.

Rotterdam

Hoewel met de afwezigheid van een onderzoeker in de configuratie de validiteit van de bewijsvoering eerder in twijfel kan worden getrokken zijn alle actoren groepen positief over de resultaten. Er waren in 2007 geen criminele groepen meer en er waren nog maar 6 hinderlijke en 1 overlastgevende groep. Ook hebben de jongeren een betere toegang tot dienstverlening op het gebied van educatie, sociale dienstverlening en jeugdzorg die worden aangeboden via het loket van TIP.

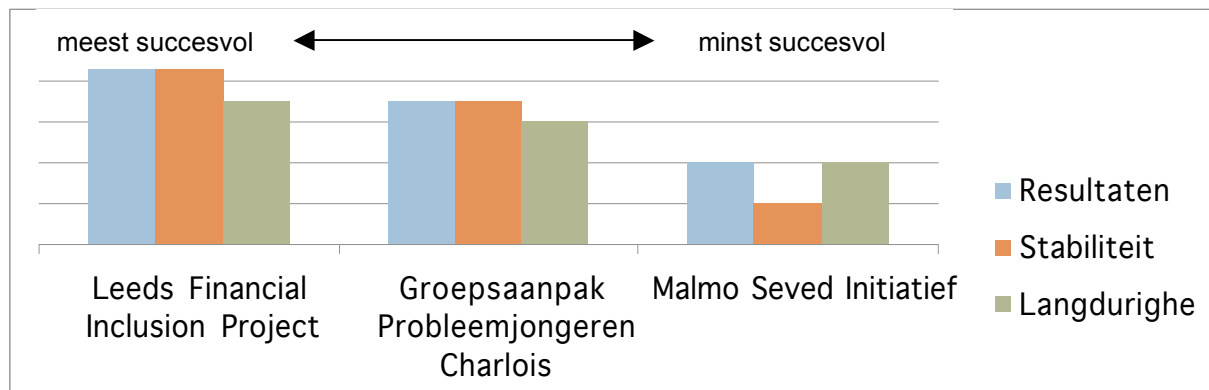
De politieke wil en toewijding van het middenmanagement worden door de lokale overheid als belangrijke factor gezien voor de stabiliteit van het werk op niveau van de uitvoering. Met name de NGO's oormerken de bestaande mogelijkheden in het delen van informatie als belangrijke factor in de continuering van het initiatief. (Er wordt hiermee de afhankelijkheid van nationale wetgeving geduid omtrent het delen van privacy-gevoelige informatie – red.)

De betrokken actorengroepen zijn eensgezind in de overtuiging dat het initiatief zal voortbestaan zolang er hinderlijke, overlastgevende of criminele groepen zijn en er politieke wil is om de aanpak voort te zetten. De Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is daarmee een relatief stabiel initiatief waarbij de actoren geloven in de resultaten en het bestaansrecht van het initiatief.

Verschillen in succes

De drie verschillende initiatieven scoren verschillend op de beschreven succesindicatoren. Ze hebben daarmee dus ook verschillend succes. Het Leeds Financial Inclusion Project is het meest stabiele initiatief met een groot resultaat en naar verwachting een lange levensduur. Het Malmö Seved initiatief is een niet geheel stabiel initiatief met mogelijk oneigenlijke resultaten en een mogelijk korte levensduur; met relatief veel verschillende belangrijke factoren ten aanzien van de continuering. En de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is tenslotte een relatief stabiel initiatief waarbij de actoren geloven in de resultaten en het bestaansrecht van het initiatief. De afhankelijk van de centrale overheid kan in dit geval echter niet worden overgenomen door de lokale overheid en brengt daarmee de levensduur mogelijk in gevaar.

Het Leeds Financial Inclusion Project is verhoudingsgewijs het meest succesvol, gevolgd door de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois. Het Malmö Seved initiatief is het minst succesvol

Figuur 5: Staatdiagram niet-kwantitatieve onderlinge succesverhoudingen.

4.5.2 Hypothese toetsing

Hypothese 1:

Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van NGO's in de inclusie van actoren⁷⁶.

Leeds (meest succesvol)

De configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project heeft een getalsmatige dominantie van NGO's. Er zijn 32 non-gouvernementele organisaties (15 not for profit organisaties; 5 koepelorganisaties en 12 for profit bedrijven) ten opzichte van 14 lokale overheidsorganisaties (8 gemeentelijke organisaties; 1 verzelfstandigde organisatie waarvan de gemeente volledig eigenaar is en 5 organisaties die lokaal andere overheidslagen vertegenwoordigen) en 1 onderzoeksinstituut (Community Finance Solutions [CFS] Salford University).

Malmö (niet succesvol)

De configuratie van het Malmö Seved Initiatief heeft ook een getalsmatige dominantie van NGO's. Er zijn 18 non-gouvernementele organisaties ten opzichte van 6 lokale overheidsorganisaties (5 gemeentelijke organisaties en 1 verzelfstandigde organisatie waarvan de gemeente volledig eigenaar is) en 1 onderzoeksinstituut (Lund Universiteit).

Rotterdam (succesvol)

De configuratie van het initiatief Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois heeft geen getalsmatige dominantie van NGO's. Er zijn 7 non-gouvernementele organisaties ten opzichte van 9 lokale overheidsorganisaties (7 gemeentelijke organisaties en 2 organisaties die lokaal andere overheidslagen vertegenwoordigen) en geen onderzoeksinstituut.

⁷⁶ Als democratische autoriteit (of de afgeleiden daarvan) zijn lokale overheden altijd de dominante, primaire actor in de onderzochte initiatieven. Er is dan ook gekeken naar de getalsmatige dominantie van actoren.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Hoewel de meest succesvolle configuratie (Leeds) de grootste getalsmatige NGO dominantie heeft is de hypothese toch **verworpen**. De getalsmatige NGO dominantie in de configuratie van het Malmö Seved Initiatief toont aan dat getalsmatige NGO dominantie geen succes garandeert. Het succes van de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is verantwoordelijk voor het verwerpen van de hypothese.

Hypothese 2:

Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties in de inclusie van actoren⁵⁷.

Leeds (meest succesvol)

De configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project heeft geen getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties. Er zijn 14 lokale overheidsorganisaties (8 gemeentelijke organisaties; 1 verzelfstandigde organisatie waarvan de gemeente volledig eigenaar is en 5 organisaties die lokaal andere overheidslagen vertegenwoordigen) ten opzichte van 32 non-gouvernementele organisaties (15 not for profit organisaties; 5 koepelorganisaties en 12 for profit bedrijven) en 1 onderzoeksinstituut (Community Finance Solutions [CFS] Salford University).

Malmö (niet succesvol)

De configuratie van het Malmö Seved Initiatief heeft ook geen getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties. Er zijn 6 lokale overheidsorganisaties (5 gemeentelijke organisaties en 1 verzelfstandigde organisatie waarvan de gemeente volledig eigenaar is) ten opzichte van 18 non-gouvernementele organisaties en 1 onderzoeksinstituut (Lund Universiteit).

Rotterdam (succesvol)

De configuratie van het initiatief Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois heeft wel een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties. Er zijn 9 lokale overheidsorganisaties (7 gemeentelijke organisaties en 2 organisaties die lokaal andere overheidslagen vertegenwoordigen) ten opzichte van 7 non-gouvernementele organisaties en geen onderzoeksinstituut.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Hoewel de succesvolle configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties heeft is de hypothese toch **verworpen**. Het succes van de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project is verantwoordelijk voor het verwerpen van de hypothese.

Hypothese 3:

Succesvolle configuraties gaan gepaard met de inclusie van een onderzoeker/onderzoekers/onderzoeksinstituut.

Leeds (meest succesvol)

De configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project kent de inclusie van een onderzoeksinstituut (Community Finance Solutions [CFS] Salford University).

Malmö (niet succesvol)

De configuratie van het Malmö Seved Initiatief kent ook de inclusie van een onderzoeksinstituut (Lund Universiteit).

Rotterdam (succesvol)

De configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois kent geen inclusie van een onderzoeker, onderzoekers of onderzoeksinstituut.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Hoewel de meest succesvolle configuratie (Leeds) een onderzoeksinstituut in de configuratie heeft is de hypothese toch **verworpen**. De inclusie van een onderzoeksinstituut in de configuratie van het Malmö Seved Initiatief toont aan dat de inclusie van een onderzoeksinstituut geen succes garandeert. Het succes van de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is verantwoordelijk voor het verwerpen van de hypothese.

Hypothese 4:

Naarmate er wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren is zal de configuratie succesvoller zijn.

De afhankelijkheid tussen de NGO's en lokale overheidsorganisaties is over de drie cases nagenoeg gelijk. De NGO's ontvangen van de lokale overheidsorganisaties financiële middelen, fysieke voorzieningen en coördinerende diensten. De lokale overheidsorganisaties ontvangen op hun beurt van de NGO's specifieke diensten ten bate van de inwoners en in het verlengde daarvan de doelstellingen van de lokale overheidsorganisaties. Ook realiseren de NGO's een kleinere afstand tot de burger bij de uitvoering van de diensten en de totstandkoming van maatwerk in dienstverlening. Het blijkt juist de afhankelijkheidsrelatie met de onderzoeker(s)/het onderzoeksinstituut die van belang is voor de toetsing van de hypothese:

Leeds (meest succesvol)

De NGO's en lokale overheidsorganisaties ontvangen van het onderzoeksinstituut specifieke economische kennis en inzichten in de werking van de eigen dienstverlening.

Het onderzoeksinstituut ontvangt van zowel de lokale overheid als de NGO's inzicht in de praktijk van beide actorengroepen, ten bate van het betreffende onderzoek en enig daarop volgend onderzoek.

Het onderzoeksinstituut ontvangt van de lokale overheid financiële middelen ontvangen voor de uitvoering van het onderzoek.

Malmö (niet succesvol)

De NGO's en lokale overheidsorganisaties ontvangen van het onderzoeksinstituut inzichten in de werking van de eigen dienstverlening.

Het onderzoeksinstituut ontvangt van zowel de lokale overheid als de NGO's inzicht in de praktijk van beide actorengroepen, ten bate van het betreffende onderzoek en enig daarop volgend onderzoek.

Rotterdam (succesvol)

n.v.t.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

In de meest succesvolle configuratie (Leeds Financial Inclusion Project) is er ook de grootste afhankelijk tussen de onderzoeker(s)/het onderzoeksinstituut en de overige actorengroepen. Het onderzoeksinstituut brengt meer ter tafel omdat het niet alleen evalueert maar ook haar kennis van de economie en economische processen inzet voor de doelstellingen van de configuratie. Op haar beurt is er ook meer afhankelijkheid van de lokale overheidsorganisaties omdat de lokale overheidsorganisaties zelf financiële middelen inzetten ten bate van de inclusie van het onderzoeksinstituut. De hypothese is daarmee **niet verworpen**.

Hypothese 5:

Naarmate er een ongelijkheid tussen actoren is ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie zal de configuratie succesvoller zijn.

Leeds (meest succesvol)

In de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project zijn er 29 unieke vormen van middeleninzet onder de 47 actoren. Hoewel hier de meeste verschillende vormen van middeleninzet zijn is er ook de grootste mate van gelijkheid in inzet van die verschillende middelen. Er zijn dus in het Leeds Financial Inclusion Project relatief de meeste actoren die een gelijke vorm van middelen inzet hebben. Per unieke vorm geeft dat een ongelijkheidscore van $(29/47) = 0.6170212$ per actor.

Malmö (niet succesvol)

In de configuratie van het Malmö Seved Initiatief zijn er 18 unieke vormen van middeleninzet onder de 25 actoren. Er zijn in het Malmö Seved Initiatief relatief minder actoren dan Leeds maar meer actoren dan Rotterdam die een gelijke vorm van middelen inzet hebben. Per unieke vorm geeft dat een ongelijkheidscore van $(18/25) = 0.72$ per actor.

Rotterdam (succesvol)

In de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois zijn er 16 unieke vormen van middelen inzet onder de 16 actoren. Hoewel hier de minste unieke vormen van midde-

leninzet zijn wordt dit wel altijd maar door 1 unieke actor ingezet. Per unieke vorm geeft dat een ongelijkheidscore van $(16/16=)$ 1 per actor.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Het Malmö Seved Initiatief heeft, als niet succesvol initiatief, niet de laagste ongelijkheidscore. Met het grootste aantal unieke vormen van middeleninzet heeft het Leeds Financial Inclusion Project, als meest succesvolle initiatief, juist de laagste ongelijkheidscore. De hoogste ongelijkheidscore heeft de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois, hoewel dit initiatief wel de minste unieke vormen van middeleninzet kent. Er lijkt geen correlatie tussen succes en ongelijkheid ten aanzien van de inzet van middelen: De hypothese is daarmee **verworpen**.

Hypothese 6:

Succesvolle configuraties kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

Leeds (meest succesvol)

Economic Polcy Leeds heeft als coördinerende actor bij spanningen tussen de actoren op informele wijze ruimte gegeven om de verschillen te ventileren en op te lossen. Na interventies van de coördinator zijn de spanningen verdwenen of vermindert tot een voor betrokken actoren aanvaardbaar niveau. De coördinerende actor is naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omgegaan. De configuratie kenmerkt zich daarmee door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

Malmö (niet succesvol)

De linkwerkers en het management van de afdeling Werk en Ondersteuning van de deelgemeente hebben als coördinerende actor bij spanningen tussen de actoren geen interventie gepleegd. Er is toegestaan dat de spanningen escaleerden tot een breuk en actoren de configuratie verlieten. De coördinerende actor is daarmee niet naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omgegaan. Ook wordt de coördinatie in het algemeen negatief gewaardeerd voornamelijk vanwege een slechte zichtbaarheid van de coördinatie en het initiatief. De configuratie kenmerkt zich niet door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

Rotterdam (succesvol)

De projectleider van TIP heeft als coördinerende actor bij spanningen tussen de actoren de actoren gewezen op hun verplichting ten aanzien van de gezamenlijke doelstellingen en ter tafel gehouden. Daar waar noodzakelijk is heeft bij een onoverkomelijk conflict of gevaarlijke situatie het mandaat van de politie laten prevaleren. De politie werd als actor dus boven de andere actoren gesteld. Na interventies van de coördinator zijn de spanningen verdwenen of vermindert tot een voor betrokken actoren aanvaardbaar niveau. De coördinerende actor is naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omge-

gaan. De configuratie kenmerkt zich daarmee door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Zowel de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project - als meest succesvolle initiatief - als de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois – als succesvol initiatief kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen. De configuratie van het Malmö Seved Initiatief – als niet succesvol initiatief - kenmerkt zich niet door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen. De hypothese is daarmee **niet verworpen**.

Hypothese 7:

Naarmate er commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten is zal de configuratie succesvoller zijn.

Leeds (meest succesvol)

De inzet van middelen was volgens de actoren(groepen) onvoldoende voor een goed resultaat. De NGO's vonden dat het aanbod van dienstverlening moest worden aangepast aan de groeiende vraag die het initiële aanbod genereerde. De NGO's hebben daarop, ondersteund door de coördinator van de configuratie gezamenlijk een Nationale aanvraag gedaan voor extra financiële middelen. Die aanvraag is toegekend, waarop de algehele kwantiteit van dienstverlening is vergroot. De Leeds City Council heeft daarnaast een tweede onderzoek geïnfinitieerd bij Salford University, om nog meer bewijs voor het beleid te realiseren, waarop Salford University een extra onderzoek is gestart. Er is daarmee aanzienlijk commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten.

Malmö (niet succesvol)

De inzet van middelen was volgens de actoren(groepen) onvoldoende voor een goed resultaat. Toen de middelen die vanuit de Centrale overheid werden toegekend stopten heeft Malmö Stad de tekorten aangevuld. Er is daarmee commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten, maar minder dan in Leeds omdat de algehele inzet van middelen en activiteiten niet is vergroot maar door één actor gelijk is gehouden.

Rotterdam (succesvol)

De inzet van middelen was volgens de actoren(groepen) voldoende voor een goed resultaat. Er zijn op basis van dit onderzoek dan ook - ten aanzien van deze casus - geen uitspraken te doen over het commitment ten aanzien van de inzet van middelen en activiteiten.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

De configuratie van het meest succesvolle initiatief (Leeds Financial Inclusion Project) heeft het meeste commitment getoond ten aanzien van de inzet van middelen en activiteiten. De hypothese is daarmee **niet verworpen**.

Hypothese 8:

Naarmate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn.

Leeds (meest succesvol)

De informatie en communicatie binnen de configuratie is gestroomlijnd maar niet bij één actor. Op hoofdlijnen wordt de tussen alle actoren informatie gedeeld in de stuurgroep. Meer specifieke informatie wordt gedeeld tussen de partnerschap-actoren en tussen Leeds Benefits Services (LBS) en overige dienstverleners om zo mensen te bereiken die recht hebben op bijstand of speciale voorzieningen.

Malmö (niet succesvol)

De informatie en communicatie binnen de configuratie is gestroomlijnd maar niet bij één actor. De informatie en communicatie binnen de configuratie is gestroomlijnd langs de link-werkers van de deelgemeente en langs de link-werker van MKB.

Rotterdam (succesvol)

De informatie en communicatie binnen de configuratie is gestroomlijnd bij één actor; TIP.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Er is geen verschil in de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie tussen het meest en minst succesvolle initiatief. Alleen in Rotterdam (mean) wordt de informatie en communicatie binnen de configuratie gestroomlijnd in een databank, bij één actor. Er is daarmee onvoldoende bewijs om de hypothese te verwerpen. De hypothese wordt **niet verworpen**.

Hypothese 9:

Succesvolle configuraties kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

Leeds (meest succesvol)

Alle actoren voelen zich gekend en vereenzelvigen zich met de werkelijkheidsdefinities van de configuratie; de probleem identificatie, de probleem verificatie, de identificatie van mogelijke oplossingen; de afweging van de mogelijke oplossingen en de selectie van mogelijke oplossingen. De configuratie kenmerkt zich daarmee door aanzienlijke betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

Malmö (niet succesvol)

De NGO's voelen zich niet gekend of vereenzelvigd met de werkelijkheidsdefinities van de configuratie; de probleem identificatie en de probleem verificatie. Er waren geen gedeelde werkelijkheidsdefinities ten aanzien van de identificatie van mogelijke oplossingen; de afweging van de mogelijke oplossingen en de selectie van mogelijke oplossingen. De configuratie kenmerkt

zich daarmee niet door aanzienlijke betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

Rotterdam (succesvol)

Alle actoren voelen zich gekend en vereenzelvigen zich met de werkelijkheidsdefinities van de configuratie; de probleem identificatie, de probleem verificatie, de identificatie van mogelijke oplossingen; de afweging van de mogelijke oplossingen en de selectie van mogelijke oplossingen. De configuratie kenmerkt zich daarmee door aanzienlijke betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Zowel de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois (succesvol) als het Leeds Financial Inclusion Project (meest succesvol) kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren. Het Malmö Seved Initiatief (niet succesvol) kenmerkt zich als enige casus niet door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren. De hypothese is daarmee **niet verworpen**.

Hypothese 10:

Succesvolle configuraties kenmerken zich door relatief formele interactieregels.

Leeds (meest succesvol)

Er zijn geen interactieregels opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc. De configuratie kenmerkt zich niet door relatief formele interactieregels.

Malmö (niet succesvol)

Er zijn geen interactieregels opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc. De configuratie kenmerkt zich niet door relatief formele interactieregels.

Rotterdam (succesvol)

De samenwerking is op drie verschillende niveaus formeel gecodificeerd (formele interactieregels).

Op niveau van het Bestuurlijk- Juridische Overleg door convenant tussen Burgemeester, Officier van Justitie en Commissaris van Politie. Op deelgemeentelijk strategisch niveau door convenant tussen de portefeuillehouder, regionaal team leider van Justitie en de district Politie Commissaris.

Op deelgemeentelijk tactisch niveau door de deelgemeente voor de partners door middel van subsidie- overeenkomsten (met uitzondering van de publieke partners). Op groepsniveau door

middel van een plan van aanpak. Er zijn interactieregels vastgelegd ten aanzien van mankracht en de verplichting op te dagen voor vergaderingen en het delen van informatie en de dominantie van politie in onveilige situaties of onoverkomelijke verschillen. De coördinator van de configuratie kan de overige actoren wijzen op hun verplichtingen. De configuratie kenmerkt zich door relatief formele interactieregels.

Hypothese verwerpen/niet verwerpen:

Er is geen verschil in het gebruik van relatief formele interactieregels binnen de configuratie tussen het meest en minst succesvolle initiatief. Alleen in Rotterdam (mean) wordt er binnen de configuratie gebruik gemaakt van relatief formele interactieregels. Aangezien de hypothese geen uitspraken doet over verschil in mate van formaliteit is de hypothese daarmee **verworpen**.

4.5.3 Overzicht resultaten hypothese toetsing

Hypothesen	<i>verworpen/niet verworpen/aangenomen</i>	<i>verworpen/aangenomen</i>
Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van NGO's in de inclusie van actoren ⁷⁷ .	<i>verworpen</i>	
Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties in de inclusie van actoren ⁷⁸ .	<i>verworpen</i>	
Succesvolle configuraties gaan gepaard met de inclusie van een onderzoeker/onderzoekers/onderzoeksinstituut.	<i>verworpen</i>	
Naarmate er wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren is zal de configuratie succesvoller zijn.	<i>niet verworpen</i>	
Naarmate er een ongelijkheid tussen actoren is ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie zal de configuratie succesvoller zijn.	<i>verworpen</i>	
Succesvolle configuraties kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.	<i>niet verworpen</i>	
Naarmate er commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten is zal de configuratie succesvoller zijn.	<i>niet verworpen</i>	
Naarmate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn.	<i>niet verworpen</i>	

⁷⁷ Als democratische autoriteit (of de afgeleiden daarvan) zijn lokale overheden altijd de dominante, primaire actor in de onderzochte initiatieven. Er is dan ook gekeken naar de getalsmatige dominantie van actoren.

⁷⁸ Zie 34.

Succesvolle configuraties kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

niet verworpen

Succesvolle configuraties kenmerken zich door relatief formele interactieregels.

verworpen

4.6 Samenvatting

In dit analysehoofdstuk is de toetsingsopzet uiteengezet met speciale aandacht voor de hypothesen en de indicatoren voor de waarden uit de hypothesen. Daarna zijn ook de indicatoren voor succes benoemd: Resultaat voor de doelgroep en stabiliteit/langdurigheid van het initiatief. Hierop is alle onderzoeksdata verwerkt langs de structuur van de indicatoren, waarna de hypothesen zijn getoetst aan de hand van de beschikbare data en de scores ten aanzien van de indicatoren. Allereerst gaf dat scores voor de successtatus van de verschillende cases. Het Leeds Financial Inclusion is het meest stabiele initiatief met een groot resultaat en lange verwachte levensduur en is geclassificeerd als 'meest succesvol'. Het Malmö Seved initiatief is een niet geheel stabiel initiatief met mogelijk oneigenlijke resultaten en een mogelijk korte levensduur en is geclassificeerd als 'niet succesvol'. En de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is tenslotte een relatief stabiel initiatief waarbij de actoren geloven in de resultaten en het bestaansrecht van het initiatief. De afhankelijk van de centrale overheid kan in dit geval echter niet worden overgenomen door de lokale overheid en brengt daarmee de levensduur mogelijk in gevaar. Het is hiermee verworpen tot de 'mean' van dit onderzoek en geclassificeerd als 'succesvol'. De classificeringen zijn de basis voor het toetsen van de hypothesen wat hierboven resulteert in een overzicht van verworpen, niet verworpen en aangenomen hypothesen.

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen

Na de uiteenzetting van de opzet van het onderzoek in hoofdstuk 1; de theoretische noties van Termeer, Ebers, Camps en Fenger en de eerste aanzet tot een verklaring van Social Inclusion in hoofdstuk 2; een verdere verdieping van Social Inclusion en een uiteenzetting van de cases in hoofdstuk 3 en de analyse in hoofdstuk 4 wordt in dit hoofdstuk de conclusie gegeven van het onderzoek. Wat betekent het al dan niet verwerpen of aannemen van de hypothesen voor de onderzoeksvragen? Wat zijn de beperkingen en implicaties van het onderzoek? En ten slotte; welke aanbevelingen levert dat op voor de configuratie van initiatieven tot sociale insluiting en zijn er suggesties voor verbetering en voortzetting van het onderzoek en de disseminatie van resultaten.

5.1 Onderzoeksvragen

5.1.1 Wat is Social Inclusion/sociale insluiting?

In hoofdstuk 2 is er een eerste inleiding gegeven in de notie van Social Inclusion. Social Inclusion is het Europese begrip van sociale insluiting; het tegengaan van sociale uitsluiting, ook wel social exclusion. De drie verschillende initiatieven die in dit onderzoek als cases behandeld worden hebben dan ook als gezamenlijke overstijgende doelstelling: het bevorderen van sociale insluiting. Het hier bedoelde doel van sociale insluiting moet niet verward worden met de inclusie van actoren. De inclusie van actoren is wel van belang voor de configuratie van de initiatieven.

Social Inclusion is een container- of paraplubegrip waar veel verschillende soorten initiatieven onder hangen. Een niveau lager hebben ze echter wel verder gespecificeerde van elkaar verschillende doelstellingen. Deze verschillende doelstellingen zijn te kwalificeren als verschillende vormen van Social Inclusion en komen voort uit de verschillende prioriteiten in Social Inclusion. Naarmate het politieke discours in verschillende fora tot verschillende definities van minimum standaarden oplevert zullen er ook verschillen bestaan in prioriteitsgebieden in Social Inclusion tussen die verschillende fora. Voor dit onderzoek - in samenhang met de cases – zijn vooral van belang de prioriteitsgebieden die worden benoemd door de EU, het Europese grote steden netwerk Eurocities en de prioriteitsgebieden die worden benoemd door de steden Leeds, Malmö en Rotterdam zelf.

Kijkend naar de prioriteitenuitingen van de hierboven beschreven fora laat Social Inclusion zich langs drie hoofdvormen ontleden, waaronder zich een scala van deelvormen laat ontvouwen. De drie hoofdvormen of de drie vaste elementen van Social Inclusion:

- Armoedebestrijding;
- Inclusie van kwetsbare en/of overlastgevende groepen;
- Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening.

Armoede bestrijding

Armoedebestrijding is een meer gespecificeerde doelstelling en een belangrijk aspect van Social Inclusion. Afhankelijk van bovenstaande factoren vallen hier verschillende initiatieven onder. De prioriteitenlijstjes uit de eerder genoemde fora hebben de volgende aandachtsgebieden gemeen; huisvesting, werkgelegenheid, overdraagbaarheid, financiële competenties en schulden.

Inclusie van kwetsbare groepen en/ of overlastgevende groepen

Een andere verder gespecificeerde doelstelling en een belangrijk aspect van Social Inclusion is de participatie en integratie van kwetsbare groepen en/of overlastgevende groepen. Groepen die in de eerder genoemde fora worden geprioriteerd zijn; minderheden, jongeren, dak- en thuislozen en mensen met een handicap.

Toegang tot kwalitatief goede dienstverlening

Een doelstelling die meer van toepassing is op de manier waarop de dienstverlening is georganiseerd is de doelstelling om hoogwaardige goed toegankelijke diensten te verlenen. Diensten die binnen bovenstaande fora de meeste aandacht genieten zijn gezondheidszorg, sociale dienstverlening, financiële dienstverlening en huisvesting.

Deze elementen dienden als basis voor het beschrijven van de cases. Dit is aangevuld met beschrijvingen van de configuraties, in hoofdstuk 3. De beschrijvingen geven inzicht in de achtergrond van de cases van het onderzoek; de specifieke kenmerken van de steden en de initiatieven. In dit hoofdstuk is ook uitleg gegeven aan het begrip Social Inclusion door de prioriteiten binnen Europa te benoemen. Met bijzondere aandacht voor de prioriteiten zoals de EU, het grote-steden-netwerk Eurocities en de steden zelf die hebben gedefinieerd.

Het begrip Social Inclusion is daarna verder gekaderd door de geschiedenis van Social Inclusion in de EU en het EU beleidskader te beschrijven waarbij er verder werd ingegaan op het uitvoeringsprogramma PROGRESS en het belang van netwerken in Social Inclusion.

Uit de beschrijvingen van het begrip Social Inclusion en de Cases is op te maken dat er veel verschillende doelstellingen bestaan en naar mate de doelstellingen en omgevingsfactoren verschillen de initiatieven zich ook aanzienlijk van elkaar onderscheiden maar dat alle hier behandelde cases een duidelijke gezamenlijke hoofddoelstelling van Social Inclusion kennen.

5.1.2 Welke inzichten in de configuratie en netwerktheorie zijn te relateren aan Social Inclusion en hoe kan dat worden geoperationaliseerd?

In hoofdstuk 2 is de contingentietheorie van Termeer uiteengezet en is er een inleiding in netwerktheorie gegeven met bijzondere aandacht voor netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger. Hun bijdragen gaven inzicht en prescripties voor de configuraties van initiatieven onder de Social Inclusion paraplu.

Centraal in de configuratietheorie van Termeer staat de constructie van werkelijkheidsdefinities in configuraties en het creëren van de voorwaarden daartoe (interactieregels). Aanvullend op Termeer's contingentietheorie bieden de netwerktheoretische noties van Camps, Ebers en Fenger inzichten in het belang van de wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren, de ongelijkheid tussen actoren, de verdere vernauwing naar middelen- en activiteiten relaties binnen de context van de 'netwerksettings/interactieregels', de invloed van de inzet van middelen, activiteiten en informatiemanagement, het commitment ten aanzien van de inzet en de verwachtingen ten aanzien van de coördinatie van de configuratie.

De inzichten en prescripties zijn geoperationaliseerd in 10 werkhypothesen die zijn getoetst aan de resultaten en kenmerken van de cases; de initiatieven en hun configuraties en hun succes. De gebruikte indicatoren voor succes zijn: stabiliteit/langdurigheid van de initiatieven en resultaat voor de doelgroep en de waardering van het resultaat. Hieruit bleek dat het Leeds Financial Inclusion Project het meest succesvol was, gevolgd door de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois. Het Malmö Seved Initiatief werd als minst succesvol geclassificeerd.

5.1.3 Hoe is het Leeds Financial Inclusion Project geconfigureerd en wat is het succes daarin?

Als één van de belangrijkste factoren van het succes van het Leeds Financial Inclusion Project benoemen de actoren de oprichting van de brede stuurgroep.⁷⁹ Deze stuurgroep komt drie keer per jaar bijeen en bestaat uit NGO's, lokale overheidsorganisaties en het betrokken onderzoeksinstituut, genoemd in de bijlage (*inclusie van actoren*).

Sinds de eerste volledige vergadering - in juli 2005 - werkt de stuurgroep aan de coördinatie, promotie en voortgang van de Financial Inclusion Agenda. De stuurgroep is niet slechts een discussieforum. Het is opgericht om de uitvoering van projecten te overzien en het werk wat gedaan wordt onder de aandacht te houden binnen de eigen organisaties en de gemeenschappen van de achterstandswijken. Alleen het betrokken onderzoeksinstituut is gekozen door de coördinator. Verder is het netwerk toegankelijk voor additionele actoren en zijn de actoren vrij om in andere netwerken te participeren. De actoren zijn relatief het sterkst van elkaar afhankelijk. De NGO's en lokale overheidsorganisaties ontvangen van het onderzoeksinstituut specifieke economische kennis en inzichten in de werking van de eigen dienstverlening. Het onderzoeksinstituut ontvangt van zowel de lokale overheid als de NGO's inzicht in de praktijk van beide actorengroepen, ten bate van het betreffende onderzoek en enig daarop volgend onderzoek. Het onderzoeksinstituut ontvangt van de lokale overheid financiële middelen voor de uitvoering van het onderzoek.

In de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project zijn er 29 unieke vormen van middelen inzet onder de 47 actoren. Onder de 29 unieke vormen zijn bijvoorbeeld middelen als: financiën, kennis, advisering, coördinatie, activiteiten, faciliteiten etc.

De configuratie heeft een coördinerende actor met Leeds Economic Policy die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

Het succes van de dienstverlening door de NGO's genereerde een groeiende vraag om die dienstverlening. De NGO's hebben daarop, ondersteund door de coördinator van de configuratie, gezamenlijk een Nationale aanvraag gedaan voor extra financiële middelen. Die aanvraag is toegekend, waarop de algehele kwantiteit van dienstverlening is vergroot. De Leeds City Council heeft daarnaast een tweede onderzoek geoffreerd bij Salford University, om nog meer bewijs voor het beleid te verzamelen. Kort daarop is Salford University een extra onderzoek gestart. Er is daarmee aanzienlijk commitment ten aanzien van middelen en tijd.

De configuratie kenmerkt zich door aanzienlijke betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren. De informatie en communicatie binnen de configuratie is gestroomlijnd, maar niet geconcentreerd bij één actor. Op hoofdlijnen wordt tussen alle actoren informatie gedeeld in de stuurgroep. Er zijn echter geen interactieregels opgeschreven en ondertekend.

De configuratie kenmerkt zich niet door formele interactieregels. Dit wordt door de actoren zelf als een grote kracht van de configuratie gezien. Andere successen zijn het behaalde resultaat voor de doelgroep en het vermogen om met een economisch motief de politieke steun voor het initiatief te garanderen.

⁷⁹ Vragenlijst Respons nr. 1 en Beleidsdoc. nr. 2

5.1.4 Hoe is het Malmö Seved Initiatief geconfigureerd en wat is het succes daarin?

De configuratie bestaat uit NGO's, lokale overheidsorganisaties en het betrokken onderzoeksinstituut, genoemd in de bijlage (*Malmö, inclusie van actoren*). Volgens de NGO's moet de configuratie sterker richting een partnerschap waarbij Malmö Stad de verantwoording moet houden voor het bestrijden van sociale uitsluiting, maar waarbij de NGO's worden betrokken in de probleemdefinities en oplossingen. De stad moet meer geld beschikbaar stellen om de NGO's meer te laten uitvoeren en gebruik te maken van hun positie; dichterbij de inwoners.

Ambtenaren van de deelgemeente zouden graag meer aansluiting hebben ten aanzien van de politieke stuurgroep en de ervaringen die in dit initiatief zijn opgedaan in andere deelgemeentes uitrollen.

Alleen het betrokken onderzoeksinstituut is gekozen echter niet door de coördinator, maar door de rijksoverheid. Dit was een voorwaarde voor financiering door de rijksoverheid. Verder is het netwerk toegankelijk voor additionele actoren en zijn de actoren vrij om in andere netwerken te verkeren. De actoren zijn in zekere mate van elkaar afhankelijk: de NGO's en lokale overheidsorganisaties ontvangen van het onderzoeksinstituut enkel inzichten in de werking van de eigen dienstverlening. Het onderzoeksinstituut ontvangt van zowel de lokale overheid als de NGO's inzicht in de praktijk van beide actorengroepen, ten bate van het betreffende onderzoek en enig daarop volgend onderzoek.

In de configuratie van het Malmö Seved Initiatief zijn er 18 unieke vormen van middeleninzet onder de 25 actoren. Onder de 18 unieke vormen zijn bijvoorbeeld middelen als: financiën, kennis, advisering, coördinatie, activiteiten, faciliteiten etc.

De configuratie kenmerkt zich niet door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen. Ook wordt de coördinatie door de link-werkers en het management van de afdeling Werk en Ondersteuning van de deelgemeente in het algemeen negatief gewaardeerd, voornamelijk vanwege een slechte zichtbaarheid van de coördinatie en het initiatief in het algemeen.

Toen de middelen die vanuit de rijksoverheid werden toegekend stopten, heeft Malmö Stad de tekorten aangevuld. Er is daarmee commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten. Echter, waar in Leeds de algehele inzet van middelen en activiteiten werd vergroot, werd de inzet in Malmö slechts gelijk gehouden. Ook was hier slechts 1 actor verantwoordelijk voor, waar in Leeds de gehele configuratie zich verantwoordelijk stelde voor een grotere inzet.

De informatie en communicatie activiteiten binnen de configuratie zijn gestroomlijnd langs de link-werkers van de deelgemeente en langs de link-werker van de betrokken woningbouwvereniging MKB. Er zijn geen gedeelde werkelijkheidsdefinities ten aanzien van de identificatie van mogelijke oplossingen; de afweging van de mogelijke oplossingen en de selectie van mogelijke oplossingen. De NGO's voelen zich niet gekend of vereenzelvigd met de werkelijkheidsdefinities van de configuratie die er wel waren; de probleem identificatie en de probleem verificatie. Er zijn geen interactieregels opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant of andere formele overeenkomsten. De configuratie kenmerkt zich niet door relatief formele interactieregels.

Volgens de betrokken actoren hebben de link-werkers, als communicatie-instrument, een belangrijke bijdrage geleverd aan de dialoog in het gebied. Zij voorzien in dienstverlening op een breed gebied van expertise en advies. Zo hebben ze verschillende rollen: begeleider, bemiddelaar, sociaal werker, vertaler, adviseur, opvoeder of, onderhandelaar. Ze geven ondersteuning in de ontwikkeling van nieuwe projecten. Een groot onderdeel van het succes is de persoonlijkheid van de link-werkers. Hoewel de horizontale dialoog is bevordert, blijft een punt van kritiek de link met de politiek: verkiezingsopkomsten zijn met inmenging van de link-werkers hoger, maar de burgers en ook de ambtenaren (link-werkers) hebben weinig toegang tot politieke gezagdragers om hun problemen kenbaar te maken.

5.1.5 Hoe is de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois geconfigureerd en wat is het succes daarin?

De configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois bestaat uit NGO's en lokale overheidsorganisaties, genoemd in de bijlage (Rotterdam, inclusie van actoren). Met name de NGO's en de coördinator oormerken de bestaande mogelijkheden in het delen van informatie als belangrijke factor in het initiatief.

De betrokken actorengroepen zijn eensgezind in de overtuiging dat het initiatief zal voortbestaan zolang er hinderlijke, overlastgevende of criminele groepen zijn en er politieke wil is om de aanpak voort te zetten. De actoren geloven in de resultaten en het bestaansrecht van het initiatief.

De afhankelijkheid tussen de NGO's en lokale overheidsorganisaties is nagenoeg gelijk met het initiatief in Leeds en Malmö. De NGO's ontvangen van de lokale overheidsorganisaties financiële middelen, fysieke voorzieningen en coördinerende diensten. De lokale overheidsorganisaties ontvangen op hun beurt van de NGO's specifieke diensten ten bate van de inwoners en in het verlengde daarvan de doelstellingen van de lokale overheidsorganisaties. Ook realiseren de NGO's een kleinere afstand tot de burger bij de uitvoering van de diensten en de totstandkoming van maatwerk in dienstverlening.

In de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois zijn er 16 unieke vormen van middelen ingezet bij de 16 actoren en daarmee heeft het de grootste ongelijkheidsfactor van alle initiatieven.

De configuratie kenmerkt zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen. De coördinatie door TIP (Transfer Information Point) wordt over het algemeen positief door de andere actoren gewaardeerd. Ook wordt de informatie en communicatie bij TIP gestroomlijnd in een databank waarlangs door de actoren probleem en bewijsgedreven oplossingen worden verzonnen en uitgevoerd. De configuratie kenmerkt zich dan ook door aanzienlijke betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren. Naast deze manier van data delen is ook het resultaat belangrijk in het succes van de configuratie. Hoewel met de afwezigheid van een onderzoeker in de configuratie de validiteit van de bewijsvoering eerder in twijfel kan worden getrokken zijn alle actoren groepen positief over de resultaten.

5.1.6 Centrale vraagstelling

Met beantwoording van de bovenstaande onderzoeksvragen moet ook de centrale vraagstelling kunnen worden beantwoord:

“Wat zijn de werkzame elementen in de organisatie van multi-sectorale configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting en hoe valt dat te verklaren?”

Belangrijk hierin is de context van Social Inclusion; het lokale niveau van uitvoering; de verschillende achtergronden van de actoren en de specifieke kenmerken van de verschillende initiatieven die tot Social Inclusion kunnen worden gerekend.

Het onderzoek benadrukt na het toetsen van verschillende elementen in de configuraties de waarde van wederzijdse afhankelijkheid; een goede coördinerende actor en betrokkenheid van actoren.

5.2 Op welke wijze kunnen elementen van de netwerk- en configuratietheorie worden herkend in de praktijk?

Ten aanzien van de inclusie van actoren waren zowel in de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project, als van het Malmö Seved Initiatief, als van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois de actoren vrij om in andere configuraties te begeven, wat de mogelijkheid vergrootte om binnen de configuratie notie te nemen van werkelijkheidsdefinities uit andere configuraties. Omdat hier geen verschil in was is dit echter niet getest. Ook vrije toegang tot de configuratie voor additionele actoren is niet getest op meerwaarde. De Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is de enige casus waar (vanwege de gevoeligheid van de gedeelde informatie) er geen vrije toegang tot de configuratie is. Er kunnen geen conclusies over vrije toegang tot de configuratie worden getrokken omdat de casus gemiddeld scoort op de succesindicatoren. De volgende tien werkhypothesen, ontstaan uit elementen van netwerk- en configuratietheorie, zijn getoetst naar de praktijk van de cases:

Werkhypothese 1: **“Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van NGO’s in de inclusie van actoren⁸⁰”** is na de analyse van de initiatieven verworpen. Hoewel de meest succesvolle configuratie (Leeds) de grootste getalsmatige NGO dominantie heeft is de hypothese toch verworpen. De getalsmatige NGO dominantie in de configuratie van het Malmö Seved Initiatief toont aan dat getalsmatige NGO-dominantie geen succes garandeert. Het succes van de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is verantwoordelijk voor het verwerpen van de hypothese.

Werkhypothese 2: **“Succesvolle configuraties gaan gepaard met een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties in de inclusie van actoren⁸¹”** is na de analyse van de initiatieven verworpen. Hoewel de succesvolle configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois een getalsmatige dominantie van lokale overheidsorganisaties heeft, is de hypothese toch verworpen. Het succes van de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project is verantwoordelijk voor het verwerpen van de hypothese.

Werkhypothese 3: **“Succesvolle configuraties gaan gepaard met de inclusie van een onderzoeker/onderzoekers/onderzoeksinstituut”** is na de analyse van de initiatieven verworpen. Hoewel de meest succesvolle configuratie (Leeds) een onderzoeksinstituut in de configuratie heeft, is de hypothese toch verworpen. De inclusie van een onderzoeksinstituut in de configuratie van het Malmö Seved Initiatief toont aan dat de inclusie van een onderzoeksinstituut geen succes garandeert. Het succes van de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois is verantwoordelijk voor het verwerpen van de hypothese.

Werkhypothese 4: **“Naar mate er wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren is, zal de configuratie succesvoller zijn”** is na de analyse van de initiatieven aangenomen. In de meest succesvolle configuratie (Leeds Financial Inclusion Project) is er ook de grootste afhankelijkheid tussen de onderzoeker(s)/het onderzoeksinstituut en de overige actorengroepen. Het onderzoeksinstituut geeft hier een grotere meerwaarde omdat het niet alleen evalueert maar ook haar kennis van de economie en economische processen inzet voor de doelstellingen van de configuratie. Op haar beurt is er ook meer afhankelijkheid van de lokale overheidsorganisaties, omdat de lokale overheidsorganisaties zelf financiële middelen inzetten ten bate van de inclusie van het onderzoeksinstituut. De hypothese is daarmee aangenomen.

⁸⁰ Als democratische autoriteit (of de afgeleiden daarvan) zijn lokale overheden altijd de dominante, primaire actor in de onderzochte initiatieven. Er is dan ook gekeken naar de getalsmatige dominantie van actoren.

⁸¹ Zie 34.

Werkhypothese 5: **“Naar mate er een ongelijkheid tussen actoren is ten aanzien van de inzet van middelen ten gunste van de configuratie zal de configuratie succesvoller zijn”** is na de analyse van de initiatieven verworpen. Het Malmö Seved Initiatief heeft, als niet succesvol initiatief, niet de laagste ongelijkheidscore. Met het grootste aantal unieke vormen van middeleninzet heeft het Leeds Financial Inclusion Project, als meest succesvolle initiatief, juist de laagste ongelijkheidscore. De hoogste ongelijkheidscore heeft de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois, hoewel dit initiatief wel de minste unieke vormen van middeleninzet kent. Er lijkt geen correlatie tussen succes en ongelijkheid ten aanzien van de inzet van middelen. De hypothese is daarmee verworpen.

Werkhypothese 6: **“Succesvolle configuraties kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen”** is na de analyse van de initiatieven aangenomen. Zowel de configuratie van het Leeds Financial Inclusion Project - als meest succesvolle initiatief - als de configuratie van de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois – als succesvol initiatief kenmerken zich door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen. De configuratie van het Malmö Seved Initiatief – als niet succesvol initiatief - kenmerkt zich niet door een coördinerende actor die, in situaties van een scheve machtsbalans, goed de spanningen tussen de actoren weet te managen.

Werkhypothese 7: **“Naar mate er commitment ten aanzien van de middelen en activiteiten is zal de configuratie succesvoller zijn”** is na de analyse van de initiatieven aangenomen. De configuratie van het meest succesvolle initiatief (Leeds Financial Inclusion Project) heeft het meeste commitment getoond ten aanzien van de inzet van middelen en activiteiten.

Werkhypothese 8: **“Naar mate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn”** is na de analyse van de initiatieven niet verworpen. Er is geen verschil in de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie tussen het meest en minst succesvolle initiatief. Alleen in Rotterdam (mean) wordt de informatie en communicatie binnen de configuratie gestroomlijnd in een databank, bij één actor. Er is daarmee onvoldoende bewijs om de hypothese te verwerpen dan wel aan te nemen.

Werkhypothese 9: **“Succesvolle configuraties kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren”** is na de analyse van de initiatieven aangenomen. Zowel de Groepsaanpak Probleemjongeren Charlois (succesvol) als het Leeds Financial Inclusion Project (meest succesvol) kenmerken zich door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren. Het Malmö Seved Initiatief (niet succesvol) kenmerkt zich als enige casus niet door betrokkenheid van de verschillende actoren in de werkelijkheidsdefinities van de configuratie en het delen van de werkelijkheidsdefinities van de configuratie door de actoren.

Werkhypothese 10: **“Succesvolle configuraties kenmerken zich door relatief formele interactieregels”** is na de analyse van de initiatieven verworpen. Er is geen verschil in het gebruik van relatief formele interactieregels binnen de configuratie tussen het meest en minst succesvolle initiatief. Alleen in Rotterdam (mean) wordt er binnen de configuratie gebruik gemaakt van relatief formele interactieregels. Aangezien de hypothese geen uitspraken doet over verschil in mate van formaliteit is de hypothese daarmee verworpen.

5.3 Implicaties van het onderzoek

Dit onderzoek geeft met de gevoerde analyse aan dat veel van de configuratie- en netwerktheoretische noties niet per definitie opgaan bij de zoektocht naar werkzame elementen van multi-sectorale configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting. Toch hebben de configuratietheorie van Termeer (1993) en de netwerktheoretische noties van Ebers (1997), Camps (2001) en Fenger (2001) in belangrijke mate bijgedragen aan de analyse van het vraagstuk. Hun bijdragen waren leidend in het opstellen van het theoretisch model voor dit onderzoek en de werkhypothesen waarmee de theorie aan de praktijk werd getoetst.

Het onderzoek benadrukt de waarde van wederzijdse afhankelijkheid; een goede coördinerende actor, commitment en betrokkenheid van actoren in de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting. Het geeft daarnaast - met de ontwikkelde vragenboom en analyse - een template voor het inventariseren van informatie over de multi-sectorale configuraties voor de totstandkoming en uitvoering van initiatieven tot sociale insluiting en biedt een basis voor het verklaren van het relatieve succes van configuraties in initiatieven tot sociale insluiting.

Naarmate het bereiken en betrekken van mensen belangrijker wordt in een complexe samenleving onder economische druk zal ook de behoefte groeien de configuraties daartoe inzichtelijk te maken en prescriptieve elementen te implementeren in de vorming en organisatie van de configuraties en hun initiatieven. De ontwikkelde methode en de prescriptieve uitspraken naar aanleiding van de resultaten zijn daarmee van bijzonder nut voor het werkveld van bestuurskunde. Verder voldoet de uitwerking van het begrip Social Inclusion aan de behoefte van de grote steden in Europa - die Social Inclusion tot prioriteit stellen - om dit begrip meer kader te geven.

5.4 Nuancering van het onderzoek

De beperkingen van het onderzoek liggen in de brede focus van Social Inclusion, de grote verschillen in initiatieven die dat oplevert en het beperkte aantal cases dat toegankelijk is en te verwerken is, in een onderzoek van deze omvang.

Wanneer er onderzoek gedaan wordt naar Social Inclusion wordt een onderzoeker vrijwel altijd geconfronteerd met de veelheid van (deel)doelstellingen die Social Inclusion kent. Wanneer alleen Social Inclusion wordt aangehouden zonder naar verschillende doelstellingen te differentiëren dan zouden alleen veel omvattende strategieën in aanmerking komen. Het interessante uitvoerende podium van gemeentes komt dan slecht in aanmerking, omdat slechts een bijzonder beperkt aantal steden een dergelijke strategie ontwikkeld en nog minder steden een strategie in het Europese kader ontwikkelen. Daarnaast is het uitvoerende aspect van dergelijke strategieën natuurlijk ook weer divers van aard en dus alleen anekdotisch te verwerken.

Verder is internationaal gezien maar een beperkt aantal cases toegankelijk wanneer men recht wil doen aan het Europese kader als platform voor discussie over Social Inclusion. Een selectie moet dan eigenlijk verschillende Europese cases omvatten. De mogelijke respondenten communiceren dan vaak niet in de taal die de onderzoeker machtig is. Dat was voor dit onderzoek ook de reden om de dataverzameling in het Engels te verrichten. Maar zelfs met de voertaal Engels worden veel cases uitgesloten en wordt het gevoerde onderzoek enigszins gecorrumpeerd vanwege de vertaalslag tijdens de vastlegging en verwerking.

De laatste beperking ligt in de omvang van het onderzoek. Het incorporeren van meer cases vraagt vooral in verband met de beperkte toegankelijkheid veel meer onderzoekstijd dan voorhanden voor dit onderzoek.

De beperkingen in de selectie van cases resulteert in beperkte data voor het verwerpen of aannemen van de werkhypothesen. In het geval van de werkhypothese: "Naarmate de regie over de informatie

en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn” kan er dan ook geen uitspraak worden gedaan.

5.5 Suggesties voor verbetering en voortzetting

De werkhypothese: “Naarmate de regie over de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor zal de configuratie succesvoller zijn” kon niet worden getoetst door een gebrek aan beschikbare data, omdat dit alleen in Rotterdam voorkwam. Ebers⁸² meldde al de potentie van dergelijke stroomlijning en ook de actoren in de configuratie zijn overtuigd van de meerwaarde van de TIP databank als instrument hierin. Het onderzoek zou dan ook aanzienlijk verbeterd worden wanneer in een voortzetting of duplicering van dit onderzoek meerdere initiatieven worden gezocht waarbij de informatie en communicatie binnen de configuratie wordt gestroomlijnd bij één actor en die initiatieven als casus te selecteren.

Het is raadzaam bij voortzetting of duplicering van dit onderzoek een groter aantal cases in het onderzoek op te nemen. Mogelijkheden hiertoe zullen in de toekomst beter voorhanden zijn omdat momenteel op Europees niveau, bij het netwerk van grote steden Eurocities, een databank wordt ontwikkeld welke zich moet vullen met initiatieven tot Social Inclusion. Deze zullen beschikbaar worden gemaakt in het Engels.

Zowel bij de Europese Commissie als bij Eurocities wordt in werkgroepen en plenaire zittingen steeds vaker het belang benadrukt van het extraheren van werkzame elementen in de organisatie van multi-sectorale initiatieven tot Social Inclusion opdat beter de Social Exclusion kan worden bestreden. Met de economische crisis in het oog is de aandacht meer verschoven naar sociale activering naar met name de arbeidsmarkt. Een onderzoek wat zich differentieert naar dergelijke initiatieven geniet dan ook een breed geïnteresseerd publiek.

5.6 Alternatieve wijze van disseminatie

Ten tijde van de uitwerking van dit onderzoek heeft het netwerk van grote Europese steden – Eurocities – de taak opgenomen een databank te ontwikkelen voor initiatieven tot Social Inclusion. Hiermee wordt getracht om informatie over reeds ontwikkelde initiatieven beschikbaar te maken voor beleidsmakers die op zoek zijn naar oplossingen voor hun specifieke problemen ten aanzien van Social Exclusion. De informatie over de in dit onderzoek behandelde initiatieven zal ook voor deze databank beschikbaar worden gemaakt. Verder zal hier ook de uitwerking van het begrip Social Inclusion uit hoofdstuk 2 en 3 dienen als basis voor discussie alsmede voor het onderzoek van Gent, Southampton en Rotterdam (in het TSE project) naar thema's, theorieën, initiatieven en succesfactoren in Social Inclusion en voor het NLAO pilot-project ter inventarisatie van specifieke dienstverlening in lidstaten en de mogelijkheden voor beïnvloeding van Europees beleid door steden.

⁸² Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.

Literatuurlijst

- Adviesraad voor Internationale Vraagstukken, (2001), *Een gelaagd Europa. De verhouding tussen de Europese Unie en subnationale overheden*. Den Haag.
- Allison, G.T., (1971), *Essence of decision: explaining the Cuban missile crisis*, Little, Brown and Company, Boston.
- Bruin, J.A. en Heuvelhof, E.F. ten, (1999), *Management in netwerken*, Lemma, Utrecht.
- Budd, S. and Jones, A., (1989), *The European Community, a guide to the maze*, Kogan Page, London.
- Burns, T.R. and H, Flam, (1987), *The shaping of social organization; social rulesystem theory with applications*, Sage Publications Inc, Londen.
- Camps, Th. W.A., (2001), *Bij het scheiden van de markt, Symbiose en antibiose in publiek private relaties*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- Clark, P., (2000), *Organisations in action, competition between contexts*, Routledge, Londen.
- Commission of the European Communities, (2005), *Communication from the Commission on the Social Agenda*, Brussels, 9.2.2005, p. 5
- Committee of the Regions (1996), *Regional and local government in the European Union*.
- Donk, W. van de, Wetenschap, beleid en politiek: contouren van een nieuw cont(r)act, in: Heffen, O. van & M.J.W. van Twist (red.), (1993), *Beleid en Wetenschap, Hedendaagse bestuurlijke beschouwingen*, Samsom H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, pp. 33-49.
- Donk, W. van de, (1997), *De arena in schema. Een verkenning van de betekenis van informatisering voor beleid en politiek inzake de verdeling van middelen onder verzorgingstehuizen*, Koninklijke Vermande, Lelystad.
- Ebers, M. (ed), (1997), *The formation of inter-organizational networks*, Oxford University Press, Oxford.
- European Commission, Directorate General Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, (2007), *Social Protection and Social Inclusion – Progress Work Programme 2008*, Brussels
- Fenger, M., (2001), *Sturing van Samenwerking, Institutionele veranderingen in het beleid voor werk en inkomen*, Rosenberg Publ., Twente.
- Giddens, A., (1985), *Structuurtheorie en empirisch onderzoek*, verslag gastcollege in: Munters, e.a., pp. 13-37.
- Gijsberts, M. en Dagevos, J. (ed.), (2008), *Interventions for Integration*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Gouldner, A.W., (1959), Organizational Analysis, in: Merton, R.K. et al. (eds.), *Sociology today*, pp. 400-428
- Groot, T.L.C.M, Dekker, H.C. (2004), *Management van Strategische samenwerking*, Kluwer, Alphen aan den Rijn.
- Hakvoort, J.L.M., (1995), *Methoden en technieken van bestuurskundig onderzoek*, Uitgeverij Eburon, Delft.
- Hirst, P., (1994), *Associative Democracy, New Forms of Economic and Social Governance*, Polity Press in association with Blackwell Publishing Ltd., Cambridge.
- Hodges, R., (2005), *Governance and the Public Sector, Corporate Governance in the New Global Economy*, Edward Elgar Publishing Ltd., Cheltenham.
- Inglehart, R., (1977), *The silent revolution : changing values and political styles among Western publics*, Princeton University Press, Guildford.
- Jonkers, T. (1984), In alle landen even gelukkig?, in: Veenhoven, R., (1984,) *Betere wereld gelukkiger mensen?*, Swets & Zeitlinger b.v., Lisse
- Kaufmann, F.X., G. Majone and V. Ostrom, *Guidance, control and evaluation in the public sector*, Walter de Gruyter, Berlijn/New York.
- Korsten, A.F.A. e.a., (1995), *Internationaal vergelijkend onderzoek*, Vuga Uitgeverij B.V., Den Haag.
- Law, J. en J. Hassard, (1999), *Actor network theory and after*, Blackwell Publishing Ltd., Oxford.

- Layder, D., (1997), *Modern social theory*, UCL Press, Londen.
- Lowndes, V., (1995), *Citizenship and Urban Politics*, in: Judge, D., G. Stoker & H. Wolman (eds.), *Theory of urban politics*, Sage Publications Inc, Londen.
- Miller, D. en P.H. Friesen, (1984), *Organizations. A quantum view*, Prentice Hall, Englewood cliffs.
- Mintzberg, H., (1979), *The structuring of organizations*, Prentice Hall, Englewood cliffs.
- Munters, O.J., e.a., (1985), *Anthony Giddens, een kennismaking met de structuurtheorie*, Wageningse sociologische studies deel 14, 3^e herziene druk 1991, Landbouwwuniversiteit, Wageningen.
- Oliver, A.L. en M. Ebers, (1998), *Networking network studies: an analysis of conceptual configurations in the study of inter-organizational relationships*, in *Organization Studies* 1998, 19/4, p. 549-583.
- Ostrom, E., (1986), *A method for institutional analysis*, in: Kaufmann, F.X. e.a., *Guidance, control and evaluation in the public sector*, Walter de Gruyter, Berlijn/New York, pp. 459-479.
- Rainey, H.G. (1997), *Understanding & Managing Public Organizations*, second edition, Jossey-Bass Publishers, San Francisco.
- Robson, C. (2007), *How to do a research project, A Guide for undergraduate students*, Blackwell Publishing Ltd., Oxford.
- Schram, W., (1971), *Notes on case studies of instructional media projects*. Working paper for the Academy for Educational Development, Washinton D.C.
- Schruijer, S. (ed), (1999), *Multi-organizational partnerships and cooperative strategy*, Dutch University Press, Tilburg.
- Termeer, C.J.A.M., (1993), *Dynamiek en inertie rondom mestbeleid: een studie naar veranderingsprocessen in het varkenshouderijnetwerk*, Vuga Uitgeverij B.V., Den Haag.
- Twist, M.J.W. van, (1991), *Organizeuren: configuratieplaatjes en autopoëzie*, Risbo, Rotterdam.
- Yin, R.K., (2003), *Case Study Research: Design and Methods*, Sage Publications Inc., Londen.
- Veenhoven R.(red.), (1984,) *Betere wereld gelukkiger mensen?*, Swets & Zeitlinger b.v., Lisse
- Veld, R.J. in 't, L. Schaap, C.J.A.M. Termeer, M.J.W. van Twist (eds.), (1991), *Autopoiesis and configuration theory: new approaches to societal steering*, Kluwer, Dordrecht.
- Weick, K.E., (1979), *The social psychology of organizing*, Addison-Wesley, Massachusets.

- <http://www.vandale.nl>
- www.leeds.gov.uk/fi
- http://www.eur.nl/master/over_rotterdam/rotterdam_haven/

Bijlagen:

- 1 Uitkomsten per aspect, per initiatief**
- 2 Interview en vragenlijst overzicht**
- 3 Volledige deelvragenboom**
- 4 Organisatieschema's en eigen taak**
- 5 Vragenlijst**

Bijlage 1 Uitkomsten per aspect, per initiatief

De gegevens uit de interviews, vragenlijst en de beschikbare beleidsdocumenten zijn hieronder verwerkt in de eerder behandelde analysetabellen. De laatste kolom van iedere tabel geeft een verwijzing naar het specifieke interview, de vragenlijstrespons en/of het beleidsdocument waarlangs de gegevens beschikbaar gesteld zijn. De eerste bijlage geeft het overzicht waarnaar de nummers verwijzen.

Leeds Financial Inclusion Project

Inclusie van actoren				
	NGO's	Lokale overheid	Onderzoekers	Bron
Welke actorengroepen zijn er bij betrokken? En hoeveel actoren zitten er in een actorengroep?	<p>Ja, 15 not for profit organisaties; 5 koepelorganisaties; 12 for profit bedrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burley Lodge Advice Centre • Church Action on Poverty • Leeds Citizens Advice Bureau • Community Legal Services Partnership • Consumer Credit Counselling Service • Ebor Gardens Advice Centre • Leeds City Credit Union • Leeds Church Institute • Leeds Federated Housing Association • Park Lane College • People in Action - learning difficulties and disabilities • St Vincents Advice Centre • Sure Start • Together - support people with mental health needs • Diocese of Ripon and Leeds/church action on Poverty <p>Koepelorganisaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leeds Voice – Voluntary sector partnership and support • Re'new – Social Housing partnership • Leeds Economy Partnership • Leeds Initiative (LSP) • Leeds Financial Services Initiative 	<p>Ja, 8 gemeentelijke organisaties; 1 verzelfstandigde organisatie waarvan de gemeente volledig eigenaar is; 5 organisaties die lokaal andere overheidslagen vertegenwoordigen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leeds City Council: Economic Policy Leeds • Libraries and Information • Welfare Rights • Armley One Stop Centres • The Loan Shark Team • Education Leeds • Leeds Benefits Services (LBS) • Leeds Arms Length Management Organisations (ALMO's) – Former council housing (Leeds City Council is volledig eigenaar) • <i>Courts Service (lokale presentie centrale overheid)</i> • <i>Consumer Direct (lokale presentie centrale overheid)</i> • <i>NHS Leeds (lokale presentie centrale overheid)</i> • Yorkshire Forward 	<p>Ja, 1: Community Finance Solutions (CFS) Salford University</p>	<p>Vragenlijst Respons nr. 1 Beleidsdoc. nr. 2</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven: • Npower • Post Office • RE10 – Licensed Insolvency Practitioner • Yorkshire Water • Banken: • Allied Irish • Yorkshire Bank • RBS NatWest • HSBC • Co-op • Alliance and Leicester • Barclays. 	<p><i>(lokale presentie regionale overheid)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Yorkshire and Humber - West Yorkshire Joint Services (lokale presentie regionale overheid)</i> 		
Zijn de actoren gekozen?	Nee	Nee	Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr.7
Heeft een actor de overige actoren gekozen? En zo ja, welke actor? En zo nee, hoe is dan de keuze tot stand gekomen?	n.v.t	n.v.t	Ja, Economic Policy Leeds, Gemeente Leeds (Leeds City Council)	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr.7
Is het netwerk toegankelijk voor additionele actoren? En, zo nee waarom niet?	Ja	Ja	Nee, de betrokkenheid is op contract basis.	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr.7
Zijn de actoren vrij om in andere netwerken te verkeren?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr.7
Waarom zijn juist deze actoren gekozen?	n.v.t.	n.v.t.	Vanwege de expertise ten aanzien van financiële problematiek.	Vragenlijst Respons nr. 1

Wederzijdse afhankelijkheid

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker	Bron
Wordt er van een andere actorengroep middelen ontvangen?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 1 Interview nr. 5 Interview nr. 7 Beleidsdoc. nr.1 Beleidsdoc. nr. 2
Indien van toepassing: Van welke andere actorengroep worden er middelen ontvangen? En welke middelen worden ontvangen?	<p>Van de lokale overheid Leeds City Council worden financiële middelen, fysieke voorzieningen, economische expertise en coördinerende diensten ontvangen.</p> <p>Van Community Finance Solutions (CFS) Salford University worden specifieke economische kennis en inzichten in de werking van de eigen dienstverlening ontvangen.</p>	<p>Van de NGO's worden specifieke diensten ontvangen ten bate van de inwoners van Leeds en in het verlengde daarvan de doelstellingen van het Leeds Strategic Plan. Ook realiseren de NGO's een kleinere afstand tot de burger bij de uitvoering van de diensten en de totstandkoming van maatwerk in dienstverlening.</p> <p>Van Community Finance Solutions (CFS) Salford University worden specifieke economische kennis en inzichten in de werking van de eigen dienstverlening ontvangen.</p>	<p>Van de lokale overheid worden financiële middelen ontvangen voor de uitvoering van het onderzoek.</p> <p>Van zowel de lokale overheid als de NGO's wordt inzicht in de praktijk van beide actorengroepen ontvangen, ten bate van het betreffende onderzoek en enig daarop volgend onderzoek.</p>	<p>Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 1 Interview nr. 5 Interview nr. 7 Beleidsdoc. nr.1 Beleidsdoc. nr. 2</p>

Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker	Bron
Welke middelen zijn er door de actoren en actorengroepen gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	<p>Leeds City Credit Union: <i>Het aanbieden van bankdiensten.</i></p> <p>Leeds Citizens Advice Bureau: <i>Het aanbieden van gratis en onafhankelijk advies over de rechten en plichten van burgers.</i></p> <p>Church Action on Poverty: <i>Het mobiliseren van kerken in de bestrijding van armoede. Het vertegenwoordigen van mensen die armoede ervaren. Het geven van trainingen ten aanzien van het creëren van een duurzaam inkomen.</i></p> <p>Burley Lodge Advice Centre:</p>	<p>Leeds City Council; Economic Policy Leeds: <i>Het leiden en aansturen van het project. Het aanbieden van ondersteunende ambtenaren en het voorzien in financiële middelen.</i></p> <p>Libraries and Information: <i>Het informeren en onderwijzen van financiële educatie.</i></p> <p>Welfare Rights: <i>Het adviseren op recht</i></p>	<p>Community Finance Solutions (CFS) Salford University: <i>Het onderzoeken van het niveau van financiële uitsluiting en het doen van voorstellen voor de verbetering van financiële insluiting</i></p>	<p>Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 1 Interview nr. 5 Interview nr. 7 Beleidsdoc. nr.1 Beleidsdoc. nr. 2</p>

Het organiseren van activiteiten en ontwikkelen en onderhouden van fysieke voorzieningen, voor alle leeftijden.

Het aanbieden van adviesdiensten.

Community Legal Services

Partnership:

Het aanbieden van gratis en onafhankelijk juridisch.

Consumer Credit Counselling Service:

Het aanbieden van gratis en onafhankelijk financieel advies.

Leeds Federated Housing Association:

Het aanbieden van sociale huisvesting.

Park Lane College:

Het aanbieden van opleidingen gericht op het creëren van werkgelegenheid.

People in Action - learning difficulties and disabilities:

Het organiseren van activiteiten en het aanbieden van adviesdiensten en werkgelegenheidstrainingen voor mensen met leerdeficiënties en mensen met een handicap.

St Vincents Advice Centre:

Het aanbieden van schuldadvies en algemene diensten van advies.

Sure Start:

Het organiseren van activiteiten en ontwikkelen en onderhouden van fysieke voorzieningen.

Het aanbieden van adviesdiensten gericht op de zorg voor kinderen tot 14 jaar en kinderen met een handicap tot 16 jaar.

Together - support people with mental health needs:

Het verrichten van ketenzorg voor psychiatrisch patiënten.

Koepelorganisaties:

Leeds Church Institute

Leeds Voice – Voluntary sector

voornamelijk van minderheden.

Armley One Stop

Centres:

Het bieden van een fysieke locatie voor verschillende diensten (vb: bibliotheek, Leeds Credit Union en National Health Services).

The Loan Shark Team:

Het onderzoeken van illegaal lenen (gemandateerd i.p.v. politie)

Education Leeds:

Het ontwikkelen van educatie ten aanzien van financiën.

Leeds Benefits Services (LBS):

Het actief zorgen voor het bereiken van mensen die recht hebben op bijstand of speciale voorzieningen door het identificeren van mensen die niet of te weinig claimen (door het vergelijken van gegevens met andere dienstverleners).

Leeds Arms Length Management Organisations (ALMO's) – Former council housing

(Leeds City Council is volledig eigenaar):

Het managen van sociale woningbouw.

Courts Service (lokale presentie centrale overheid):

Het bieden van juridisch advies.

Consumer Direct (lokale presentie centrale overheid):

Het adviseren over consumentenzaken.

partnership and support:

Het vertegenwoordigen van kerken.

Re’new – Social Housing partnership:

Het aanbieden van betaalbare huisvesting.

Leeds Economy Partnership:

Het bijeenbrengen van sociale beleidsmakers en ondernemingen om de economie van Leeds te ontwikkelen en werkgelegenheid te genereren.

Leeds Initiative (LSP):

Het aanbieden van een strategisch lange termijn kader voor ontwikkeling als breed strategisch publiek, privaat partnerschap.

Leeds Financial Services Initiative:

*Het Nationaal en regionaal promoten van en lobbyen voor Leeds.
Het verzorgen van onderzoek in trends en marktontwikkeling.
Het bijdragen aan strategisch economische beleidsontwikkeling.
Het verkleinen van de kloof tussen arm en rijk.*

Bedrijven:

Banken: Allied Irish, Yorkshire Bank, RBS NatWest, HSBC, Co-op, Alliance and Leicester, Barclays:

Het aanbieden van financiële educatie setjes voor kinderen en jongeren.

Npower :

Post Office:

RE10 – Licensed Insolvency:

Practitioner:

Yorkshire Water:

Ebor Gardens Advice Centre:

Het voorzien in een signaleringsfunctie ten aanzien van mensen die diep in de schulden raken.

NHS Leeds (lokale presentie centrale overheid):

Het bieden van gezondheidszorg en advies hierin.

Yorkshire Forward (lokale presentie regionale overheid):

Het bevorderen van de regionale economie.

Yorkshire and Humber - West Yorkshire Joint Services (lokale presentie regionale overheid):

Het assisteren in de coördinatie ten aanzien van het ‘loan shark project’ en de financiële educatie.

Wordt er binnen de configuratie door de verschillende actoren-groepen een actor als coördinerend ervaren?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 3
Wie coördineert de configuratie?	Leeds City Council: Economic Policy Leeds	Leeds City Council: Economic Policy Leeds	Leeds City Council: Economic Policy Leeds	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 3
Hoe wordt de coördinatie door de actoren(groepen) gewaardeerd?	Positief	Positief	Positief	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 3
Zijn/waren er spanningen tussen actoren in de configuratie?	Ja	Ja	Ja	Interview nr. 3
Indien van toepassing: Heeft de coördinerende actor een interventie gepleegd ten aanzien van de spanningen in de configuratie?	Ja	Ja	Ja	Interview nr. 3
Indien van toepassing: Hoe is er door de coördinerende actor met die spanningen om gegaan?	Op informele wijze is er ruimte gegeven om de verschillen te ventileren en op te lossen.	Op informele wijze is er ruimte gegeven om de verschillen te ventileren en op te lossen.	Op informele wijze is er ruimte gegeven om de verschillen te ventileren en op te lossen.	Interview nr. 3
Indien van toepassing: zijn de spanningen, na interventie van de coördinator, verdwenen of vermindert tot een voor betrokken actoren aanvaardbaar niveau?	Ja	Ja	Ja	Interview nr. 3
Indien van toepassing: Is de coördinerende actor naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omgegaan	Ja	Ja	Ja	Interview nr. 3

Commitment ten aanzien van de middelen ingezet voor de doelstelling(en) van de configuratie

	NGO's	Lokale overheid	Onderzoekers	Bron
Was de inzet van middelen - volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goede samenwerking? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Ja	Ja	Ja	Interview nr. 4 Interview nr. 5
Was de inzet van middelen - volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goed resultaat? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Nee, de NGO's hebben daarop gezamenlijk een Nationale aanvraag gedaan voor extra financiële middelen. Die aanvraag is toegekend. Ja: De inzet van middelen is daarop vergroot.	Nee, de coördinator heeft daarop NGO's geholpen gezamenlijk een Nationale aanvraag te doen voor extra financiële middelen. Die aanvraag is toegekend. Ja: De inzet van middelen is daarop vergroot.	Nee, de NGO's hebben daarop gezamenlijk een Nationale aanvraag gedaan voor extra financiële middelen. Die aanvraag is toegekend. Ja: De inzet van middelen is daarop vergroot.	Interview nr. 4 Interview nr. 5
Indien van toepassing: Welke extra middelen zijn er door de actoren(groepen) gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	De algehele kwantiteit van dienstverlening is vergroot.	De Leeds City Council heeft een tweede onderzoek geoffreerd bij Salford University. om nog meer bewijs voor het beleid te realiseren.	n.v.t.	Interview nr. 4 Interview nr. 5
Indien van toepassing: Wat waren voor de actoren(groepen) redenen voor de extra inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie?	Het aanbod van dienstverlening moest aangepast worden aan de groeiende vraag die het initiële aanbod genereerde.	Om nog meer bewijs voor het beleid te realiseren.	n.v.t.	Interview nr. 4 Interview nr. 5

Regie over informatiestromen

	NGO	Lokale Overheid	Onderzoeker	Bron
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie gestroomlijnd?	Ja	Ja	Ja	Interview nr. 3 Interview nr. 9
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie bij één actor gestroomlijnd? En zo ja, bij welke actor?	Nee	Nee	Nee	Interview nr. 3 Interview nr. 9

Is de informatie en communicatie binnen de configuratie langs meerdere actoren gestroomlijnd? En zo ja, langs welke actoren?	Ja, op hoofdlijnen wordt de tussen alle actoren informatie gedeeld in de stuurgroep. Meer specifieke informatie wordt gedeeld tussen de partnerschap-actoren en tussen Leeds Benefits Services (LBS) en overige dienstverleners om zo mensen te bereiken die recht hebben op bijstand of speciale voorzieningen.	Ja, op hoofdlijnen wordt de tussen alle actoren informatie gedeeld in de stuurgroep. Meer specifieke informatie wordt gedeeld tussen de partnerschap-actoren en tussen Leeds Benefits Services (LBS) en overige dienstverleners om zo mensen te bereiken die recht hebben op bijstand of speciale voorzieningen.	Ja, op hoofdlijnen wordt de tussen alle actoren informatie gedeeld in de stuurgroep. Meer specifieke informatie wordt gedeeld tussen de partnerschap-actoren en tussen Leeds Benefits Services (LBS) en overige dienstverleners om zo mensen te bereiken die recht hebben op bijstand of speciale voorzieningen.	Interview nr. 3 Interview nr. 9
--	--	--	--	------------------------------------

Betrokkenheid van actoren in de werkelijkheidsdefinities

	Hoe	Voelen de actoren zich gekend en vereenzelvigen zij zich met de werkelijkheidsdefinitie?	Bron
Hoe is het probleem geïdentificeerd?	De eerste probleem identificatie kwam tot stand vanuit de Leeds Credit Union die rentes van 200% en meer bij 'doorstep lenders' hadden opgemerkt.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 5
Hoe is het probleem geïdentificeerd?	Leeds City Council huurde Community Finance Solutions (CFS), Salford University, in om het probleem academisch te verifiëren middels een survey.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 5
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geïdentificeerd?	In de nieuw opgerichte stuurgroep zijn op voordracht van Salford University, in gezamenlijkheid de mogelijke oplossingen geïdentificeerd.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 3
Hoe zijn de mogelijke oplossingen afgewogen?	In de nieuw opgerichte stuurgroep zijn in gezamenlijkheid de mogelijke oplossingen afgewogen.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 3
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geselecteerd?	In de nieuw opgerichte stuurgroep zijn in gezamenlijkheid de mogelijke oplossingen geselecteerd.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 2 Interview nr. 3

Interactieregels/rules of the game/managen van verwachtingen

	Formeel - Interactieregels zijn opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc. -	Informeel	Bron
Is de samenwerking formeel of informeel?		(x)	Interview nr. 3
Zijn er interactieregels vastgelegd/afgesproken?		Nee	Interview nr. 3
Welke interactieregels zijn vastgelegd/afgesproken?		n.v.t.	
Hoe zijn de interactieregels vastgesteld?		n.v.t.	
Houden actoren zich aan de interactieregels van de configuratie?		n.v.t.	
Wat gebeurt er als de actoren zich niet aan de afgesproken interactieregels houden?		n.v.t.	

Stabiliteit/Langdurigheid van de initiatieven

	Betrokken actoren	Inschatting	Bron
Wat is het tijdsbestek van de initiatieven?	2002 - ...		Vragenlijst Respons nr. 1
Hoe lang zullen de initiatieven continueren	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Wanneer in 2011 de funding door de Centrale overheid tot een einde komt zal het vooral aan de politieke will in Leeds liggen of Leeds City Council die financiële bijdragen aan de NGO's wil overnemen. Anders zal het project toch wel doorgaan maar dan op een lager ambitieniveau. Het initiatief zal nog wel even doorgaan.	Interview nr. 7 Interview nr. 8
Wat zijn belangrijke factoren voor continuering?	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Het blijven aantonen van het economisch nut van het initiatief.	Interview nr. 7 Interview nr. 8

Resultaat voor de doelgroep

	Bron	Resultaten	waardering	Bron
Wat waren de resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	Leeds Citizens Advice Bureau LCCU en Leeds City Council	Leeds Citizens Advice Bureau heeft gedurende 2005 n 2006 aan 5.600 mensen advies gegeven en een totaal van 31.000 vragen behandeld. Hun advies door 21 adviseurs heeft volgens eigen berekeningen een geaggregeerd extra inkomen voor de doelgroep gerealiseerd van 1.7 miljoen Sterling. Leeds City Credit Union is van twee filialen naar tien filialen gegroeid. Veel van de nieuwe rekeninghouders zouden voorheen geen toegang tot bankvoorzieningen hadden. De nieuwe filialen worden in achterstandswijken gerealiseerd waar de meeste vraag is en de doelgroep het best benaderd kan worden. Tijdens de eerste 12 maanden van het programma voor betaalbaar krediet van November 2006 heeft LCCU voor 5.6 miljoen Sterling uitgeleend waarvan 60% aan inwoners met een laag inkomen. Wanneer dit bij 'doorstep lenders' was geleend zou dit de doelgroep in die periode 1.8 miljoen Sterling extra hebben kunnen kosten. De LCCU telt inmiddels 22.000 leden. In drie jaar is het ledenbestand met 11.000 leden gegroeid. Het is waarschijnlijk dat een groot deel hiervan voor de eerste maal toegang heeft tot bankvoorzieningen, waarmee ook de barrières voor het verkrijgen van werk worden verlaagd. De Uitbreiding van het LCCU resulteerde al in 46 extra banen.	NGO's: Positief Locale overheid: Positief Onderzoeker: Positief	Vragenlijst Respons nr. 1 Interview nr. 6
Wat waren ongeplande resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Malmö Seved Initiatief

Inclusie van actoren

	NGO's	Lokale Overheid	Onderzoekers	Bron
Welke actorengroepen zijn er bij betrokken? En hoeveel actoren zitten er in een actorengroep?	Ja: 18 <ul style="list-style-type: none"> Bryggeriet Glassfabriken The Rotary Club Aktivitetshuset De Zweedse Kerk Sofielund Folkets Hus Folkbildningsförening-en ABF Educational Association Iraqi Cultural Association The International Music Council Folkets Bio SofiaByalag Unga Örnar Barrikadens Idrottsförening Dianova Zweedse Unie van Huurders Aktiv Ungdom Malmö Universiteit⁸³ 	Ja: <p>5 gemeentelijke organisaties</p> <p>1 verzelfstandigde organisatie waarvan de gemeente volledig eigenaar is</p> <ul style="list-style-type: none"> Malmö Stad Deelgemeente Centrum Zuid, afdeling Werk en Ondersteuning Gemeentelijke Dienst Stadsplanning Internationella Hälskommunikatörer Gemeentelijke Bibliotheek MKB Huisvesting (lokale overheid is eigenaar) 	Ja, 1 Lund Universiteit	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Beleidsdoc. nr. 3
Zijn de actoren gekozen?	Nee	Nee	Ja	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Beleidsdoc. nr. 3
Heeft een actor de overige actoren gekozen? En zo ja, welke actor? En zo nee, hoe is dan de keuze tot stand gekomen?	Nee, actoren waren al actief	Nee; Toen de Centrale overheid de probleemwijk als probleemwijk identificeerde waren dit de geijkte gemeentelijke stakeholders.	Nee, De onderzoeker is aangesteld door het nationale programma waaraan veel van de middelen werden ontleend. Er was wel lokale vrijheid ten aanzien van de evaluatierol die de onderzoeker vervulde.	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Beleidsdoc. nr. 3

⁸³ Malmö Universiteit heeft in de configuratie geen onderzoekende taak.

Is het netwerk toegankelijk voor additionele actoren? En, zo nee waarom niet?	Ja	Ja	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10
Zijn de actoren vrij om in andere netwerken te verkeren?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10
Waarom zijn juist deze actoren gekozen?	n.v.t	n.v.t	De onderzoeker was verbonden aan het nationale programma waaraan veel van de middelen werden ontleend.	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10

Wederzijdse afhankelijkheid

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker	Bron
Wordt er van een andere actorengroep middelen ontvangen?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Interview nr. 11 Interview nr. 12 Interview nr. 16 Beleidsdoc. nr. 4
Indien van toepassing: Van welke andere actorengroep worden er middelen ontvangen? En welke middelen worden ontvangen?	Van de lokale overheid; Malmö Stad en District Centrum Zuid worden financiële middelen, fysieke voorzieningen en coördinerende diensten ontvangen. Van Lund Universiteit wordt inzicht in de werking van de eigen dienstverlening ontvangen.	Van de NGO's worden specifieke diensten ontvangen ten bate van de inwoners van District Centrum Zuid. Ook realiseren de NGO's een kleinere afstand tot de burger bij de uitvoering van de diensten en de totstandkoming van maatwerk in dienstverlening. Van Lund Universiteit wordt inzicht in de werking van de eigen dienstverlening ontvangen.	Van zowel de lokale overheid als de NGO's wordt inzicht in de praktijk van beide actorengroepen ontvangen, ten bate van het betreffende onderzoek en enig daarop volgend onderzoek.	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Interview nr. 11 Interview nr. 12 Interview nr. 16 Beleidsdoc. nr. 4

Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen

	NGO	Lokale Overheid	Onderzoek-ers	Bron
Welke middelen zijn er door de actoren en actorengroepen gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	<p>Bryggeriet: <i>Het organiseren van activiteiten en ontwikkelen en onderhouden van fysieke voorzieningen, voornamelijk voor jeugd.</i></p> <p>Glassfabrieken: <i>Het bieden van een drugsvrije omgeving voor bewoners om problemen en oplossingen te bespreken.</i></p> <p>The Rotary Club: <i>Het vrijgeven van financiële middelen en het organiseren van humanitaire activiteiten.</i></p> <p>Aktivitetshuset: <i>Het organiseren van activiteiten en ontwikkelen en onderhouden van fysieke voorzieningen, voornamelijk voor jeugd.</i></p> <p>De Zweedse Kerk: <i>Het bieden van religieuze dienstverlening en opvang.</i></p> <p>Sofielund Folkets Hus: <i>Het organiseren van activiteiten en ontwikkelen en onderhouden van fysieke voorzieningen, voor alle leeftijden.</i></p> <p>Folkbildningsföreningen: <i>Het verzorgen van opleiding op het terrein van Sofielund Folkets Hus.</i></p> <p>ABF Educational Association: <i>Het promoten van gezamenlijke studie van arbeiders en hun democratische participatie.</i></p> <p>Iraqi Cultural Association: <i>Het begeleiden van de Iraakse inwoner.</i></p> <p>The International Music Council: <i>Het bieden van preventieve programma's ten aanzien alcohol en drugsgebruik onder jongeren en bewustzijn vergrotende programma's ten aanzien van Roma, racisme en xenofobie.</i></p>	<p>Malmö Stad: <i>Het aanbieden van ondersteunende ambtenaren en het verlenen van een jaarlijks budget waarin zij het nationale budget aanvult.</i></p> <p>Deelgemeente Centrum Zuid, afdeling Werk en Ondersteuning: <i>Het coördineren van het initiatief en het aanbieden van 'linkwerkers' die als taak hebben het gat tussen bewoners en gemeente te dichten.</i></p> <p>Gemeentelijke Dienst Stadsplanning: <i>Het verwerken van de wensen van bewoners in de stadsplanning.</i></p> <p>Internationella Hälskommunikatörer: <i>Het promoten van een gezonde levensstijl en het informeren van immigranten over gezondheidszaken, in hun eigen taal.</i></p> <p>Gemeentelijke Bibliotheek: <i>Het beschikbaar maken van alle informatie in allerlei format. (NB: Er zijn geen geheime documenten.)</i></p> <p>MKB Huisvesting: <i>Gemeentelijk vastgoedbedrijf (verzelfstandigt): Het ontwikkelen van een veilige en betaalbare leefom-</i></p>	<p>Lund Universiteit: <i>De onderzoeker vervulde de Nationaal verplichte evaluatie lopende de fase dat er Nationale middelen werden ontvangen.</i></p>	<p>Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Interview nr. 11 Interview nr. 12 Interview nr. 16 Beleidsdoc. nr. 4 Beleidsdoc. nr. 5</p>

⁸⁴ Malmö Universiteit heeft in de configuratie geen onderzoekende taak.

	<p>Folkets Bio: <i>Het organiseren van activiteiten en ontwikkelen en onderhouden van fysieke voorzieningen, voor alle leeftijden.</i></p> <p>Sofia Byalag: <i>Belangenvertegenwoordiging van de inwoners van Norra Sofielund (wijk, in de deelgemeente Centrum Zuid).</i></p> <p>Unga Örnar: <i>Het organiseren van activiteiten voor voornamelijk jongeren.</i></p> <p>Barrikadens Idrottsförening: <i>Het verzorgen van sportfaciliteiten voor alle leeftijden en achtergronden.</i></p> <p>Dianova: <i>Het faciliteren van sociale ontwikkeling door informeren over verslaving en het treffen van preventieve maatregelen.</i></p> <p>Zweedse Unie van Huurders: <i>De belangenvertegenwoordiging van Zweedse huurders promoot een ieders recht op een veilige en betaalbare woning, het integreren van inwoners in de gemeenschap en het recht van bewoners om te beïnvloeden en participeren in de gemeenschap.</i></p> <p>Aktiv Ungdom: <i>Het organiseren van activiteiten voor jongeren.</i></p> <p>Malmö Universiteit^{B4}: <i>Het aanbieden van opleiding en het ontwikkelen van opleidingen en onderzoek in samenwerking met lokale autoriteiten, bedrijven en overige organisaties, gericht op het creëren van werkgelegenheid.</i></p>	geving. Het bevorderen van bewoner participatie en het politiek aanhankelijk maken van hun problemen.		
Wordt er binnen de configuratie door de verschillende actoren-groepen een actor als coördinerend ervaren?	Niet door iedere actor.	Ja	Ja	Interview nr. 10 Interview nr. 11 Interview nr. 12 Interview nr. 13 Interview nr. 14 Interview nr. 15 Interview nr. 16
Wie coördineert de configuratie?	De deelgemeente, afdeling Werk en Ondersteuning;	De deelgemeente, afdeling Werk en	De deelgemeente, afdeling Werk	Interview

	De link-werkers en hun management.	Ondersteuning; De link-werkers en hun management.	en Ondersteuning; De link-werkers en hun management.	nr. 11 Interview nr. 13 Interview nr. 14
Hoe wordt de coördinatie door de actorengroepen gewaardeerd?	Niet, slecht zichtbaar. (red: Negatief)	Overwegend positief.	Weinig dominant, Geen druk ten aanzien van de doelstellingen of doelmatigheid. (red: Negatief)	Interview nr. 11 Interview nr. 12 Interview nr. 16
Zijn/waren er spanningen tussen actoren in de configuratie?		Ja		Vragenlijst Respons nr. 2
Indien van toepassing: Heeft de coördinerende actor een interventie gepleegd ten aanzien van de spanningen in de configuratie?		Nee		Vragenlijst Respons nr. 2
Indien van toepassing: Hoe is er door de coördinerende actor met die spanningen om gegaan?		Er is toegestaan dat de spanningen escaleerden tot een breuk en actoren de configuratie verlieten		Vragenlijst Respons nr. 2
Indien van toepassing: zijn de spanningen, na interventie van de coördinator, verdwenen of verminderd tot een voor betrokken actoren aanvaardbaar niveau?		N.v.t		
Indien van toepassing: Is de coördinerende actor naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omgegaan		Nee		Vragenlijst Respons nr. 2

Commitment ten aanzien van de middelen ingezet voor de doelstelling(en) van de configuratie

	NGO's	Lokale overheid	Onderzoekers	Bron
Was de inzet van middelen -volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goede samenwerking? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Nee: Toen de middelen die vanuit de Centrale overheid werden toegekend stopten heeft Malmö Stad de tekorten aangevuld. Ja, de inzet van middelen is door Malmö Stad vergroot.	Nee: Toen de middelen die vanuit de Centrale overheid werden toegekend stopten heeft Malmö Stad de tekorten aangevuld. Ja, de inzet van middelen is door Malmö Stad vergroot.	Nee: Toen de middelen die vanuit de Centrale overheid werden toegekend stopten heeft Malmö Stad de tekorten aangevuld. Ja, de inzet van middelen is door Malmö Stad vergroot.	Interview nr. 12 Interview nr. 13
Was de inzet van middelen -volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goed resultaat? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Nee: (zie hier boven)	Nee: (zie hier boven)	Nee: (zie hier boven)	Interview nr. 12 Interview nr. 13

Indien van toepassing: Welke extra middelen zijn er door de actoren(groepen) gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	Geen	Alle financiële middelen die de Centrale overheid verstrekte zijn door Malmö Stad overgenomen.	Geen	Interview nr. 12 Interview nr. 13
Indien van toepassing: Wat waren voor de actoren(groepen) redenen voor de extra inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie?	n.v.t.	Alle financiële middelen die de Centrale overheid verstrekte kwamen te vervallen. Het initiatief werd voldoende gewaardeerd om deze kosten over te nemen.	n.v.t.	Interview nr. 12 Interview nr. 13

Regie over informatiestromen

	NGO	Lokale Overheid	Onderzoeker	Bron
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie gestroomlijnd?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 11/13/14/16
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie bij één actor gestroomlijnd? En zo ja, bij welke actor?	Nee	Nee	Nee	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 11/13/14/16
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie langs meerdere actoren gestroomlijnd? En zo ja, langs welke actoren?	Ja: Langs de link-werkers van de deelgemeente en langs de link-werker van MKB	Ja: Langs de link-werkers van de deelgemeente.	Ja: Langs de link-werkers van de deelgemeente.	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 11/13/14/16

Betrokkenheid van actoren in de werkelijkheidsdefinities

	Hoe	Voelen de actoren zich gekend en vereenzelven zij zich met de werkelijkheidsdefinitie?	Bron
Hoe is het probleem geïdentificeerd?	Het probleem werd in eerste instantie geïdentificeerd door een Nationaal ingesteld Stadsdelegatie, waarbij de Deelgemeente Centrum Zuid als één van de zeven gebieden met de meeste kenmerken van sociale uitsluiting. Hierbij lag de focus op economische en sociale ongelijkheden en het bevorderen van dialoog en participatie. De deelgemeente	NGO's: Nee Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10 Interview nr. 11 Interview nr. 12 Interview nr. 13 Interview nr. 16 Beleidsdoc. nr. 3

	heeft deze identificatie overgenomen.		
Hoe is het probleem geverifieerd?	Er is een gedeeltelijke verificatie geweest ten aanzien van de werkloosheidscijfers en opkomstcijfers van verkiezingen.	NGO's: Nee Locale overheid: Ja Onderzoekers: Ja	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10/11/12/13/16 Beleidsdoc. nr. 3
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geïdentificeerd?	Niet in gemeenschap. Hier was geen gedeelde werkelijkheidsdefinitie in.	NGO's: n.v.t. Locale overheid: n.v.t. Onderzoekers: n.v.t.	Interview nr. 11/12/16
Hoe zijn de mogelijke oplossingen afgewogen?	Niet in gemeenschap. Hier was geen gedeelde werkelijkheidsdefinitie in.	NGO's: n.v.t. Locale overheid: n.v.t. Onderzoekers: n.v.t.	Interview nr. 11/12/16
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geselecteerd?	Niet in gemeenschap. Hier was geen gedeelde werkelijkheidsdefinitie in.	NGO's: n.v.t. Locale overheid: n.v.t. Onderzoekers: n.v.t.	Interview nr. 11/12/16

Interactieregels/rules of the game/managen van verwachtingen

	Formeel - Interactieregels zijn opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc. -	Informeel	Bron
Is de samenwerking formeel of informeel?		(x)	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 11/13/14/16
Zijn er interactieregels vastgelegd/afgesproken?		Nee	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 11/13/14/16
Welke interactieregels zijn vastgelegd/afgesproken?		n.v.t.	
Hoe zijn de interactieregels vastgesteld?		n.v.t.	
Houden actoren zich aan de interactieregels van de configuratie?		n.v.t.	
Wat gebeurt er als de actoren zich niet aan de afgesproken interactieregels houden?		n.v.t.	

Stabiliteit/Langdurigheid van de initiatieven

	Betrokken actoren	Inschatting	Bron
Wat is het tijdsbestek van de initiatieven?	2003 - ...		Vragenlijst Respons nr. 2
Hoe lang zullen de initiatieven continueren	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Geen idee Geen idee Geen idee	Interview nr. 10/11/12/13/14/15/16
Wat zijn belangrijke factoren voor continuering?	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	De configuratie moet meer een partnerschap worden waarbij Malmö Stad de verantwoordelijkheid moet houden voor het bestrijden van sociale uitsluiting maar waarbij de NGO's worden betrokken in de probleemdefinities en oplossingen. De stad moet meer geld beschikbaar stellen om de NGO's meer te laten uitvoeren en gebruik te maken van hun positie; dichterbij de inwoners. Ook moeten de link-werkers meer politieke connecties krijgen om meer gedaan te krijgen. Ambtenaren van de deelgemeente zouden graag meer aansluiting hebben ten aanzien van de politieke stuurgroep en de ervaringen die in dit initiatief zijn opgedaan in andere deelgemeentes uitrollen. Ambtenaren bij de gemeente (stad) willen meer vooruitgang zichtbaar hebben gemaakt in cijfers om de extra uitgaven te blijven rechtvaardigen. De verticale samenwerking is belangrijk om zaken te veranderen en het bestaan voor langere tijd te rechtvaardigen	Interview nr. 10/11/12/13/14/15/16

Resultaten	Betrokken actoren	waardering	Bron
Wat waren de resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	NGO's: Locale overheid:	Neutraal: De meeste zaken zouden ook zonder het initiatief tot stand zijn gekomen. De deelgemeente is positief. De gemeente (stad) is neutraal en zou graag meer bewijs zien van de meerwaarde van het project voor de	Vragenlijst Respons nr. 2 Interview nr. 10/11/12/13/14/15/16 Beleidsdoc. nr. 3
Er zijn actieplannen opgezet aan de hand van een toekomst scenario, uitgewerkt met politici, ambtenaren en inwoners:			
<ul style="list-style-type: none"> Vanaf het 5^e schooljaar worden er voor de kinderen van de scholen in de wijk zomeractiviteiten georganiseerd. Er zijn voor-schoolse stages ontwikkeld om jongeren bekend te maken met mogelijke werkomgevingen. Ouderpraatgroepen zijn toegankelijk voor alle ouders. Op scholen wordt het Zweed- 			

<p>se systeem uitgelegd om nieuwkomers hiermee te introduceren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatie wordt in verschillende talen beschikbaar gemaakt. • Verkeer werd veiliger door de introductie van verkeersdrempels, lagere maximale snelheden en nieuwe bestrating. • Drugsgebruikers zijn minder aanwezig in het straatbeeld. • Er is een informele bewonersgroep opgezet. • Er is een huiseigenaren netwerk opgezet. • De ontwikkeling van een huurdercoöperatief is geprioriteerd. • Het Hermesproject heeft geresulteerd in richtlijnen voor medewerkers van de dienst Werk en Ondersteuning voor het benaderen van families met kinderen die sociale bijstand krijgen. • Er zijn fysieke projecten ontwikkeld zoals een basketbalveld en een gezondheidscentrum. • De veiligheid is vergroot door meer politie presentie. • 50% van de families die voor de start van het initiatief in de bijstand zaten waren November 2008 zelfvoorzienend. • De laatste verkiezingen zagen een grotere opkomst in de wijk. • Er wordt meer geklaagd wat algemeen wordt opgevat als een grotere bekendheid met de dienstverlening en een grotere participatie. • Het fysieke aspect is sterk verbeterd: de omgeving is schoner veiliger en van betere kwaliteit. • De plaatsing van de linkwerkers onder een deelgemeentelijke unit (geen projectmedewerkers meer) zorgt 	<p>Onderzoekers:</p> <p>resultaten.</p> <p>Neutraal; vooral de horizontale werking van de link-werkers versterkt de positie van de inwoners. De verticale organisatie is onvoldoende van de grond gekomen.</p>	
--	--	--

	voor een meer structurele brug tussen bewoners en overheid.			
Wat waren ongeplande resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	Er wordt meer geklaagd wat algemeen wordt opgevat als een grotere bekendheid met de dienstverlening en een grotere participatie.	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Positief Positief Positief	Interview nr. 11 Interview nr. 15 Interview nr. 16

Groepsaankpak Probleemjongeren Charlois

Inclusie van actoren

	NGO's	Lokale overheid	Onderzoekers	Bron
Welke actorengroepen zijn er bij betrokken? En hoeveel actoren zitten er in een actorengroep?	Ja; 7 <ul style="list-style-type: none"> Stichting Welzijn Charlois TOS participatie Groepsaankpak Youth for Christ Bonconsult Onorthodox Jongerenwerk Sichting Jeugdplein: VIG/IBAG (Intensieve begeleiding Antilliaanse Gezinnen) Woningbouwcoöperatie de Nieuwe Unie Stichting Welzijnsbevordering Antillianen en Arubanen 	Ja; 7 gemeentelijke organisaties (inclusief politie) en 2 organisaties die lokaal andere overheidslagen vertegenwoordigen. <ul style="list-style-type: none"> TIP Charlois: Projectleider Groepsaankpak deelgemeente Charlois: Coordinator Deelgemeentelijk Overleg Sluitende Aankpak (DOSA): Deelgemeente werk/inkomen/opleiding 18+ Gemeentelijke Directie Veiligheid: Jeugdcoördinator Politie (wijk): Groepsaankpak Politie Rijnmond: Gemeentelijke dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving: <i>Justitie (lokale presentie centrale overheid: Openbaar Ministerie)</i> <i>Bureau Jeugdzorg (lokale presentie centrale overheid)</i> 	Nee	Beleidsdoc. nr. 9
Zijn de actoren gekozen?	Ja	Ja	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19 Beleidsdoc. nr. 9
Heeft een actor de overige actoren gekozen? En zo ja, welke actor? En zo nee,	Ja: De gedelegeerde ambtenaar van de deelgemeente Charlois en projectleider van TIP schreef de aanvraag tot financiering en heeft	Ja: De gedelegeerde ambtenaar van de deelgemeente Charlois en projectleider van TIP schreef de aanvraag tot financiering en heeft	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19

hoe is dan de keuze tot stand gekomen?	daarop gericht de configuratie samengesteld.	daarop gericht de configuratie samengesteld.		
Is het netwerk toegankelijk voor additionele actoren? En, zo nee waarom niet?	Ja, wanneer de betreffende actoren relevante spelers zijn.	Ja, wanneer de betreffende actoren relevante spelers zijn.	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Zijn de actoren vrij om in andere netwerken te verkeren?	Ja	Ja	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Waarom zijn juist deze actoren gekozen?	De actoren zijn gekozen vanwege hun jeugdconnectie. De betrokken actoren vertegenwoordigden een doelgroep of verleenden reeds diensten in Charlois. Ook zijn NGO's aangetrokken vanwege hun specifieke expertise.	De actoren zijn gekozen vanwege hun jeugdconnectie. De betrokken actoren vertegenwoordigden een doelgroep of verleenden reeds diensten in Charlois.	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19

Wederzijdse afhankelijkheid

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker	Bron
Wordt er van een andere actorengroep middelen ontvangen?	Ja	Ja	n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19 Interview nr. 21 Interview nr. 22
Indien van toepassing: Van welke andere actorengroep worden er middelen ontvangen? En welke middelen worden ontvangen?	Van de lokale overheid Rotterdam en deelgemeente Charlois worden financiële middelen, fysieke voorzieningen en coördinerende diensten ontvangen.	Van de NGO's worden specifieke diensten ontvangen ten bate van de inwoners van Charlois en in het verlengde daarvan de collegeprioriteiten 2006-2010; Voor een Rotterdams resultaat. Ook realiseren de NGO's een kleinere afstand tot de burger bij de uitvoering van de diensten en de totstandkoming van maatwerk in dienstverlening.	n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19 Interview nr. 22

Ongelijkheid tussen actoren: Een scheve machtsbalans en spanningen

	NGO	Lokale overheid	Onderzoeker	Bron
Welke middelen zijn er door de actoren en actorengroepen gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	<p>Stichting Welzijn Charlois: <i>Het organiseren van activiteiten voor de specifieke groepen.</i></p> <p>TOS participatie Groepsaanpak: <i>Het bieden van extra aandacht voor jongeren in de directe omgeving van jongeren die bekend zijn vanuit Groepsaanpak, waarbij vooral de signaleringsfunctie verbeterd wordt. Het bieden van omstandigheden waarbij overlastgevende jongeren in Zuidwijk en Pendrecht beter aangesproken kunnen worden.</i></p> <p>Youth for Christ: <i>Beheren van jongerencentra; het organiseren van "outreaching" activiteiten en het begeleiden via een mentorsysteem van Antilliaanse jongeren; o.a. richting werk.</i></p> <p>Bonconsult Onorthodox Jongerenwerk: <i>Het begeleiden en adviseren van jongeren (o.a. richting dagbesteding of werk).</i></p> <p>Sichting Jeugdplein: VIG/IBAG: <i>Intensieve begeleiding Antilliaanse Gezinnen; van het op orde krijgen van het gezinsleven tot het klaarmaken voor de arbeidsmarkt. (Dwangvariante op straffe van vermindering van de uitkering)</i></p> <p>Woningbouwcoöperatie de Nieuwe Unie: <i>Het informeren over klachten van huurders en het bevorderen van een goede leefomgeving door het aanbieden en controleren</i></p>	<p>TIP Charlois: <i>Het organiseren van de stuurgroep (politie, Openbaar Ministerie, Directie Veiligheid, Jeugdzorg en de dienst JOS) Nb: De actoren zorgen voor capaciteit vanuit de eigen organisatie.</i> <i>Het inbrengen van de namen die door de wijkagenten aangeleverd zijn, bij het Deelgemeentelijk Overleg Sluitende Aanpak (DOSA).</i> <i>Het organiseren van een werkgroep van contact-medewerkers die informatie toevoegen aan het bestand.</i> <i>Het organiseren van de overhandiging van een brief aan alle groepsleden waarbij de jongeren worden uitgenodigd om de eigen situatie toe te lichten. Het beheren van een databank waarin al de verzamelde informatie wordt opgeslagen voor gebruik van de actoren van de configuratie.</i> <i>Het organiseren van een outreacher, mentor of gezinscoach bij de hulpbehoevende jongeren.</i> <i>En, het via DOSA doorverwijzen naar een instantie als Leerplicht of Jeugdzorg, wanneer de geleverde diensten niet volstaan of wanneer de dienstverlening beter bij die instanties op zijn plaats wordt geacht.</i></p> <p>Projectleider Groepsaanpak deelgemeente Charlois: <i>Het verzorgen van de deelgemeentelijke en gemeentelijke vertegenwoordiging van groepsaanpak Charlois (interne communicatie binnen Rotterdam en Charlois).</i> <i>Het coördineren van het netwerkoverleg met voorbereidend onderwijs (VO) scholen.</i></p> <p>Coordinator Deelgemeentelijk Overleg Sluitende Aanpak (DOSA): <i>Verantwoordelijk voor de dossiervorming, waartoe gedelegeerd door de gemeente Rotterdam. (DOSA is</i></p>	n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19 Interview nr. 17 Beleidsdoc. nr. 9

van kwalitatief goede woningen.

Stichting Welzijnsbevordering Antillianen en Arubanen:

Belangenvertegenwoordiging en begeleiding van Antillianen en Arubanen.

in Charlois onderdeel van TIP)

Deelgemeente

werk/inkomen/opleiding 18+

Het naar werk leiden van meerderjarige jongeren.

Gemeentelijke Directie Veiligheid:

Het beschikbaar stellen van financiële middelen en het gemeentelijk uitzetten van de groepsaanpak bij andere deelgemeenten.

Jeugdcoördinator Politie (wijk):

*De ordehandhaving in de wijk.
Het invullen van de initiële vragenlijsten over de groepen in een gebied (wie, wat, waar).
Het 'adopter' van crimineel bevonden groepen.*

Groepsaanpak Politie Rijnmond:

*De orde handhaving in Regio Rijnmond.
Het uitvoeren van een analyse (recherche) van de leidende personen uit de netwerken en het netwerk zelf.*

Gemeentelijke dienst Jeugd

Onderwijs en Samenleving:

*Het bestrijden van schoolverzuim en het afdwingen van de leerplicht.
Het organiseren van een ambulante jongerenwerkteam gericht op korte interventies.
Gebiedsgerichte vertegenwoordigen van de dienst en haar doelstellingen ten aanzien jongeren, hun talent, de sociale cohesie, de economische ontwikkeling en kwalitatief hoogwaardige scholen, leeromgeving en werkomgeving.*

Justitie (lokale presentie centrale overheid: Openbaar Ministerie)

Het bundelen van delicten zodat de mogelijkheid tot straffen groter wordt.

Het toezien op het uitzonderen van voorwaardelijke straffen wanneer groepsleden in een proeftijd verkeren.

Bureau Jeugdzorg (lokale presentie centrale overheid)

				<p><i>Het is verantwoordelijk voor de bescherming van rechten van jongeren. Het geeft indicaties voor zorg of hulp.</i></p> <p><i>Het is een loket voor kindermishandeling en advies.</i></p> <p><i>Het voert maatregelen uit ter bescherming van jongeren.</i></p> <p><i>Het is verantwoordelijk voor de reclassering van jongeren.</i></p>	
Wordt er binnen de configuratie door de verschillende actoren-groepen een actor als coördinerend ervaren?	Ja	Ja	Ja		Interview nr. 18
Wie coördineert de configuratie?	De gedelegeerde ambtenaar van de deelgemeente Charlois en projectleider van TIP	De gedelegeerde ambtenaar van de deelgemeente Charlois en projectleider van TIP	De gedelegeerde ambtenaar van de deelgemeente Charlois en projectleider van TIP		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18
Hoe wordt de coördinatie door de actoren(groepen) gewaardeerd?	Positief	Positief	n.v.t		Interview nr. 18
Zijn/waren er spanningen tussen actoren in de configuratie?	Ja	Ja	Ja		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Indien van toepassing: Heeft de coördinerende actor een interventie gepleegd ten aanzien van de spanningen in de configuratie?	Ja	Ja	Ja		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Indien van toepassing: Hoe is er door de coördinerende actor met die spanningen om gegaan?	Actoren zijn geweest op hun verplichting ten aanzien van de gezamenlijke doelstellingen en ter tafel gehouden. Daar waar noodzakelijk is heeft bij een onoverkomelijk conflict of gevaarlijke situatie het mandaat van de politie geprevaleerd. De politie werd als actor dus boven de ander actoren gesteld.	Actoren zijn geweest op hun verplichting ten aanzien van de gezamenlijke doelstellingen en ter tafel gehouden. Daar waar noodzakelijk is heeft bij een onoverkomelijk conflict of gevaarlijke situatie het mandaat van de politie geprevaleerd. De politie werd als actor dus boven de ander actoren gesteld.	Actoren zijn geweest op hun verplichting ten aanzien van de gezamenlijke doelstellingen en ter tafel gehouden. Daar waar noodzakelijk is heeft bij een onoverkomelijk conflict of gevaarlijke situatie het mandaat van de politie geprevaleerd. De politie werd als actor dus boven de ander actoren gesteld.		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19

				conflict of gevaarlijke situatie het mandaat van de politie gepre- leerd. De politie werd als actor dus boven de ander actoren gesteld.	
Indien van toepassing: zijn de spanningen, na interventie van de coördinator, verdwenen of vermindert tot een voor betrokken actoren aan- vaardbaar niveau?	Ja	Ja	Ja		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Indien van toepassing: Is de coördinerende actor naar tevredenheid -van de overige actoren- met spanningen binnen de configuratie omgegaan	Ja	Ja	Ja		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19/23/24

Commitment ten aanzien van de middelen ingezet voor de doelstelling(en) van de configuratie

	NGO's	Lokale over- heid	Onderzoekers	Bron
Was de inzet van middelen –volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goede samenwerking? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Ja	Ja	n.v.t.	Interview nr. 19/20/23/25
Was de inzet van middelen –volgens de actoren(groepen)- voldoende voor een goed resultaat? Zo nee, is de inzet van middelen daarop vergroot?	Ja	Ja	n.v.t.	Interview nr. 19/20/23/25
Indien van toepassing: Welke extra middelen zijn er door de actoren(groepen) gealloceerd voor de doelstelling(en) van de configuratie?	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Indien van toepassing: Wat waren voor de actoren(groepen) redenen voor de extra inzet van middelen voor de doelstelling(en) van de configuratie?	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Regie over informatiestromen

	NGO	Lokale Overheid	Onderzoeker	Bron
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie gestroomlijnd?	Ja	Ja	Ja	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18/19 Beleidsdoc. nr. 9
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie bij één actor gestroomlijnd? En zo ja, bij welke actor?	Ja: TIP	Ja: TIP	Ja: TIP	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18/19 Beleidsdoc. nr. 9
Is de informatie en communicatie binnen de configuratie langs meerdere actoren gestroomlijnd? En zo ja, langs welke actoren?	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Betrokkenheid van actoren in de werkelijkheidsdefinities

	Hoe	Voelen de actoren zich gekend en vereenzelvigen zij zich met de werkelijkheidsdefinitie?	Bron
Hoe is het probleem geïdentificeerd?	De eerste probleem identificatie kwam tot stand vanuit de bewoners van de (probleem-) wijk zelf. Hun irritatie en angst ten aanzien van hinderlijke, overlastgevende of criminele jongerengroepen werd door de media bij de burgemeester geprioriteerd waarop Charlois de middelen kreeg om TIP en hun Groepsaanpak te ontwikkelen. Op groepsniveau wordt het probleem geïdentificeerd door de politie of andere actoren in het netwerk doordat de groepen en hun gedrag zichtbaar zijn op straat.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: n.v.t	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18/19/20 Beleidsdoc. nr. 9

Hoe is het probleem geverifieerd?	Het probleem in z'n geheel en de problemen per groep worden geverifieerd door de beschikbare kennis in de databank en eventueel meer recente kennis te raadplegen en de recherche een analyse van de leiders en hun netwerk te laten uitvoeren. De kennis wordt hiertoe in langs 5 pijlers ingezameld: onderwijs; jeugdzorg; gezondheidszorg; justitie en werk.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18 Beleidsdoc. nr. 9
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geïdentificeerd?	Ten aanzien van de uitvoering van de analyse wordt de Beke aanpak geïmplementeerd. Deze aanpak is ontwikkeld op basis van onderzoek door de Advies- en Onderzoeksgroep Beke, geadopteerd door TIP en plichtgesteld door de gemeente Rotterdam. De aanpak en oplossingen zijn voor iedere groep op maat gesneden afhankelijk van het niveau van hinderlijkheid, overlast of crimineel gedrag van de groep en de samenstelling van de groep.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18 Beleidsdoc. nr. 9
Hoe zijn de mogelijke oplossingen afgewogen?	In overeenstemming en daar waar mogelijk op operationeel niveau maar desgewenst ook op tactisch niveau (regiegroep) of strategisch niveau (Bestuurlijk- Juridische Overleg). Waarbij op Operationeel en tactisch niveau de politie de zwaarste stem heeft.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18 Beleidsdoc. nr. 9
Hoe zijn de mogelijke oplossingen geselecteerd?	In overeenstemming en daar waar mogelijk op operationeel niveau maar desgewenst ook op tactisch niveau (regiegroep) of strategisch niveau (Bestuurlijk- Juridische Overleg). Waarbij op Operationeel en tactisch niveau de politie de zwaarste stem heeft.	NGO's: Ja Locale overheid: Ja Onderzoekers: n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18 Beleidsdoc. nr. 9

Interactieregels/rules of the game/managen van verwachtingen

	Formeel – Interactieregels zijn opgeschreven en ondertekend in een agreement, convenant etc. of onderdeel van een agreement, convenant etc. –	Informeel	Bron
Is de samenwerking formeel of informeel?	(x)		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18/25/26
Zijn er interactieregels vastgelegd/afgesproken?	Ja		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18/25/26
Welke interactieregels zijn vastgelegd/afgesproken?	Inzet ten aanzien van mankracht en de verplichting op te dagen voor vergaderingen en het delen van informatie. De dominantie van politie in onveilige situaties of onoverkomelijke verschillen.		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19/21/26
Hoe zijn de interactieregels vastgesteld?	De samenwerking is op drie verschillende niveaus gecodificeerd. Op niveau van het Bestuurlijk- Juridische Overleg door convenant tussen Burgemeester, Officier van Justitie en Commissaris van Politie. Op deelgemeentelijk strategisch niveau door convenant tussen de portefeuillehouder, regionaal team leider van Justitie en de district Politie Commissaris. Op deelgemeentelijk tactisch niveau door de deelgemeente voor de partners door middel van subsidie-overeenkomsten (met uitzondering van de publieke partners). Op groepsniveau door middel van een plan van aanpak.		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Houden actoren zich aan de interactieregels van de configuratie?	Niet altijd.		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19
Wat gebeurt er als de actoren zich niet aan de afgesproken interactieregels houden?	De coördinator van TIP wijst hen op hun verplichtingen.		Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 19

Stabiliteit/Langdurigheid van de initiatieven

	Betrokken actoren	Inschatting	Bron
Wat is het tijdsbestek van de initiatieven?	2004 -		Beleidsdoc. nr. 9
Hoe lang zullen de initiatieven continueren	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Tot zolang er hinderlijke, overlastgevend of criminele groepen zijn en er politieke wil is om de aanpak voort te zetten. De aanpak zal nog wel even bestaan.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18
Wat zijn belangrijke factoren voor continuering?	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	De bestaande mogelijkheden in het delen van informatie. Politieke wil en toewijding van het middenmanagement. n.v.t.	Vragenlijst Respons nr. 3 Interview nr. 18

Resultaat voor de doelgroep

	Resultaten	Betrokken actoren	waardering	Bron
Wat waren de resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	In 2004 waren er in Charlois 15 Jongerengroepen waarvan 3 er als crimineel werden geclassificeerd. In 2007 waren er geen criminele groepen meer 6 groepen die als hinderlijk werden ervaren en 1 groep die overlast veroorzaakte. Er is met TIP een infrastructuur ontwikkeld op basis van de gemeenschap waarbij er ook fysiek verschillende diensten worden verleend voor zowel de actoren in de configuratie als de doelgroep. Verschillende diensten op het gebied van educatie, sociale dienstverlening en jeugdzorg worden aangeboden via het loket van TIP.	NGO's: Locale overheid: Onderzoekers:	Positief Positief n.v.t.	Beleidsdoc. nr. 10 Interview nr. 18 Vragenlijst Respons nr. 3
Wat waren ongeplande resultaten van het initiatief? En, hoe werden ze gewaardeerd?	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Bijlage 2 Interview en vragenlijst overzicht

Interview Nr.	Datum	Casus	Respondenten	ORGANISATIE
1.	04-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Beleidsmedewerker Projectleider Casus	Economic Policy, Leeds City Council Economic Policy, Leeds City Council
2.	04-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Geestelijke leider Directeur Projectleider Casus Onderzoeker Directeur Leeds	Leeds Church Institute Leeds City Credit Union Economic Policy, Leeds City Council University of Salford Leeds Citizens Advice Bureau
3.	04-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Projectleider Casus Directeur Onderzoeker Geestelijke leider Directeur Leeds Beleidsmedewerker	Economic Policy, Leeds City Council Leeds City Credit Union University of Salford Leeds Church Institute Leeds Citizens Advice Bureau Local Strategic Partnership
4.	04-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Beleidsmedewerker Directeur Leeds Uitvoerend beleidsmedewerker Uitvoerend beleidsmedewerker Geestelijke Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker	Libraries and Info, Leeds City Council Leeds Citizens Advice Bureau Leeds City Credit Union Leeds City Credit Union St Vincents Support Centre Yorkshire Bank Welfare Rights, Leeds City Council Economic Policy, Leeds City Council Economic Policy, Leeds City Council
5.	04-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker Projectleider Leider Council/Voorzitter Executive/Leider Conservatives Leider Labour Liberal Democrats	Leeds City Council Leeds City Council Local Strategic Partnership Leeds City Council Leeds City Council Leeds City Council
6.	05-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Uitvoerend Beleidsmedewerker Uitvoerend Beleidsmedewerker Manager Beleidsmedewerker Manager Beleidsmedewerker	Leeds City Credit Union Leeds City Credit Union Loan Shark Team Welfare Rights, Leeds City Council Armley One Stop Centre Economic Policy, Leeds City Council
7.	05-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Directeur Leeds Geestelijke Beleidsmedewerker Medewerker Community Projectleider Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker Beleidsmedewerker	Leeds Citizens Advice Bureau St Vincents Support Centre Libraries and Info, Leeds City Council Yorkshire Bank Corporate Debt, Leeds City Council Welfare Rights, Leeds City Council West Yorkshire Trading Standards West Yorkshire Trading Standards Economic Policy, Leeds City Council
8.	05-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Projectleider Casus Projectleider Beleidsmedewerker Onderzoeker	Economic Policy, Leeds City Council Economic Policy, Leeds City Council Corporate Debt, Leeds City Council Geographical Research and Info University of Salford

9.	05-09-08	Leeds Financial Inclusion Project	Projectleider Casus Beleidsmedewerker Onderzoeker Directeur Leeds	Economic Policy, Leeds City Council Economic Policy, Leeds City Council University of Salford Leeds Citizens Advice Bureau
10.	23-10-08	Malmö Seved Initiatief	Beleidsmedewerker Directeur Onderzoeker	Malmö Stad Bryggeriet Malmö Universiteit
11.	23-10-08	Malmö Seved Initiatief	Onderzoeker	Lund Universiteit
12.	23-10-08	Malmö Seved Initiatief	Directeur Uitvoerend medewerker	Bryggeriet (voorheen) Bryggeriet (voorheen)
13.	23-10-08	Malmö Seved Initiatief	sectie manager	District Centrum Zuid
14.	24-10-08	Malmö Seved Initiatief	Procesmanager/Linkwerker Gebiedsontwikkelaar/Linkwerker	District Centrum Zuid District Centrum Zuid
15.	24-10-08	Malmö Seved Initiatief	Gebiedsontwikkelaar	District Centrum Zuid: Sofielund
16.	24-10-08	Malmö Seved Initiatief	Directeur Linkwerker	MKB MKB
17.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Beleidsadviseur Jeugd Inspecteur	Politie Rotterdam-Rijnmond Politie Rotterdam-Rijnmond
18.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Coördinator Portefeuillehouder Ambtenaar 18+ Leerplichtambtenaar Ron Telussa Wijkagent Luz Kromhout Beleidsadviseur Jongerenwerker	Tip Deelgemeente Charlois Deelgemeente Charlois Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving Bureau Jeugdzorg Wijkagent Politie Rotterdam Rijnmond District Charlois SWA Radar-uitvoering (NGO)
19.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Coördinator	Tip
20.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Portefeuillehouder	Deelgemeente Charlois
21.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Adviseur	Directie Veilig, Gemeente Rotterdam
22.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Leerplichtambtenaar	Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving
23.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Beleidsmedewerker front-office	Bureau Jeugdzorg
24.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Wijkagent	Politie Rotterdam Rijnmond
25.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Beleidsadviseur	SWA
26.	15-12-2008	Groepsaanpak Charlois	Jongerenwerker Jongerenwerker	Radar-uitvoering (NGO) Jongerenloket deelgemeente Charlois
27.	03-03-2009	Groepsaanpak Charlois	Beleidsadviseur	SoZaWe Rotterdam

Respons Vragenlijst lijst Nr:	Casus	Respondent	Organisatie
1.	Leeds Financial Inclusion Project	Projectleider Beleidsmedewerker Onderzoeker Directeur Leeds (NB: Vragenlijst gezamenlijk ingevuld)	Economic Policy, Leeds City Council Economic Policy, Leeds City Council University of Salford Leeds Citizens Advice Bureau
2.	Malmö Seved Initiatief	Beleidsmedewerker Directeur Onderzoeker (NB: Vragenlijst gezamenlijk ingevuld)	Malmö Stad Bryggeriet Malmö Universiteit
3.	Groepsaanpak Charlois	Coördinator	TIP

Document nr.	Casus	Eigenaar document	Document
1.	Leeds Financial Inclusion Project	Leeds City Council	Leeds Strategic Plan
2.	Leeds Financial Inclusion Project	Leeds City Council	Leeds Corporate Debt Policy
3.	Malmö Seved Initiatief	Marianne Liedholm & Göran Lindberg	The Seved Project – an experiment with network control, March 2006
4.	Malmö Seved Initiatief	Malmö Stad	Action Plan for Increased Integration And Employment for the people of Malmö
5.	Malmö Seved Initiatief	Mikael Stigendal	TRANSFORMATIONS, BOUNDARIES, DIALOGUE A perspective on Malmö in 2004
6.	Charlois Groepsaanpak Probleemjongeren	Gemeente Rotterdam	Werken aan een veiliger Rotterdam, de aanpak Methodiek voor de aanpak van problematische Jeugdgroepen
7.	Charlois Groepsaanpak Probleemjongeren	Gemeente Rotterdam	Collegeprioriteiten 2006-2010; Voor een Rotterdams resultaat.
8.	Charlois Groepsaanpak Probleemjongeren	Gemeente Rotterdam	Handleiding voor de aanpak van jeugdgroepen
9.	Charlois Groepsaanpak Probleemjongeren	Tip Charlois	Tip Charlois Brochure
10.	Charlois Groepsaanpak Probleemjongeren	Gemeente Rotterdam	Veiligheidsindex Rotterdam
11.	Leeds Financial Inclusion Project	Leeds Economic Partnership	Leeds Economic Development Strategy
12.	Charlois Groepsaanpak Probleemjongeren	Eurocities/Gemeente Rotterdam	INTI rapport Rotterdam

Bijlage 3 Volledige deelvragenboom

1. Wat is Social Inclusion/sociale insluiting?
 - a. Zijn er verschillende vormen van *Social Inclusion* te onderscheiden?
 - b. Wat zijn relevante aspecten van *Social Inclusion*?

2. Welke inzichten in de configuratie en netwerktheorie zijn te relateren aan *Social Inclusion* en hoe kan dat worden geoperationaliseerd?

3. Hoe is het Leeds Financial Inclusion Project geconfigureerd en wat is het succes daarin?
 - a. Wat is de context van het project?
 - b. Wat zijn de actoren in het netwerk?
 - c. Welke middelen worden door de actoren ingezet voor de doelstellingen van het initiatief?
 - d. Hoe zijn de actoren afhankelijk van elkaar?
 - e. Wat is het commitment van de actoren?
 - f. Hoe is de configuratie tot haar probleemdefinities gekomen?
 - g. Hoe zijn de interactiepatronen, relaties en interactieregels vastgelegd?
 - h. Hoe wordt de coördinatie gevoerd in de configuratie?
 - i. Hoe wordt de regie gevoerd over de communicatie en informatie in de configuratie?
 - j. Wat zijn de aanwijsbare succesfactoren in het organiseren van het Leeds Financial Inclusion Project?

4. Hoe is het Malmö Seved Initiatief geconfigureerd en wat is het succes daarin?
 - a. Wat is de context van het project?
 - b. Wat zijn de actoren in het netwerk?
 - c. Welke middelen worden door de actoren ingezet voor de doelstellingen van het initiatief?
 - d. Hoe zijn de actoren afhankelijk van elkaar?
 - e. Wat is het commitment van de actoren?
 - f. Hoe is de configuratie tot haar probleemdefinities gekomen?
 - g. Hoe zijn de interactiepatronen, relaties en interactieregels vastgelegd?
 - h. Hoe wordt de coördinatie gevoerd in de configuratie?
 - i. Hoe wordt de regie gevoerd over de communicatie en informatie in de configuratie?
 - j. Wat zijn de aanwijsbare succesfactoren in het organiseren van het Malmö Seved Initiatief?

5. Hoe is de Groepsaanpak Probleemjongeren Charloisgeconfigureerd en wat is het succes daarin?
 - a. Wat is de context van het project?
 - b. Wat zijn de actoren in het netwerk?
 - c. Welke middelen worden door de actoren ingezet voor de doelstellingen van het initiatief?
 - d. Hoe zijn de actoren afhankelijk van elkaar?
 - e. Wat is het commitment van de actoren?
 - f. Hoe is de configuratie tot haar probleemdefinities gekomen?
 - g. Hoe zijn de interactiepatronen, relaties en interactieregels vastgelegd?
 - h. Hoe wordt de coördinatie gevoerd in de configuratie?
 - i. Hoe wordt de regie gevoerd over de communicatie en informatie in de configuratie?
 - j. Wat zijn de aanwijsbare succesfactoren in het organiseren van Leeds de Rotterdamse Groepsaanpak Probleemjongeren?

6. Op welke wijze kunnen elementen van de netwerk- en configuratietheorie worden herkend in de praktijk?
 - a. Wat zijn de verbindingen tussen theorie en het Leeds Financial Inclusion Project?
 - b. Wat zijn de verbindingen tussen theorie en het Malmö Seved Initiatief?
 - c. Wat zijn de verbindingen tussen theorie en de Rotterdamse Groepsaanpak Probleemjongeren?

Bijlage 4 Europa in Rotterdam, organisatieschema en eigen taak

De diensten worden uitgenodigd om het concernbrede Europees en Internationaal Actie Programma aan te vullen met eigen internationale actieprogramma's waaruit blijkt dat er, daar waar mogelijk en nuttig,

- kennis uit Europa en van Europa gebruikt wordt voor hun taken in Rotterdam;
- kennis uit de Rotterdamse praktijk wordt uitgevent in Europa; (een voorwaarde voor het bovenstaande)
- en (meer) Europees geld wordt aangewend voor Rotterdamse doelstellingen.

De EU-coördinatoren van de diensten delen - onder leiding van de BSD EU-coördinatoren (AZ/BJI) – hun kennis t.a.v. Europa binnen de Coördinatie werkgroep Europa. Hierbinnen worden de Europese activiteiten van de diensten besproken. Het is het platform waar het meeste overzicht ontstaat over wat er concern-breed gebeurt richting Europa. Op het niveau van de bestuursdienst is het belangrijk dat;

- de kennis vanuit de diensten zich bundelt in de coördinatiewerkgroep Europa;
- AZ/BJI het Europees handelen van het concern Rotterdam coördineren;
- de diensten en Beleid (BSD) het beleid wat aan hun Europees handelen ten grondslag ligt moeten afstemmen;
- coördinatie- en beleidslijnen samenkomen in de werkgroep Europa van Beleid.

Het is de taak van de BSD adviseur om zich ten aanzien van zijn portefeuille;

- bewust te zijn van wat de betreffende dienst(en) doen richting Europa;
- bewust te zijn van de mogelijkheden die Europa (op hoofdlijnen) biedt;
- bewust te zijn van de gevaren die vanuit Europa aandacht vragen.

Het is de taak van de werkgroep Europa om, in samenspraak met het EU coördinatiepunt van AZ,

- de adviseurs bewust te maken van hun taken ten aanzien van Europa, opdat zij ook hierin de wethouder(s) tot dienst moeten kunnen zijn;
- mogelijkheden en gevaren vanuit Europa die niet snel één dienst zijn toe te schrijven te ondervangen en te coördineren totdat deze hun weg hebben gevonden naar een dienst.

De diensten hebben ter voorbereiding op het concernbrede Europees en Internationaal Actie Programma een inventarisatie gepleegd waaruit blijkt dat er, daar waar mogelijk en nuttig,

- kennis uit Europa en van Europa gebruikt wordt voor hun taken in Rotterdam;
- kennis uit de Rotterdamse praktijk wordt uitgevent in Europa; (een voorwaarde voor het bovenstaande)
- Europees geld wordt aangewend voor Rotterdamse doelstellingen.

De EU-coördinatoren van de diensten delen - onder leiding van de BSD EU-coördinatoren (AZ/BJI) – hun kennis t.a.v. Europa binnen de Coördinatie werkgroep Europa. Hierbinnen worden de Europese activiteiten van de diensten besproken. Het is het platform waar er relatief snel overzicht ontstaat over wat er concern-breed gebeurt richting Europa.

Het organigram geeft aan dat

- de kennis vanuit de diensten zich bundelt in de coördinatiewerkgroep Europa; (Kennisdeling)
- AZ/BJI het Europees handelen van het concern Rotterdam coördineren; (Coördinatielijnen)
- de diensten en Beleid (BSD) het beleid wat aan hun Europees handelen ten grondslag ligt moeten afstemmen; (Beleidslijnen)

- De Coördinatie van de Rotterdamse inzet ten aanzien van het Social Affairs Forum van Euro-cities plaats vindt in het doorvoor bestemde overleg. Van hieruit wordt ook de invloed van Rotterdam richting het Forum en haar leden vorm gegeven.

Als part-timer was ik in 2007 secretaris van de Europa Werkgroep van de directie Beleid en daarmee in samenspraak met het EU coördinatiepunt van AZ, er mede verantwoordelijk voor om:

- de adviseurs bewust te maken van hun taken ten aanzien van Europa, opdat zij ook hierin de wethouder(s) tot dienst moeten kunnen zijn;
 - bewust te zijn van wat de betreffende dienst(en) doen richting Europa;
 - bewust te zijn van de mogelijkheden die Europa (op hoofdlijnen) biedt;
 - bewust te zijn van de gevaren die vanuit Europa aandacht vragen.
- mogelijkheden en gevaren vanuit Europa die niet snel één dienst zijn toe te schrijven te ondervangen en te coördineren totdat deze hun weg hebben gevonden naar een dienst.

Sindsdien ben ik ook secretaris van het maandelijks overleg van de diensten GGD/Jeugs Onderwijs en Samenleving/Sociale Zaken en Werkgelegenheid en AZ/bestuurs- juridische en internationale zaken over de Rotterdamse inzet ten aanzien van het Social Affairs Forum. In 2007 en 2008 is Rotterdam als voorzitter van dat Forum actief geweest.

Ook ben ik lid van de Concernbrede Coördinatiewerkgroep Europa waar ik input lever vanuit het management van het Europese kennisdelingsproject Connections of desgewenst Sociale Zaken en Werkgelegenheid vertegenwoordig.

Als medewerker van de Sociaal Wetenschappelijke Afdeling (Internationale Zaken) van de Rotterdamse diens Sociale Zaken en werkgelegenheid weet ik me zoals hierboven beschreven te verankeren in verschillende gemeentelijke overleggen over Europa en Internationale zaken. Mijn dagelijkse werkzaamheden omvatten echter voornamelijk het co-managen van het Europese PROGRESS kennisdelingsproject met als titel CONNECTIONS: organisational approaches to the complexities of multiple deprivation, Het lokaal co-managen van een Europees pilot PROGRESS project: National Local Authority Observatories en het managen van het Two Seas Interrg 4a project TSE.

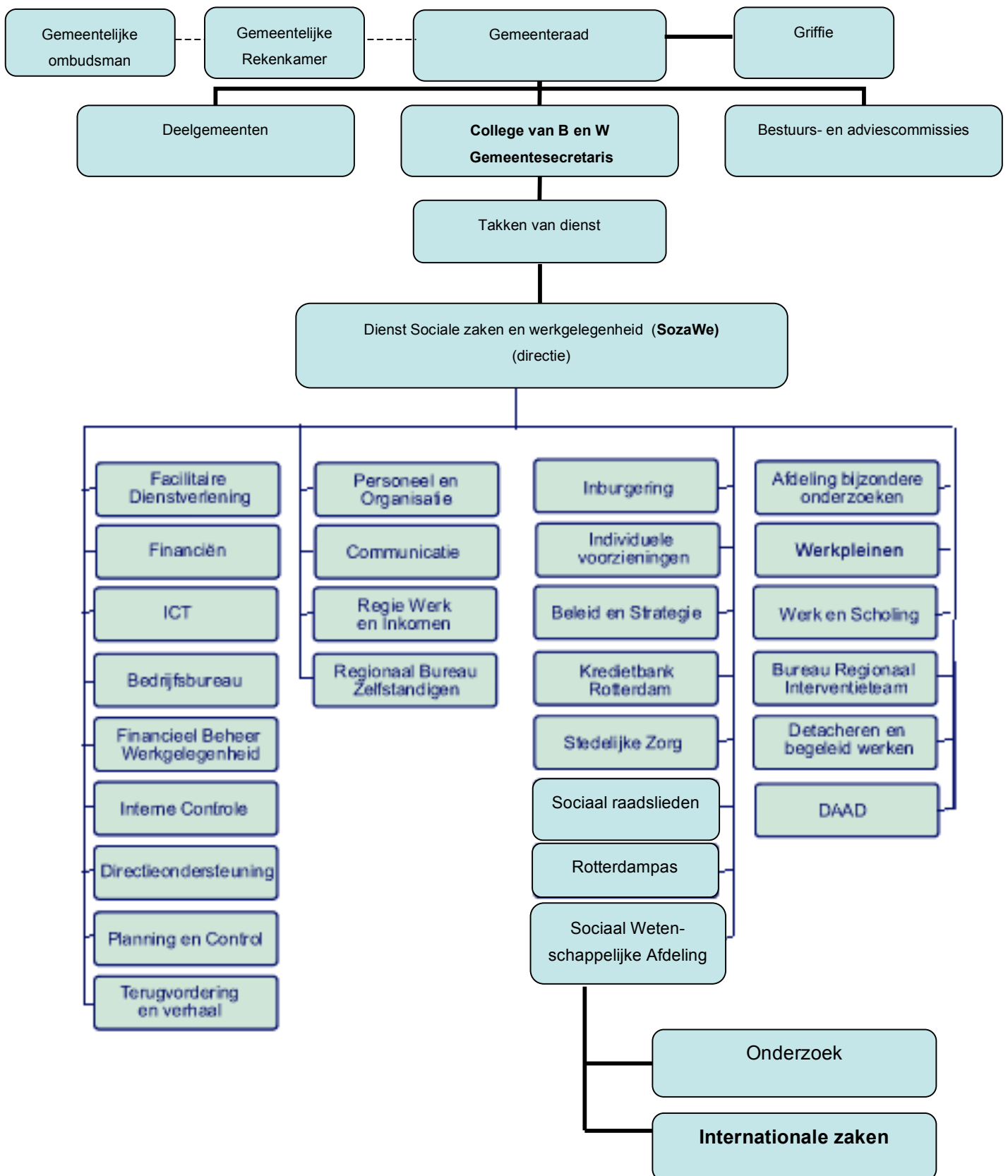

Figure 4: Organigram Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Bijlage 5 Vragenlijst

1. Wat zijn het voor initiatieven?
 - Wat zijn de doelgroepen?
 - Welke specifieke definities worden gehanteerd?

2. Wat is de achtergrond van de initiatieven?
 - Wat is de nationale en lokale beleidscontext waarin de aanpakken plaatsvinden?
 - Wat is de geschiedenis van de aanpakken?
 - Hoe is het probleem geïdentificeerd?
 - Hoe is het probleem geïdentificeerd?

3. Wat is de betrokkenheid?
 - Welke actoren zijn er bij betrokken?
 - i. Hoe verhouden deze actoren zich tot elkaar? (Organigrammen)
 - Hoe zijn de actoren bij de aanpak betrokken?
 - i. Zijn de actoren gekozen?
 1. Door wie zijn de actoren gekozen?
 2. Waarom zijn juist deze actoren gekozen?
 - ii. Hoe zijn de actoren samengebracht?
 - iii. Wat is de betrokkenheid van de actoren?
 - iv. Wat is de politieke betrokkenheid?
 - Hoe zijn de begunstigen van de aanpakken betrokken?

4. Hoe ziet de *governance structure* er uit?
 - Wat voor netwerken zijn er gecreëerd?
 - Wie coördineert de netwerken?
 - i. Wie coördineert de netwerken formeel?
 - ii. Wie coördineert de netwerken informeel?
 - Is er een machtsbalans in het netwerk?
 - Zijn er spanningen in het netwerken?
 - i. Wat voor spanningen zijn er in het netwerken?
 - Hoe werken de partners samen?
 - i. Hoe werken ze formeel samen?
 - ii. Hoe werken ze informeel samen?
 - iii. Hoe zijn de mogelijke oplossingen geïdentificeerd?
 - iv. Hoe zijn de mogelijke oplossingen afgewogen?
 - v. Hoe zijn de mogelijke oplossingen geselecteerd?
 - Wat voor macht hebben de netwerken in de praktijk?

5. Hoe is de inzet van middelen geregeld?
- Welke middelen waren er nodig?
 - Welke middelen zijn er gealloceerd?
 - Door wie zijn de middelen gealloceerd?
 - Zijn de diensten tot stand gekomen door concurrentie ten aanzien van de allocering van middelen? - Heeft de aanpak moeten wedijveren met andere diensten/aanpakken om de toewijzing van middelen?
 - i. Zo ja: Heeft de concurrentie om middelen een betere dienstverlening tot gevolg gehad?
 - ii. Welke aanpakken zijn niet tot uitvoering gekomen?
 1. Waarom niet?
6. Wat waren de resultaten van de aanpakken?
- Waren dit geplande of ongeplande resultaten?
 - i. Als ze ongepland waren, werden die resultaten dan positief of negatief gewaardeerd?
 - Waren er veel obstakels voor effectieve prestatie?
 - i. Zo ja; welke obstakels?
 - Werden de resultaten als bevredigend ervaren door de begunstigen van de aanpakken?
 - Was het noodzakelijk de aanpakken (zij het strategie, project of anders) tussentijds aan te passen?
 - i. Zo ja, hoe is dit gedaan?
 - Waren de aanpakken innovatief?
 - i. Zo ja, hoe?
7. Hoe zijn de aanpakken geëvalueerd?
- Hoe zijn de resultaten gemeten?
 - Hoe is de effectiviteit van de aanpak bepaald?
 - Wat waren de kritieke factoren? - Positief of negatief –
 - Hoe zijn de aanpakken gewaardeerd door de partners?
 - Hoe zijn de aanpakken gewaardeerd door niet-partners?
8. Wat zijn de plannen voor de toekomst?
- Zullen de aanpakken stoppen of continueren?
 - i. Wanneer ze continueren, hoe lang wordt dit dan verwacht?
 - ii. Wat zijn de kritieke factoren voor continuering?